

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**AKADEMİK YILMAZLIK VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ
İLİŞKİDE SPORUN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

Yüksek Lisans Tezi

MERVE NUR ŞAPOLYA

Çorum- 2023

**AKADEMİK YILMAZLIK VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ
İLİŞKİDE SPORUN DÜZENLEYİCİ ROLÜ**

Merve Nur ŞAPOLYA

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kemal AYDIN

Çorum 2023

KABUL ONAY SAYFASI

Merve Nur Şapolya tarafından hazırlanan "Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkide Sporun Düzenleyici Rolü" adlı tez çalışması .../.../..... tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU*

.....

Dr. Öğr. Üyesi, Mehmet Kemal AYDIN**

.....

Prof. Dr. Oktay AKBAŞ

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../.....tarih ve sayılı kararı ile Merve Nur ŞAPOLYA'nın Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

(İmza)

Prof. Dr. Muhammed Asif YOLDAŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

(İmza)

Merve Nur ŞAPOLYA

AKADEMİK YILMAZLIK VE AKADEMİK BAŞARI ARASINDAKİ İLİŞKİDE SPORUN DÜZENLEYİCİ ROLÜ

Merve Nur ŞAPOLYA

ORCID: 0000-0001-6558-8982

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Temmuz 2023

ÖZET

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, sosyo-ekonomik durumları, akademik yılmazlık ve akademik başarı düzeyleri arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkileri ortaya koymaktır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Çalışmada kişilik özellikleri ve sosyo-ekonomik düzey ile akademik başarı arasındaki ilişkide akademik yılmazlığın aracı etkisi incelenmiştir. Hipotize edilen regresyon modelinin cinsiyet ve spor yapıp yapmama durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için çoklu grup analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca hipotize edilen regresyon modelinin cinsiyet ve spor yapıp yapmama durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için çoklu grup analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu Hitit Üniversitesi lisans programlarına kayıtlı 225 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Karanlık Dörtlü Ölçeği, Sosyo-Ekonomik Statü skoru ve Akademik Yılmazlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde SPSS 25 ve AMOS 21 paket programları kullanılmıştır. Betimsel istatistiklerde yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma; karşılaştırmalı analizlerde bağımsız örneklem t-testi ve tek faktörlü varyans analizi (ANOVA) ile post-hoc testi olarak Scheffe, ayrıca akademik yılmazlığın aracı etkisinin test edilmesi için AMOS paket programında yapısal regresyon modeli ile dolaylı etkilerin anlamlılığı bootstrap yöntemiyle incelenmiş ve düzenleyici değişkenlerin etkisini ortaya koymak için aracılık modeli üzerinde çoklu grup analizi gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda, erkek öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum) ve akademik yılmazlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan katılımcıların SES ($t_{(223)} = -0.656, p = .512$), GANO ($t_{(223)} = 1.378, p = .170$) ve algılanan akademik başarı ($t_{(223)} = -0.488, p = .626$)

ortalama puanları cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmamıştır. Ayrıca Karanlık Kişilik özelliklerinden yalnızca Narsisizm değişkeninin Akademik Yılmazlık üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi ($b = .619, p < .001$) olduğu sonucuna varılmıştır. Endojen bağımsız değişkenlerden Akademik Yılmazlık değişkeninin de Akademik Başarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir ($b = .106, p < .001$). Narsisizm değişkenin akademik başarı üzerinde doğrudan anlamlı etkisi olmasa da ($b = .033, p = .310$), Akademik Yılmazlık üzerinden aktarılan dolaylı anlamlı etkisi olduğu ($b = .07, p < .001, [.025/.123]$) ortaya çıkmıştır. Kişisel ve sosyal faktörler altında ele alınan bu sekiz değişken, Akademik Başarı değişkeninin toplam varyansının $R^2 = .55$ 'ini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akademik başarıları %55 oranında araştırmada ele alınan yordayıcı değişkenlere göre şekillenmektedir. Narsisizmin hem düzenli spor yapanlarda ($b = .97, p < .01$) hem de spor yapmayanlarda ($b = .48, p < .001$) Akademik Yılmazlığı anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, spor yapmayanlarda akademik yılmazlığın akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı ($b = .16, p < .001$) görülmektedir. Spor yapan ve yapmayan gruplarda hipotez edilen modelin nasıl çalıştığı incelendiğinde, spor yapma durumu açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışmanın sonuçları eğitimcilerin, öğrencilerin kişilik özelliklerini ve akademik motivasyonlarını anlamak için değerlendirme araçlarını kullanması öğrencilerin güçlü yönlerini belirlemek ve zayıf yönlerini geliştirmek için bireyselleştirilmiş öğrenme stratejileri ve destekleyici kaynaklar sağlama açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kavramlar: Akademik Başarı, Akademik Yılmazlık, Kişilik Özellikleri, Sosyo-Ekonomik Statü

Bilim Kodu:1301105

THE MODERATING ROLE OF SPORTS IN THE RELATION BETWEEN ACADEMIC RESILIENCE AND ACADEMIC ACHIEVEMENT

Merve Nur ŞAPOLYA

ORCID: 0000-0001-6558-8982

HİTİT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

July 2023

ABSTRACT

The present study aimed to explore the relationships between the personality traits, socio-economic status, academic resilience, and academic achievement in undergraduate students. With this aim, correlational survey design was used. In line with this, the mediating role of academic resilience was examined in the relationship between personality traits and socio-economic status and academic achievement. Additionally, a multiple group analysis was performed to understand whether the hypothesized model works significantly different in gender and doing regular sports groups. The study group consisted of 225 students enrolled in the undergraduate programs in Hitit University in Türkiye. Personal Information Form, Dark Tetrad Scale, Socio-Economic Status Score and Academic Resilience Scale were used as data collection tools. The research data were analysed via SPSS 25 and AMOS 21 package programs. In descriptive statistics, percentage, frequency, arithmetic mean, and standard deviation; in comparative analyses, independent samples t-test and one-way ANOVA (ANOVA) with Scheffe as post-hoc test were employed. Furthermore, the significance of indirect effects was examined with the bootstrapping in the structural regression model in the AMOS package program to test the mediating effect of academic resilience, and finally the moderating role of gender and doing regular sports were tested by conducting a multiple group analysis with the $\Delta \chi^2/df$ test on the mediation model.

Findings illustrated that male students have statistically significantly higher levels of dark personality traits (Machiavellian Mask, Machiavellian Strategy, Narcissism, Psychopathy, Behavioural Sadism and Sadistic Attitude) and academic resilience than female students. On the other hand, the average scores of participants' SES ($t_{(223)} = -0.656, p = .512$), GANO ($t_{(223)} = 1.378, p = .170$) and perceived academic achievement ($t_{(223)} = -0.488, p = .626$) did not differ statistically significantly between gender groups. In addition, it was concluded that only the

Narcissism has a significant predictive impact on Academic Resilience ($b = .619, p < .001$). It was also found that the Academic Resilience is also a significant predictor of Academic Achievement ($b = .106, p < .001$). Although Narcissism does not have a direct significant impact on academic achievement ($b = .033, p = .310$), it has a significant indirect effect transferred through academic resilience ($b = .07, p < .001, [.025/.123]$). These eight variables, which are considered under personal and social factors, explain $R^2 = .55$ of the total variance of the academic achievement. In other words, the academic success of the students is shaped by 55% of the predictive variables included in the research model. It was found that narcissism significantly predicts academic resilience in both regular sports ($b = .97, p < .01$) and non-sports groups ($b = .48, p < .001$). In addition, it is seen that academic resilience significantly predicts academic achievement in non-sports groups ($b = .16, p < .001$). Finally, the results of the multigroup analysis illustrated that there was no statistically significant difference between groups in terms of sports participation status. The present study is very important for educators and researchers to better understand the relationships between students' personality traits, academic resilience, and academic achievement in order to provide individualized learning strategies and supportive resources to identify students' strengths and improve their weaknesses.

KeyWords: Academic Achievement, Academic Resilience, Personality Traits, Socio-Economic Status

ScienceCode:1301105

TEŞEKKÜR

İlk olarak yoğun ve çoğunlukla da planda olmayan sorunlarla başladığım bu serüvende; çalışmamın en başından, sonuna kadar desteklerini esirgemeyen, fikir ve deneyimlerinden faydalanmama olanak tanıyan, değerli dönütleri ile zorlandığım yerleri aşabilmemi sağlayan, bu süreçte eşsiz birikimlerini benimle cömertçe paylaşan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kemal AYDIN'a teşekkürü borç bilirim. Araştırmam boyunca deneyimlerinden, bilgilerinden ve katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Metin KUŞ hocama ve arkadaşım Yasemin SERBEST'e sonsuz teşekkür ederim.

Hayatımın her anında olduğu gibi bu süreçte de desteklerini benden esirgemeyen, yorulduğum zamanlarda devam etmem için bana olan inançlarını gösteren annem ve babama, bu süreçteki sabrı, inancı ve yardımları sayesinde tezimle ilgilenmem için daha fazla zaman bulmamı sağlayan eşim Ramazan ŞAPOLYA'ya, akademik hayata adım atmamda bana destek olan Bayram AYDIN'a, bu sürece birlikte başladığım ve çalışmamın her adımında desteğinin ve bilgilerinin esirgemeyen Damla Nur ŞAHİN'e teşekkür ediyorum.

Merve Nur ŞAPOLYA

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR.....	xiv
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Akademik Yılmazlık Kavramı ve İlgili Kavramlar	6
1.1.1. Yılmazlık kavramı	6
1.1.2. Akademik yılmazlık.....	9
1.1.3. Akademik kararlılık.....	11
1.1.4. Akademik başarı.....	11
1.2. Kişilik ve İlgili Kavramlar	13
1.2.1. Kişilik.....	13
1.2.2. Beş büyük kişilik kuramı.....	14
1.2.3. Karanlık kişilik özellikleri.....	15
1.2.3.1. Karanlık Üçlü	15
1.2.3.2. Karanlık Dörtlü.....	16
1.3. Sosyo-Ekonomik Statü ve İlgili Kavramlar.....	18
1.3.1. Sosyo-ekonomik statü kavramı.....	19
1.3.2. Sosyo-ekonomik düzeyin ölçülmesi	19
1.3.3. Eğitim durumu	20
1.3.4. Meslek durumu (mesleki itibar skorları).....	20
1.3.5. Gelir durumu.....	21
1.4. Kişilik Özellikleri, Sosyo-Ekonomik Statü, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarıyla İlgili Araştırmalar.....	21
1.5. Akademik Başarıya Etki Eden Faktörler	23
1.6. Spor ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar	25

2. BÖLÜM YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	27
2.2. Evren ve Örneklem	28
2.3. Veri Toplama Araçları.....	31
2.3.1. Kişisel bilgi formu	31
2.3.2. Karanlık dörtlü ölçeği.....	31
2.3.3. Sosyo-ekonomik statü.....	32
2.3.4. Akademik dayanıklılık ölçeği	33
2.3.5. Akademik başarı.....	33
2.4. Verilerin Analizi	34

3. BÖLÜM BULGULAR

3.1. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri nedir?36	
3.1.1. Öğrencilerin kişilik özellikleri (<i>makyavelist maske, makyavelist strateji, narsisizm, psikopati, davranışsal sadizm ve sadist tutum</i>) nedir?.....	36
3.1.2. Öğrencilerin sosyo-ekonomik statüleri (ses skorları) nedir?.....	38
3.1.3. Öğrencilerin akademik yılmazlık düzeyleri nedir?	39
3.1.4. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri nedir?	39
3.2. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-Ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) Düzeyleri Çeşitli Değişkenler Göre (<i>Cinsiyet, Yaş, Spor Yapma Durumu, Spor Yılı vb.</i>) Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	40
3.2.1. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (GANO ve algılanan akademik başarı) düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	40
3.2.2. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (GANO ve algılanan akademik başarı) düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	42
3.2.3. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (GANO ve algılanan akademik başarı) düzeyleri spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?.....	43
3.2.4. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (GANO ve algılanan akademik başarı) düzeyleri spor yılı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?	44

3.3. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri, (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?	46
3.4. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarının (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) anlamlı birer yordayıcısı mıdır?	47
3.5. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-Ekonomik Statülerinin, Öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarını Yordadığı Modelde Cinsiyet ve Spor Yapma Durumu Değişkenlerinin Anlamlı Düzenleyici Etkisi Var Mıdır?.....	54

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	57
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	60
4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	62
KAYNAKÇA	64
EKLER	72
EK-1. Çalışmada Kullanılan Ölçekler.....	72
EK-2. Etik Kurul İzni	75
EK-3. Fakülte Uygulama İzni	76
EK-4. Karanlık Dörtlü Ölçeği AFA Çıktısı.....	77
EK-5. Karanlık Dörtlü Ölçeği Güvenirlilik Analizi Çıktısı	89
EK-6. Akademik Yılmazlık Ölçeği AFA Çıktısı.....	101

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Akademik başarıyı etkileyen faktörler.....	12
Tablo 2.1. Örneklemede yer alan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri.....	30
Tablo 2.2. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları ve özellikleri.....	33
Tablo 3.1. Öğrencilerin Kişilik Özelliklerine (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum) İlişkin Betimsel Bulgular (N=225)	36
Tablo 3.2. Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Statülerine İlişkin Betimsel Bulgular (N=225).....	38
Tablo 3.3. Öğrencilerin Akademik Yılmazlık Düzeylerine İlişkin Betimsel Bulgular (N=225).....	39
Tablo 3.4. Öğrencilerin Akademik Başarıları Düzeylerine İlişkin Betimsel Bulgular (N=225).....	39
Tablo 3.5. Ortalama puanların cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin <i>t</i> -Testi sonuçları (N= 225).....	41
Tablo 3.6. Ortalama puanların yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin <i>One-way ANOVA</i> sonuçları (N= 225).....	42
Tablo 3.7. Ortalama puanların spor yapma durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin <i>t</i> -Testi sonuçları (N= 225)	43
Tablo 3.8. Ortalama puanların spor yılı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin <i>One-way ANOVA</i> sonuçları (N= 225)	45
Tablo 3.9. Değişkenler arası korelasyonlar (N= 225).....	46
Tablo 3.10. Hipotize Edilen Modele Ait Uyum İyiliği İndeksleri.....	50
Tablo 3.11. Değişkenlere ait Standardize Olmayan (<i>b</i>), Standart Hata ve Anlamlılık Değerleri	52
Tablo 3.12. Hipotize edilen modelde yer alan değişkenlere ait doğrudan, dolaylı ve toplam etkiler ile <i>R</i> ² değerleri.....	53
Tablo 3.13. Çoklu grup analizi.....	54

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Sosyoekonomik statü skoru formülü	20
Şekil 2.1.Hipotize edilen regresyon modeli.....	27
Şekil 2.2. Güce dayalı örneklem hesaplamasına ilişkin Gpower çıktısı.....	29
Şekil 3.3.Hipotize edilen regresyon modeli.....	47
Şekil 3.4. Test edilen yapısal eşitlik modeline ilişkin standardize regresyon değerlerini gösteren AMOS çıktısı.....	49
Şekil 3.5. İyileştirme önerilerini ve standardize regresyon değerlerini gösteren AMOS çıktısı.....	51

KISALTMALAR

Kısaltmalar

AAB	Algılanan Akademik Başarı
AB	Akademik Başarı
AMOS	Analysis of Moment Structures
ANOVA	Analysis of Variance
AY	Akademik Yılmazlık
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
GENO	Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
KMO	Kaiser-Meyer-Olkin
KT	Kareler Toplamı
Mak1	Makyavelist Maske
Mak2	Makyavelist Strateji
Nars	Narsisizm
OT	Ortalama Kareler Toplamı
Psi	Psikopati
Sad1	Davranışsal Sadizm
Sad2	Sadist Tutum
SES	Sosyo-Ekonomik Statü
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences

GİRİŞ

Her bireyin içinde doğup büyüdüğü ortam ve koşullar birbirinden farklıdır. Doğuştan gelen özellikler ve kişinin doğduğu çevre koşulları, hiç şüphesiz insanın hayatını şekillendiren ve yönlendiren en önemli faktörlerden biridir. İnsanların yaşamları boyunca elde ettikleri fırsatlar, arzu ettikleri geleceğe ulaşmasını kolaylaştırabileceği gibi yeterli fırsata sahip olmayanların yaşam şartlarını zorlaştırabilir. Pek çok durumda, iyi bir gelecek elde edemeyenlerin hayatındaki zorluklar diğerlerinden daha büyük veya daha şiddetli olabilir. Bazı insanların ihtiyaç duydukları becerileri edinmemeleri ve ortaya çıkan zorluklar nedeniyle hayatta yön bulmakta zorluk çekmeleri normaldir. Bireyin genetik özellikleri ve doğduğu çevrenin koşullarına ek olarak, insanın yaşam yolculuğu, öngörülebilir veya öngörülemeyen çeşitli olay ve süreçleri içerecek şekilde şekillenmeye devam eder.

Geçmişten günümüze bireyler için risk oluşturabilecek pek çok olumsuz yaşam koşullarına rağmen, bazı kişilerin hayata yeniden uyum sağlaması, gelişmesi, yüksek riskli ortamlarda bile olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilmesi ve tüm aksiliklere rağmen travmanın olumsuz etkilerinden hızla sıyrılabilirdiği fark edilmiştir. Elektrik, su, ulaşım gibi en temel ihtiyaçların bile karşılanması konusundan zorlukların yaşandığı ortamlardaki bazı öğrenciler, lise ya da üniversite sınavlarına yeterli imkân ve fırsatlar olmadan hazırlanmaktadır. Bazı öğrencilerin sosyokültürel imkanları, bazılarının ise sosyoekonomik imkanları sınırlıdır. Bu gibi durumlar, bazı öğrencilerin gelişimlerini ve uyumlarını olumsuz etkileyebilecek potansiyel olarak riskli pek çok duruma rağmen, nasıl yüksek başarı göstererek devamlılık ve uyum sağlayabildikleri sorularını gündeme getirmektedir. Ortaya çıkan bu durumlar yıllar içerisinde araştırmacılar tarafından merak konusu olmuş, olumsuz deneyimlerin yol açtığı zorlukların etkilerini ortadan kaldıran veya azaltan faktörlerin önemi ve bu faktörlerin neler olabileceği araştırılmış ve bazı araştırmaların odak noktası olmuştur (Yüce, 2019; Şam, 2022; Ergezen,2023; Martin, 2006; Masten, 1994). Bu araştırmalar, alan yazında “Yılmazlık (Resilience)” kavramı altında toplanmış ve incelenmiştir.

Bazı insanlar, tüm risk faktörlerine rağmen sağlıklı, başarılı ve dengeli bir yaşam sürme kapasitesine sahiptirler. Bu kişiler literatürde “yılmaz” olarak adlandırılmakta, bu kişiler tarafından gösterilen özellik ise “yılmazlık” olarak adlandırılmaktadır. Yılmaz insanlar, yaşamlarında ortaya çıkan potansiyel sorun ve zorluk riskine rağmen çevrelerine uyum sağlayabilir ve bu olumsuzluklardan olumlu sonuçlar çıkarabilirler. Buna ek olarak, yılmaz insanlar, başarılı olmak ve gelişmek için motive olurlar ve problem çözme becerilerine sahiptirler. Yılmazlık gösteren insanlar, yoksul bir ailede büyümek, kronik hastalığa sahip olmak, şiddete maruz kalmak, ebeveynlerin boşanması, doğal afetlerden etkilenmek, düşük eğitim düzeyine sahip ebeveyn ve aile içi çatışma gibi risk faktörleriyle iyi başa çıkabilme kabiliyetlerine de sahiptirler (Martin, 2006).

Akademik yılmazlık, olumsuz deneyimlere ve kötü çevre koşullarına rağmen elde edilen akademik başarıdır. Öğrenciler akademik yılmazlık gösterdiklerinde, eğitim sürecinde akademik başarılarını arttırmak mümkün olabilmektedir. Akademik olarak başarılı öğrencilerin hayatta hedefleri vardır ve gelecekte de başarılı olup iyi yerlere geleceklerine inanır ve bu konuda içsel bir motivasyona sahiptirler. Bu öğrenciler, üstlendikleri sorumlulukları ve özellikle edindikleri sosyal statü rollerinden kaynaklanan görevleri mutlaka yüksek özveriyle yerine getirmektedirler.

Akademik yılmazlığın sonucu olarak başarı, bireyin yaşamında belirlenen hedef davranışlara, amaçlara ulaşma, bu hedefleri gerçekleştirmek olarak tanımlanmaktadır (Sarier, 2016). Başarı kavramı çok geniş kapsamlı tanımlanmakla beraber eğitimde başarı denildiğinde genel olarak okulda verilen derslerde geliştirilen ve öğretmenler tarafından takdir edilen ders notlarıyla, sınav puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler veya kazanılan bilgilerin ifadesi olan "Akademik Başarı" kastedilmektedir (Erdoğu, 2006). Akademik başarı, bireyin belirlenen bir ders ya da program kazanımlarından, bilişsel olarak belirlenen hedefleri sergileyebilme boyutundaki yeterlilik düzeyidir. Akademik başarı çoğunlukla, bireyin bilişsel alandaki faaliyetlerini, değişmelerini, edinimlerini içerir (Çelik vd., 2017; Erdoğu, 2006).

Öğrenci başarısını etkileyen faktörler üzerine, Özbaş (2012), kız veya erkek tüm öğrencilerin eğitimini etkileyen en önemli değişkenin aile temelli olduğu söylenmiştir. Genel olarak akademik başarıyı etkileyen faktörler üç ana grupta toplanmaktadır. Öğrenciye bağlı; demografik, kişilik, psikolojik ve sağlık faktörleri, öğretim elemanına bağlı; ders sunumu, motivasyon ve sunum becerisi faktörleri ve özellikle içinde bulunulan çevresel faktörler akademik başarıyı etkileyen en temel faktörler içerisinde yer almaktadır (Topçu ve Uzundumlu, 2012). Yapılan bir başka çalışmaya göre ise akademik başarıyı etkileyen ana faktörler bireyin zekâ seviyesi, becerileri, kişilik özellikleri, benlik saygısı, çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı, motivasyonu, arkadaşlıkları, okulun sahip olduğu imkanlar/fırsatlar, çevresel faktörler yer alır (Dil ve Bulantekin, 2011). Bireylerin akademik başarısını etkileyen tüm bu faktörlerin yanı sıra eğitim hayatında gerekli olan sosyal, fiziksel ve bilişsel kaynakları belirleyen sosyo-ekonomik faktörler, bireylerin eğitim hayatını birçok yönden etkilemekte ve başarısızlık riskini artırmaktadır. Ailenin gelir durumu, eğitim seviyesi, mesleki statüsü gibi faktörler bu konuda önemli rol oynamaktadır. Sosyoekonomik dezavantajlara rağmen zorlukların üstesinden gelen ve iyi notlara sahip bireyler, akademik anlamda yılmaz öğrenciler olarak tanımlanmaktadır.

Akademik yılmazlık ve akademik yılmazlığın doğal sonucu olarak akademik başarıyı önemli ölçüde etkileyen faktörlerden bir diğeri de kişisel özelliklerdir. Bireylerin akademik başarısını etkileyen faktörler içerisinde yer alan kişilik özelliklerinden çalışkanlık, yılmazlık, sorumluluk gibi özellikler akademik başarı elde etmede önemli bir yer tutmaktadır. Alan yazında kişilik tanımlanırken akla ilk gelen bireysel farklılıklar olmaktadır. Bu bağlamda psikologlar ve davranış bilimciler kişilik kavramını, bireyin çevresinde yer alan fertlere ve gelişen durumlara

uyum gösterme sistemlerinin incelenmesini içeren bir yaklaşımla ele almışlardır. Kişilik kavramı ile ifade edilmek istenenler aslında bireyi diğerlerinden ayırt eden özellikleridir. Bu özellikler, bireyin ait olduğu grubun diğer üyeleriyle etkileşimlerinin bir sonucu olan, bireyin benzersiz ve devam eden tutumlarının davranışsal ve süreklilik yönlerini temsil eder. Kişilik, bir kişinin yeteneklerini, kişilerarası ilişkilerini ve kişisel ve ruhsal niteliklerini birlikte tanımlayan, kişinin karakteristik yaşam tarzıdır. Bu faktörler birlikte ele alındığında, kişilik, fiziksel ve zihinsel özelliklerdeki farklılıklar ve bu farklılıkların kişinin tutum, davranış ve düşüncelerine yansması olarak tanımlanabilir. Sanılanın aksine, olumlu kişilik özellikleri tek başına bireyin akademik dayanıklılığı ve akademik başarısı için etkili değildir. Bu iki kavramı önemli derecede karanlık kişilik özellikleri de etkilemektedir. Bireylerin sahip olduğu karanlık kişilik özellikleri, bireysel farklılıklar ve çevresel faktörler dolayısıyla akademik yılmazlık ve başarı üzerinde olumlu ya da olumsuz yönde etki gösterebilmektedir.

Çalışmanın bir diğer değişkeni olan spor yapıp yapmama durumu, akademik başarıyı ve genel olarak kişisel özellikleri etkileyen bir faktördür. Spor yapan bireylerin, sorumluluk duygularının ve açıklık özelliklerinin arttığı, iş birliği yapma, iletişim becerilerini geliştirdiği, dışa dönük, yüksek motivasyona sahip bir kişilik kazanmalarına yardımcı olduğu, zorluklarla mücadele ve disiplin kazanmada etkili olduğu görülmüştür. Spor, bireyin sosyal ortamlarda yer almasını sağlayan, sosyal bir etkinlik olması yönüyle de insanlar için sosyalleşme bakımından önemli bir role sahiptir. Günümüz toplumlarında kolektif bir etkinlik olarak sportif faaliyetler aracılığıyla bireyler çok farklı insanlara bir araya gelerek sosyal etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Sportif etkinlikler içerisinde yer almak bireylere hayata baktıkları perspektifi genişletmek konusunda katkılar sunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında spor, yeni dostlukların kazanılmasına, güçlenmesine ve bireylerin sosyal bütünleşmesine yol açabilmektedir. Sonuç olarak sistematik bir şekilde hedefleri peşinde koşma, disiplinli ve planlı olma becerileri spor yapan bireylerin karakteristik özellikleri arasında yer almaktadır. Bu becerileri ortaya çıkaran güç ise başarıya ulaşma isteği ve arzudur. Düzenli ve sürekli olarak spor yapan kişilerin, akademik, iş ve sosyal yaşamında, başarılı olması beklenmektedir.

Bu bağlamda alanyazın incelendiğinde, akademik yılmazlık düzeyi yüksek olan kişilerin olumsuz yaşam koşullarına rağmen motivasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu, akademik olarak daha başarılı oldukları, okul aktivitelerine daha fazla katıldıkları, daha az duygusal ve davranışsal problemler yaşadıkları belirtilmektedir (Alva, 1991; Martin, 2002; Martin ve Marsh, 2006; Yavuz ve Kutlu, 2016). Dolayısıyla akademik yılmazlığın desteklenmesi sadece bireyin okul yaşamında değil aynı zamanda diğer yaşam alanlarında da duyuşsal ve davranışsal gelişimini destekleyecektir (Martin, 2002). Ayrıca son yıllarda her ne kadar akademik yılmazlığa ilişkin çalışmalarda önemli bir artış yaşansa da yapılan çalışmaların istenilen düzeyde olmadığı ve araştırmaların büyük bir çoğunluğunun genel yılmazlık üzerinde odaklandığı söylenebilir. Mevcut çalışmalar incelendiğinde bu alanda yapılan çalışma sayısının az olduğu, özellikle kişilik özellikleri ve akademik yılmazlık üzerine yapılan çalışmaların pozitif kişilik özellikleri üzerinde olduğu görülmektedir (Werner, 1989). Özellikle karanlık kişilik

özellikleri ile spor ilişkisini inceleyen alan yazında yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Yapılan çalışmalarda; Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılarak profesyonel ya da amatör olarak spor yapmaya dayalı farklılıkları belirlemek (González-Hernández, Cuevas-Campos, Tovar-Gálvez ve Melguizo-Rodríguez, 2020); bir diğer çalışmada ise yine aynı ölçekle futbol ve tenis sporlarıyla ilgilenen bireylerin karanlık kişilik özellikleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkiyi araştırmak amaçlanmıştır.

Bu çalışmada ele alınan değişkenlerin doğal bağlamında olduğu gibi incelenmesi amaçlandığından ilişkisel tarama deseni tercih edilmiş ve araştırmanın bağımlı, bağımsız ve düzenleyici (moderatör) değişkenlerinin arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkilerin incelenmesinde yapısal regresyon modeli kullanılmıştır. Mevcut çalışma alan yazında önceki çalışmalardan farklı olarak akademik yılmazlık, akademik başarı, spor yapıp/yapmama durumu ve karanlık kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler aynı anda yapısal regresyon modeli üzerinde test edildiği güçlü bir model önermektedir. Kuramsal açıdan bakıldığında bu çalışmada önerilen model gelecek araştırmalarda farklı değişkenler eklenerek genişletilebilir. Uygulama açısından bakıldığında, bu çalışma okullarda sunulacak önleyici ve müdahale edici rehberlik hizmetlerini düzenlenmesi ve sunulması açısından yol gösterici niteliktedir. Bu bağlamda çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile sosyo-ekonomik düzeylerinin akademik yılmazlık ve akademik başarı düzeyleri arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkileri incelemek amaçlanmıştır. Bu genel amaca ulaşmak için aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri nedir?
2. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri çeşitli değişkenler göre (cinsiyet, yaş, spor yapma durumu, spor yılı vb.) anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri, (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
4. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarının (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) anlamlı birer yordayıcısı mıdır?

5. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-ekonomik Statülerinin, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarını yordadığı modelde cinsiyet ve spor yapma durumu değişkenlerinin anlamlı düzenleyici etkisi var mıdır?

Yukarıda ifade edilen önemli katkılarının yanı sıra çalışmada birtakım sınırlılıklar da mevcuttur. Mevcut çalışma bağlamında araştırmanın örneklem grubunu Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama süreci başlangıçta yüz yüze olarak planlanmıştı. Fakat Türkiye'yi derinden etkileyen 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli depremler nedeniyle üniversitelerde çevrimiçi (online) eğitim ile eğitim-öğretim sürecinin devam etmesi şeklinde bir karar almıştır. Bu sebeple veri toplama konusunda güçlükler yaşanmış ve yüz yüze veri toplanamaması nedeniyle uygun örnekleme tekniği ile çevrimiçi form (googleform) aracılığıyla örneklem grubuna ulaşılmıştır. Çevrim içi anketlerde gönüllü katılımcıların yer alması ve bu katılımcıların ankete yanıt vermesi noktasında yaşanan zorluklardan kaynaklı olarak çalışmaya 225 üniversite öğrencisi katılmıştır. Ulaşılan katılımcı sayısının, toplam üniversite öğrencisinin az bir kısmını temsil etmiş olmasına rağmen analiz yapmak için yeterli olduğu düşünülmüştür. Bu durum ve özellikle verilerin homojen bir gruptan toplanmış olması çalışmanın en önemli sınırlılıklarının başında gelmektedir. Çalışma kapsamında veriler Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde belirli birkaç bölüm ve sınıftan toplandığından ortaya çıkan homojen dağılım sonucunda sosyoekonomik statü değişkeni için gerekli varyansın oluşmamasına yol açmıştır. Bu durum önemli bir sınırlılık olarak dikkate alınmalıdır. Çalışmanın önemli parametrelerinden biri olan sosyo-ekonomik statü düzeyinin ölçümünde asgari ücretin çalışmanın başlangıç ve bitiş süresi içinde sürekli değişkenlik göstermesi bu parametrenin doğru şekilde ölçülmesinde önemli bir sınırlılık oluşturmuştur. Bu durum araştırma sonuçlarını etkilemiş olabilir. Dolayısıyla bulgular yorumlanırken bu sınırlılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.

1. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde Akademik Yılmazlıkla ilgili kavramlar ile yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalar ele alınacak konunun kavramsal çerçevesi açıklanacaktır.

1.1. Akademik Yılmazlık Kavramı ve İlgili Kavramlar

Bu bölümde akademik yılmazlıkla ilgili kavramlardan yılmazlık, akademik yılmazlık, akademik başarı gibi kavramlar tartışılmıştır.

1.1.1. Yılmazlık kavramı

Yılmazlık kavramı Latince "resilire" kökünden gelen "geriye gelme, ilk hareket noktasına gelme" anlamına gelmektedir. Sözcük anlamına baktığımızda Yılmazlık (resilience); zor bir durumdan ya da olaydan sonra tekrardan mutlu, güçlü, başarılı olmaz özelliği (Longman, 2006), önüne çıkan istenmeyen durumlarda hızlı iyileşme kapasitesi (Oxford, 2004) olarak tanımlanmaktadır.

İngilizcede resilience sözcüğü ile ifade edilen yılmazlık kavramı, ulusal literatürde birbirinden farklı sözcüklerle tanımlanmaktadır. Bu ifadelerden bazıları "dayanıklılık", psikolojik dayanıklılık", "sağlamlık", "dirençlilik" şeklindedir (Basım ve Çetin, 2011). Resilience'ın Türkçe sözlük anlamı 'direnme, dayanma hali' iken; Dayanıklılık, "direnme, varlığını koruma hali, zarar görmeme"olarak tanımlanmakta; yılmazlık, "Bir işten gözü korkup vazgeçmeyen, yılmayan" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Yapılacak olan bu çalışmada açıklanan tanımlar çerçevesinde 'yılmazlık' kavramı, 'resilience' kavramının karşılığı olarak kullanılacaktır.

Masten ve arkadaşları (1990), yılmazlığın literatürde üç temel dayanıklılık olgusunu tanımlamak için kullanıldığını belirtmiştir:

Birinci temel yılmazlık olgusu "zorluklar karşısında mevcut zorlukların üstesinden gelen (yüksek risk) ve beklenenden daha iyi bir gelişme (başarı) gösteren bireylerin bunu mümkün kılan bazı özelliklere ve kişisel bir yeteneğe sahip olmalarıdır. Olumsuz ve zor yaşam koşullarına rağmen iyi yerlere gelen ünlülerin ya da başarılı olmuş kişilerin yaşam öyküleri, risk altındaki çocukların nasıl risk grupları içinde nasıl başarılı sonuçlara ulaşmalarını sağlayan değişkenleri belirlemeye yönelik sistematik yılmazlık çalışmalarının sonuçlarıyla benzerlik ve uyum göstermektedir.

İkinci temel yılmazlık olgusu, bireylerin stresli yaşam deneyimleri karşısında hızla uyum sağlama yeteneğini ifade eder. Bu tür bir yılmazlık, aile içi çatışma, boşanma gibi altta yatan

stres faktörlerinin merkezinde yer alır. Bazı çalışmalar, yakın zamanda ortaya çıkan çok sayıda farklı stres etkenini incelemeye odaklanmaktadır. Bu tür araştırmalar, farklı stres faktörlerinin çocukların davranışları üzerindeki etkilerini ve bunların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltan koruyucu faktörleri veya çocukların savunmasızlığını artıran faktörleri incelemektedir.

Üçüncü yılmazlık olgusu ise travmanın üstesinden gelmektir (bir ebeveynin veya kardeşin ölümü gibi). Üçüncü bir çalışma grubu, travmanın olası sonuçlarını ortadan kaldırmada önemli rol oynayan bireysel özellikleri ve farklılıkları inceler. Travmatik yaşam deneyimlerinin bireyin yaşam kalitesini etkilemesi beklenir. İncinmezlik (invulnerability) kavramı uzun yıllardır kullanılmasına rağmen, hiç kimse tam anlamıyla "incinmez" değildir. Stres kaynağı aşırı ya da yaşamı tehdit edici boyutlara ulaştığında psikolojik dayanıklılık yerini travmatik deneyime bırakmaktadır (Masten, 1994). Bir kişi bu streslerden az ya da çok etkilenebilir ve bu oldukça normaldir. En önemlisi de o stresten kurtaracak güce ve belirli becerilere sahip olmaktır. Stresli veya travmatik bir durum ortaya çıkmadan önce önlemler alınmalıdır.

Literatürde mevcut olan bir çalışmada yılmaz bireyler ile diğer bireyler arasındaki özellikleri karşılaştırmıştır. Bu çalışma sonucunda sosyal, duygusal ve bilişsel/akademik özellikler yılmaz bireylerin 3 ana özelliği olduğunu belirtmiştir.

- Sosyal özellikleri, arkadaşlık kurma, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurma, dili uygun bir biçimde kullanmayı gerektiren etkili iletişim becerilerine sahip olma ve gerektiğinde yardım isteme becerisine sahip olma konusunda yetenekli olarak sınıflandırılabilir.
- Duygusal özellikleri, güçlü bir öz yeterlilik duygusu, yüksek düzeyde özgüven, yüksek öz saygı ve kendini kabul etme, kendi duygularını ve vicdanını kontrol etme becerisi, yeni durumlara hızla uyum sağlama ve zorluklar karşısında dayanıklılık gösterme olarak sıralanabilir.
- Bilişsel/akademik özellikler ise, bilişsel/skolastik özellikler, başarmak için yüksek motivasyon, düşünme ve gelecek için plan yapma yeteneği, stres ve travmatik olaylarla rasyonel bir şekilde başa çıkma yeteneği, dışsaldan çok içsel nitelikler (şans, yetenek, vb.) olarak sıralanabilir. (Haynes, 2005; akt. Karataş ve Çakar, 2011).

Diğer bir ifadeyle yılmazlık, güçlükler karşısında başarıyı sağlayan kişisel nitelikleri kapsar ve farklı koşullara tepki olarak değişen çok boyutlu bir özellik olarak ifade edilir. (Garmezy, 1985; Garmezy ve Rutter, 1985; Werner ve Smith, 1992; Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Yılmaz çocukların bazı ortak özelliklere sahip olduğu belirtilmektedir ve bunlar dört önemli özelliği ifade etmektedir:

Sosyal aktivite: Başkalarından olumlu tepkiler alma ve yetişkinler ve meslektaşları ile olumlu ilişkiler geliştirme becerisi,

Problem çözme yeteneği: Çevresindekilerden yardım isteme ve olayları kendi kontrolü ile planlama becerisi,

Öz-yönetim: Bireyin, kendi kimliğine sahip olduğunu hissetmesi, bağımsız davranması ve çevresini kontrol etmeye çalışması,

Hedeflere sahip olma ve gelecek duygusu: Hedeflere sahip olma duygusu, eğitim beklentileri, umut ve parlak gelecek (Krovetz, 1999).

Bonanno (2004) çalışmalarında yılmazlığı, ciddi bir olumsuz olaydan sonra istikrarlı ve sağlıklı işleyişin devam etmesi olarak tanımlamaktadır. Masten'e (2014) göre yılmazlık, insanların yaşamı tehdit eden ve zorlu durumlara başarılı bir şekilde uyum sağlamasını sağlayan dinamik sistemleri tanımlar. Başka bir tanıma göre, yılmazlık bir özellik ya da yetenek değildir. Yılmazlık, iyilik halini sürdürmek için kendimizi mevcut kaynaklarla donatma sürecidir (Panter-Brick ve Leckman, 2013).

1970'li yılların başlarında teorik ve bilimsel bir başlık olarak şizofren hastası annelerin çocukları ile ilgili yapılan çalışmalar yılmazlık kavramının ortaya çıkmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Yüce, 2019). Annenin ağır bir psikopatolojik imajı olmasına rağmen, araştırmacılar hasta çocukların bir kısmının çok olumsuz ve tehlikeli yaşam koşullarından çıkıp uyum sağlayabildiklerini bulmuşlardır (Masten vd., 1990). Sarsıcı yaşam şartlarına karşın bireyin olumlu uyum gösterebilmesini, yılmazlık gösterebilmesini sağlayan faktörlerin incelenmesi, şizofreni başlangıcı olan hastalar üzerine yapılan çalışmalara dayanan uzun bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Masten vd., 1990).

Benzer zamanlarda, Emmy Warner'ın Hawaii'li çocuklar ile ilgili etkili bir çalışma yapmış ve yılmazlığın farklı olumsuz ve riskli durumlar çerçevesinde inceleyen ilk çalışma olmuştur (Werner ve Bierman 1971).

Araştırmacıların yaptıkları ilk bilimsel çalışmalarda, ilk sırada yılmaz çocukların özerklik ve benlik saygısı gibi kişilik özellikleri gibi konularda yoğunlaştığı görülmektedir. Zor akademik ve medya koşullarına rağmen hayatın birçok alanında başarıya ulaşan çocuklar, yıllar içinde olağanüstü yeteneklerle ilişkilendirilerek bu çocukları 'ayrılmaz' veya 'yenilmez' kılmışlardır (Wright ve Masten, 2005). Bu açıdan yılmaz çocuklar, olağanüstü bir iç güce sahip çok özel insanlar olarak tasvir edilir. Bununla birlikte, devam eden araştırmalar, yılmazlığın tüm boyutlarda mutlak ve geçerli bir özellik olduğu ve yılmazlığın artık olağanüstü bir süper kahraman özelliği olmadığı, her insanın içinde doğal olarak bulunan ve ortaya çıkabilen beşerî bir sıfat olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Masten, 2001).

Yılmazlık kavramı yaygın olarak bireysel bir güç veya varlık olarak kabul edilmekte ve bireylerin yaşam yolculuklarının çeşitli yönlerinde mutluluk, başarı ve mükemmelliğe ulaşmalarını ağılayan niteliklerden biri olduğu gösterilmiştir (Bartley vd., 2010). Psikoloji alan yazında yılmazlık kavramı üç temel durum tanımlanmak için kullanılmıştır (Masten vd.,1990).

- Risk gruplarında yer alan ve beklenenden daha iyi sonuçlar elde etmiş kişileri tanımlarken,
- Stresli durumlar karşısında zorluklara olumlu bir şekilde uyum sağlayabilme durumunu ifade ederken,
- Yaşamı tehdit eden travmatik deneyimlerden sonra insanların iyileşme modellerini inceleyen araştırmalar, iyi iyileşenleri karakterize ederken,

Yılmazlıkla ilgili yapılan tanımlarının çeşitliliği göz önüne alındığında, Gizir (2016), evrensel olarak kabul edilmiş tek bir yılmazlık tanımı olmadığına dikkat çekmiştir. Fakat, bu tanımların bazı ortak noktaları olduğu da görülmektedir.

Alandaki son araştırmalar, dayanıklılığın yapısını daha iyi anlamayı ve akademik ortamlarda nasıl daha fazla çalışılabileceğine dair bir bağlam sağlamayı amaçlamaktadır. Son araştırmalar, öğrencilerin akademik başarısızlık ve zorluklarla başa çıkma becerilerindeki farklılığı iki faktör grubunun açıkladığını gösterdi: bireysel özellikler ve destekleyici okul topluluğu (Tomita ve Cace, 2014). Bireysel özellikler açısından en önemli faktörler kontrol odağı, akademik bağlılık ve öz yeterliliklerdir. Destekleyici okul topluluğu açısından en önemli faktör olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerini ifade eder. Öğrencilerle olumlu ilişkiler, olumlu bir akademik ortam ve aidiyet duygusu yaratır ve sürdürür, olumlu beklentileri teşvik eder ve katılım ve akademik katılım için fırsatlar sağlar.

1.1.2. Akademik yılmazlık

Akademik yılmazlık (resilience), öğrencilerin şaşırtıcı derecede başarılı oldukları ancak yaşadıkları risk faktörleri nedeniyle akademik olarak başarısız olmalarının beklendiği bir durumdur. Wang, Haertel ve Walberg'e (1994) göre, "olumsuz deneyimlere, olumsuz çevre koşullarına ve erken kişilik özelliklerinin eksikliğine rağmen akademik başarı" olarak tanımlanan akademik yılmazlık şaşırtıcı derecede başarılı olmuştur. Akademik yılmazlık gösteren öğrenci ise, öğrencinin okulu bırakmasına ya da okulda başarısız olmasına neden olabilecek riskli koşullara rağmen akademik olarak başarılı ve güdü sahibi olarak betimlenmektedir (Alva, 1991). Akademik yılmazlık da yılmazlık gibi, yüksek risk faktörlerine ve olumlu sonuçlara sahip bileşenlere sahiptir. Öğrencilerin akademik dayanıklılıklarında karşılaştıkları riskler genellikle şunları içerir: Akademik baskı, stres, okuldaki zorluklar, fiziksel ve sözlü şiddet, ebeveyn ayrılığı, yoksulluk, öğrenme güçlükleri, yetersiz okullar, sosyal umutsuzluk, kırsal yaşam (Martin ve Marsh, 2006). Ekonomik bakımdan dezavantajlı olmak bu risk durumlarından belki de en kritik olanıdır (Winfield, 1994).

Brackenreed (2010)'a göre ekonomik bakımdan dezavantajlı olmak, diğer olumsuzluklara; doğum öncesi yetersiz bakım, kalitesiz beslenme, düşük eğitim düzeyine sahip olma zemin hazırlamaktadır. Bradley vd. (1994) göre, ekonomik yoksunluğun önemli ve yaygın bir risk faktörü olmasının üç ana nedeni vardır:

- Aile kaynakları temel ihtiyaçları karşılamada yetersizdir,
- Sağlıklı yaşam için bakım ve rutinler eksiktir,
- Ev ortamı düzensizdir.

Ayrıca ekonomik dezavantajlar da bireylerin akademik olarak başarısız olmalarına ve okulu bırakmalarına neden olabilmektedir (Peng, 1994). Ekonomik dezavantaj bu nedenle öğrenciler için bir risk faktörü olarak görülebilir.

Bu riskli durumlarda akademik yılmazlık gösteren ve bu riskli durumları hafifleten öğrencilerin yılmazlığına katkıda bulunan koruyucu faktörler vardır (Martin, 2002). Bu koruyucu faktörler arasında i ve dış koruyucu faktörler şu şekilde sıralanabilir:

- Algılanan aile ve arkadaş desteği
- Arkadaşlarına ve okula bağlılık duygusu
- Okul ve öğretmenlere karşı olumlu algı
- Sorumluluk bilinci, akademik benlik algısı, başarı güdüsü
- Üniversiteye gitme konusunda cesaretli olma
- Okula geç kalma sayısı ve devamsızlığın az olması
- Sosyal sınıf atlama isteği
- Ebeveynlerin yüksek beklentileri
- Entelektüel merak, kendini güdüleme
- İyimser, nazik olma
- Güçlü içsel kontrol odağı ve yüksek akademik güven

Akademik yılmazlık öğrencileri, bahsedilen koruyucu etmenler ve aldıkları eğitim sayesinde yaşamsal risk etmenlerine rağmen akademik başarılarını artırebilmektedirler (Reis, 2005). Bunun nedeni, akademik olarak dirençli öğrencilerin hayatta hedefleri olması ve gelecekteki başarıları için yerinde olduklarına inanmaları olabilir (Henderson ve Milstein, 1996). Aynı zamanda akademik yılmazlık sergileyen öğrenciler, kendilerine verilen görevlerde başarılı olacaklarına inandıkları için daha iyi performans gösterebilirler (Fallon, 2010).

Akademik yılmazlık kavramı ile literatürde en çok karşılaştırılan bir diğer önemli kavram da akademik kararlılıktır. Alan yazında akademik kararlılık kavramı üzerine yapılmış çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu bağlamda zaman zaman birbiri yerine kullanılan akademik yılmazlık ve akademik kararlılık kavramlarının ayrıntılı olarak tanımlanması çalışmanın kapsamının belirlenmesi açısından önemlidir.

1.1.3. Akademik kararlılık

Akademik Kararlılık (bouyancy) azim, zevkleri erteleme, öz-disiplin, kendini kontrol etme, sakinlik, engeller karşısında mücadele edip amaca odaklanma gibi psikolojik unsurları içerir (Şimşir, 2020). Geniş anlamda yılmazlık, zor veya tehdit edici koşullara rağmen başarılı bir şekilde başa çıkma süreci, yeteneği veya sonucu olarak tanımlanmaktadır (Howard ve Johnson, 2000). Akademik bir bağlamda, "çocukluk özellikleri, koşulları ve deneyimlerinin neden olduğu çevresel zorluklara rağmen, akademik ve diğer yaşam başarılarında başarı olasılığının artması" olarak tanımlanır (Wang vd., 1994). Benzer şekilde, akademik olarak dirençli öğrenciler, "kendilerini başarısızlık ve nihayetinde okuldan atılma riskine sokan stresli olaylara ve durumlara rağmen yüksek motivasyon ve başarı düzeylerini koruyan" öğrencilerdir (Alva, 1991).

Akademik kararlılık, günlük akademik yaşamın bir parçası olan tersliklerin, zorlukların ve sıkıntıların üstesinden gelme yetisi olarak tanımlanmıştır. Akademik dayanıklılık, bir öğrencinin eğitim gelişimi için büyük bir tehdit olarak görülen akut ve/veya kronik olumsuzlukların üstesinden gelme yetisi olarak tanımlanmıştır. Martin ve Marsh (2009), akademik kararlılığı günlük olarak eğitim hayatında yaşanan olumsuz, önemli zorluklar karşısında ve yaşanabilecek kronik ya da akut sıkıntılar yaşanması durumunda direnç gösterme kapasitesi olarak tanımlamıştır. Bununla beraber akademik açıdan direnç seviyesi yüksek öğrenciler, karşılaştıkları akademik olumsuzluklar, riskler karşısında başarı sağlayabilecek güce sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

1.1.4. Akademik başarı

Akademik başarı (achievement), hem bireyin kişisel özelliklerinden hem de çevresinden etkilenir. Bu açıdan bakıldığında akademik başarıyı etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Genel olarak, akademik başarıyı etkileyen faktörler, bilişsel, duygusal, sosyal ve fizyolojik içerik olmak üzere çeşitli kavramlara göre kategorize edilmiş Tablo 1.1'de gösterilmektedir (Kuzgun ve Deryakulu, 2006).

Akademik başarı, kişinin öğretim alanlarındaki, özellikle okul ve üniversitedeki etkinliklerin odak noktası olan belirli amaçlara hangi ölçüde ulaştığını gösteren performans sonuçlarını temsil eder. Akademik başarı, farklı eğitimsel başarı ölçütleriyle tanımlanır ve bu nedenle farklı şekillerde ölçülebilir. Bireysel çalışmalar ve meta-analizler, akademik başarı ile onun yordayıcıları (zekâ, motivasyon ve kişilik gibi) arasındaki ilişkinin, akademik başarının nasıl ölçüldüğüne göre değiştiğini göstermiştir. Bununla birlikte, akademik performansın farklı göstergelerini birbirinden ayırmak önemlidir. Aşağıdaki tabloda, akademik başarıyı etkileyen faktörlere yer verilmiştir (Yavuz, 2016):

Tablo 1.1. Akademik başarıyı etkileyen faktörler

Bilişsel	Duyuşsal	Toplumsal	Fizyolojik
<ul style="list-style-type: none">• Zekâ bölümü• Yetenek türü ve düzeyi• Bilişsel gelişim düzeyi• Dil gelişim düzeyi• Okuma düzeyi• Sözcük Bilgisi• Görsel okuryazarlık• Öğrenme stili• Öğrenme stratejileri• Ön bilgi düzeyi	<ul style="list-style-type: none">• Kişilik yapısı• İlgiler• Güdülenme ve düzeyi• Tutumlar• Akademik benlik algısı• Kaygı düzeyi• Denetim odağı• Epistemolojik inançlar• Öz yeterlik inancı• Diğer inançlar	<ul style="list-style-type: none">• Akran ilişkileri• Otoriteye karşı tepkiler• Ahlaki gelişim• Rol modelleri• İş birliği yapma ya da yarışma eğilimi• Irksal köken• Sosyo-ekonomik düzey• Aile yapısı ve desteği	<ul style="list-style-type: none">• Duygusal algılama• Beynin bilgi işleme kapasitesi• Genel sağlık durumu• Cinsiyet• Yaş

Kaynak: Yavuz, H. Ç. (2015). *Ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerinin bazı koruyucu faktörler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tablo 1.1' de görüldüğü gibi bilişsel alanda zekâ, öğrenme stili, dil gelişimi gibi; duyuşsal alanda kişilik, tutumlar, inançlar gibi; toplumsal alanda aile ve ırk yapısı, akran ilişkileri, gelişim özellikleri gibi; fizyolojik alanda ise yaş, cinsiyet, genel sağlık durumu gibi akademik başarıyı ve akademik yılmazlığı etkileyen birçok ortak faktör vardır. Bir yandan akademik yılmazlığa sahip bir öğrencinin olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan koruyucu faktörlerin onun akademik başarısına yardımcı olduğu düşünülebilir (Yavuz ve Kutlu 2016).

Yılmazlık kavramındaki koruyucu bileşenler olarak aile, okul ortamı, çevre ve bireysel özelliklerden kaynaklanan birçok etmen akademik başarıyı da etkilemektedir (Abolmaali ve Mahmudi, 2013). Bu sebeple akademik yılmazlık ve akademik başarı arasındaki iç içe geçen ilişki önemlidir (Martin, 2002). Akademik yılmazlık ve akademik başarı arasındaki ilişki öğrencilerin hayatlarında yaşadıkları olumsuzluklara verdikleri tepkiler nedeniyle de değerlendirilir.

Bu çalışmada ise duyuşsal alan içerisinde kişisel faktör olarak kişilik yapısı, toplumsal alan içerisinde sosyal faktör olarak da sosyo-ekonomik durum akademik yılmazlık ve akademik

başarıyı etkileyen bağımsız değişkenler olarak ele alınmıştır. Mevcut çalışmada aynı zamanda cinsiyet, yaş gibi düzenleyici değişkenlerin yanı sıra spor yapma durumu değişkeni de düzenleyici değişken olarak ele alınmış ve önceki çalışmalardan farklı bir bakış açısı ile değişkenler arası ilişkiler incelenmiştir.

1.2. Kişilik ve İlgili Kavramlar

Bu bölümde kişilik ile ilgili kavramlardan Beş Faktörlü Kişilik kuramı ve Karanlık Dörtlü kişilik özellikleri hakkında tartışılmaya çalışılmıştır.

1.2.1. Kişilik

Araştırmacılar tarih boyu kişilerin davranışları üzerinde etki eden unsurları anlamaya çalışmışlardır. Yapılan araştırmalarda, kişilerin davranışlarının önemli bir kısmının onların kişilik özelliklerinden kaynaklandığı görülmüştür. Bu sebeple kişilik kavramının bileşenlerini anlayabilmek, bireylerin davranışlarını tahmin etmekte önemli bir role sahiptir (Robbins ve Judge, 2017). Kişilik (personality) kavramı Latince “maske” anlamı taşıyan “persona” kelimesinden türemiştir (Kassin, 2003). Bu kavram, Gordon Allport’un 1937 yılında yayımlanan “Personality: A Psychological Interpretation” isimli çalışması ile popüler hale gelmiştir. Bu tarihten önce ise kişilik anlamında “karakter”, “mizaç” ve “huy” gibi kavramlar yaygın olarak kullanılmaktaydı (Maltby vd., 2017). Kişilik, doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçte oluşan, gelişiminde etkili olan ve kişinin tüm özelliklerini yansıtan, kolay değişmeyen ve bireyi diğerlerinden ayıran, eğitim, deneyim ve öğrenmenin etkili olduğu tutarlı özellikler bütünüdür (Aytaç, 2001). Bireyi diğer bireylerden farklı kılan biliş, duygu ve davranış örüntüleri olarak tanımlanan kişilik kavramı, bireylerin yaşamlarında önemli bir yere sahiptir (Buecker vd., 2020).

Freud, kişiliği psişik aygıt olarak tanımlamış ve ego sistemi (id, ego, süper ego) olarak açıklamıştır. Erikson'un kişilik teorisi, doğumdan ölümü kapsar ve Freud'un teorisinden esinlenmiştir. Adler, insanların toplumda bir yere ve aidiyet duygusuna sahip olduğunu, bunu sağlamaya yönelik çabaların toplumsal iyilikte olduğunu ve toplumsal iyinin öğrenilip öğretilebileceğini, bu sayede toplumun sosyal kimliğinin oluştuğunu ve sosyal kimliğin toplumun temel özelliği olduğunu belirtmektedir (Akyol, 2019).

Birçok araştırmacı tarafından yüzlerce tanım ortaya atılmış olsa da kişiliğin ne olduğunu tam olarak ifade eden, evrensel olarak kabul görmüş bir kişilik tanımı yoktur. Baktığımız zaman, kişiliğin en popüler ve yaygın tanımlarından biri Gordon Allport'tan gelmektedir (Robbins ve Judge, 2013). Alport (1927) kişiliği; bireyin diğer insanlarla iletişim kurarken kullandığı iç dinamikleri olarak tanımlamaktadır. Fiziksel ve zihinsel yaşamının bütünüdür ve bireye ait olan en eşsiz şeydir. Bir bireyin diğerlerinin gözündeki davranışsal özelliklerinin kişiliği oluşturduğunu belirtmektedir. Kişilik, bir bireyin belirli özel (characteristic) ve ayırıcı

(distinctive) davranışlarını içerir. Kişilik özeldir çünkü bir bireyin en tipik veya yaygın davranışını temsil eder. Bununla birlikte ayırt edicidir çünkü, bu davranışlar bireyi diğer bireylerden farklı kılmaktadır. Kısaca kişilik, bireyin yaşamı boyunca, kademe kademe gelişme göstereme eğilimindedir (Jung, 2005). Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde kişilik kavramının tanımlanması noktasında ortak bir kaniya varılamadığı görülmektedir. Ancak genel olarak bireyin, sahip olduğu becerileri ve/veya yetenekleri, hayata bakış açısını, tutumlarını, çevresiyle iletişim biçimini, hobilerini ve hatta dış görünüşünü kapsayan çevresel ve sosyal birçok faktörden etkilenen öğrenme içeren davranış biçimleri ve duygu durumları olarak kişiliği tanımlamak mümkündür.

1.2.2. Beş büyük kişilik kuramı

McCrae ve Costa'nın 1983-1985 yılları arasında yapmış oldukları çalışmalarında kişiliğin beş boyutlu olduğu neticesine varmış, bu zamana kadar üç faktörlü kişilik modelini savunmuşlardır. Bu modelin "dışa dönüklük", "uyumluluk", "gelişime açıklık", "duygusal denge" ve "sorumluluk" olarak beş faktörden oluştuğunu belirtmişlerdir (Karaman, 2019). Costa ve McCrae'ye (1990) göre kişilik, belirli adaptasyonlar ve çevresel etkiler arasındaki etkileşimin sonucudur. Belirtilen bu beş faktör, çok geniş bir yapıda oluşum göstermektedir. Çünkü elde edilen faktörlerin her biri geniş bir tabakayı temsil eden, pek çok özelliği ve ilişkileri içermektedir. Bu nedenle kişiliğin bu beş boyutu "Beş Faktör Modeli" ya da "Büyük Beşli" olarak tanımlanmaktadır (Passer ve Smith, 2008).

Beş faktörlü yaklaşımın ana yönleri olan dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk, deneyime açıklık ve duygusal değişkenlik kısaca şu şekilde açıklanabilir (Burger, 2006).

Dışa Dönüklük: Bu yapıya sahip kişiler sosyal olarak güçlü, enerjik, iyimser, dışa dönük ve sıcakkanlı olarak görülürler. Dışa dönüklerin ise içe dönüklere göre daha fazla arkadaşı vardır, sosyal ortamlarda çok fazla zaman geçirdikleri söylenir. Yine dışadönük özelliğine sahip kişilerin eğlenceyi seven, neşeli, oyuncu ve konuşkan oldukları gözlemlenmiştir. İçedönüklerin ise sessiz, ketum, mesafeli, utangaç oldukları ve yalnız kalmayı tercih ettikleri söylenir.

Sorumluluk: Öz disiplin boyutu olarak da tanımlanabilecek bu faktör, bireylerin içinde organize olduğu, kararlı olduğu, planladığı ve takip ettiği yapıyı açıklamaktadır. Sorumluluk duygusu yüksek olan bireylerin disiplinli, kontrollü, çalışkan, dakik ve kararlılıkla örgütlenmiş yapılarda gelişmek isteyen yapılardan oldukları görülmüştür. Öte yandan, sorumluluk duygusu düşük olan kişilerin ise dalgın, amaçsız, kaygısız, işten kaçınma eğiliminde oldukları ve kaygısız oldukları gözlemlenmiştir.

Uyumluluk: Bu özellik düzeyi yüksek olan bireylerin şefkatli, güvenilir, iş birliği yapmayı isteyen ve yardımsever oldukları belirtilmektedir. Ayrıca uyum sağlayan insanların uysal, cömert, anlayışlı ve açık fikirli oldukları gözlemlenmiştir. Uyumsuz kişilik özelliklerine sahip

kişiler ise şüpheli, cimri, düşmanca tutum ve düşüncelere sahip, eleştirel, öfkeli veya rekabetçi olmayı sevebilirler.

Deneyimlere Açıklık: Kişilik yapısında bu özelliği ön planda olan bireylerin çok yönlü düşünen, yeni fikir ve önerilere açık, hayal güçleri güçlü, manevi konularla ilgilenen kişilerdir. Ayrıca deneyime açık olanlar, geleneksel olanı sorgulayan yenilikçi yeteneklerle karakterize edilen farklı alanlara ve maceralara açıktır. Deneyime kapalı insanlar daha geleneksel, yeni fikirlere ve girişimlere kapalı, muhafazakâr ve aşırı meraklı olma eğilimindedir.

Duygusal Dengesizlik: Duygusal dengesizliği yüksek olan kişilerin günlük yaşamlarında daha fazla stres yaşadıkları ve üzüntü, öfke ve suçluluk duygularını daha çabuk deneyimledikleri bulunmuştur. Ayrıca nevrotik puanı yüksek olan bireylerin kaygı, kaygı, çaresizlik ve hassas özellikler sergiledikleri görülmüştür. Aksine, duygusal olarak dengeli bireylerin sakin, rahat, uyumlu ve uyumlu özellikler sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Türkiye'de yapılan beş faktör kişilik kuramı araştırmalarına bakıldığında uyarılma ve ölçek geliştirme çalışmalarına sıklıkla rastlanmaktadır (Bacanlı vd., 2009). Somer (1998)'in yetişkinler üzerinde yapmış olduğu çalışmada, birincil analizle seçilen 235 sıfatın faktör analizi sonucunda beş temel faktör boyutuyla temsil edildiği bulunmuş ve bu sıfatların kişilik özelliklerini temsil ettiği saptanmıştır. Somer ve Goldberg (1999) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise 179 çift sıfat Türk örneklemelerinin yanı sıra Amerikan örneklemelerine de kazandırılmıştır. Bu örneklemelerin kullanıldığı araştırmalar incelendiğinde değişkenlerin beş faktörlü yapısı açıkça görülmüştür. Sonuç olarak bu çalışmalar sonucunda beş faktörlü kişilik kuram çalışmaları farklı kişiler tarafından tekrarlanmış ve bununla beraber kuramdaki sıfatlar genişletilmiştir (Bacanlı vd, 2009).

1.2.3. Karanlık kişilik özellikleri

1.2.3.1. Karanlık Üçlü

2002 yılında Paulhus ve Williams psikolojide en çok tartışılan üç kişilik özelliğini incelemişlerdir. Bu bağlamda Karanlık Üçlü kavramını geliştirdiler. Bu üç kişilik özelliği şunlardır: Makyavelizm, narsisizm, sıradan psikopatlar. Bu kişilik özelliklerinin üçü de patolojik olmayan (normal veya klinik olmayan) kişilik özellikleridir ve en karakteristik genel özellik soğukluk ve baskınlıktır (Paulhus ve Williams, 2002).

Makyavelizm, psikoloji literatürüne Christie ve Geis (1970) tarafından sunulmuştur. Politik stratejist Niccolo Machiavelli'nin ünlü eseri "Prens" ten esinlenmiştir. Makyavelizmin temel özellikleri; manipülatif olma, duygusuzluk, stratejik hesaplamalara meyilli olma olarak sıralanabilir. Ayrıca, bu kişilik özelliğine sahip bireyler plan yapma, ittifaklar kurma ve olumlu bir itibarı sürdürmek için ellerinden gelenin en iyisini yapma eğilimindedirler. Makyavelizm'de diğer Karanlık Üçlü üyelerinin dürtüsellikleriyle karşılaşmazlar, dolayısıyla daha stratejik bir

yapıya sahiptirler ve bu da Yüksek Makyavelci insanların en karakteristik yönünü ortaya çıkarır (Jones ve Paulhus, 2011; Jones ve Paulhus, 2014).

Narsisizm (özseverlik) de temel olarak patolojik olan ve patolojik olmayan olarak ikiye ayrılmaktadır. Normal narsisizm temel olarak çok fazla şişirilmiş olumlu öz tanımlama olarak tanımlanmaktadır (Campell vd., 2002). Kültürel ortamın gelişmesiyle giderek artan narsisizm, psikolojik literatürde ilk kez HavelockEllis tarafından dile getirilmiştir. Narsisizm kavramı ilk kez 1900'lerin başında Freud tarafından ayrıntılı olarak tanımlandığı kabul edilmektedir. Narsisizm, gerçek duyguların ve gerçeklikten uzaklaştırılmış imgelerin inkârı, gerçeklikten kopma eğilimi ile eş tutulmuştur (Lowen, 2016).

Klinik olmayan (sıradan) psikopatlar, öncelikle iki özelliğin olmamasıyla karakterize edilir; duygular ve öz denetim (Jones ve Paulhus, 2014). Bu kayıtsızlık ve düşük özdenetim, otoriteye karşı kayıtsızlık ve dürtüsellik yaratır. Suça bulaşma bu nedenle psikopatlarda bulunan en belirgin davranışlardan biridir. Bununla birlikte, yüksek düzeyde psikopatiye sahip kişiler, işledikleri suçlardan pişmanlık veya suçluluk duymaz. Aksine suçu inkâr etmek psikopatların ortak tutumlarından biridir (Hare ve Neumann, 2009).

Karanlık üçlü kavramı ve kapsamı, son yirmi yılda yalnızca psikoloji ve diğer davranış bilimlerinde değil, aynı zamanda ekonominin alt alanlarında da kapsamlı bir şekilde analiz edilmiştir. Örgütsel ve tüketici davranışı, işletme yönetiminin psikoloji ve diğer sosyal bilimlerle en ilgili alandır. Bununla birlikte şaşırtıcı olmayan bir şekilde bu dönemde karanlık üçlü kavramlarıyla en sık ilgilenen alan ekonomi ve alt dalları olmuştur. (Bilgehan, 2022). Karanlık üçlü kavramının küresel popüleritesi Türk araştırmacıların ilgisini çekmiş ve araştırmacılar kavramı ölçmek için çeşitli ölçek düzeltmeleri (Özsoy vd., 2017; Yaşlıoğlu ve Atılgan, 2018) ve ölçek geliştirme çalışmaları (Bekiroğlu, 2020) gerçekleştirmişlerdir. 2021 itibariyle, kavramın ortaya çıkmasından yaklaşık 20 yıl sonra, psikolojik literatürde hâkim görüşle Paulhus vd., (2021), bu kavrama sadist kişilik özelliklerini ekleyerek Karanlık Dörtlü ve Karanlık Dörtlü Ölçeğini geliştirmiştir.

1.2.3.2.Karanlık Dörtlü

Karanlık üçlü kavramının tanıtılmasından sonra, bu üçlüye birçok kişilik özelliğinin (kincilik, sınırda kişilik, düşmanlık (antagonism), ahlaki geri çekilme (moral disengagement), başkalarının acılarından zevk alma (schadenfreude) ve durum odaklı risk alma gibi) eklenmesi tartışılmıştır. Bu üçlüye ilave edilmesi yönünde tartışmalar yapılmıştır fakat Paulhus ve diğerleri (2021) en yaygın kanaatin sadizm etrafında oluştuğunu ifade etmiştir.

Yazarlara göre sadizm, empati eksikliği ve duygu eksikliği gibi konularda diğer üç tema ile örtüşmektedir. Sadizm eğilimi, başkalarına acı vermenin içsel sevincini ve hazzını içerir ve bu noktada karanlık bir kişilik özelliği olarak nitelendirilir. Bu bakımdansadist kişilik özelliği, karanlık üçlü ile uyum durumuyla başka bir kişilik özelliğine dikkat çeker. Bu bağlamda yeni

karanlık dörtlü model; makyavelizm, narsisizm, psikopati ve sadizm boyutlarıyla sunulmuştur. Bu faktörlerin her biri aştığıda ayrıntılı olarak tartışılmıştır.

Makyavelizm: Karanlık Üçlnn kavramlarından olan narsisizm ve psikopati klinik yani patolojik esaslı olarak ortaya çıkmıştır fakat makyavelizm ayrı olarak klinik olmayan bir biçimde normal kişilik özelliği olarak türemiştir. Yine de bazı araştırmalarda Karanlık Üçlü 'deki en karanlık faktör gibi görünmektedir (Rauthmann ve Kolar, 2012). Güçlü Makyavelist eğilimlere sahip insanlar paraya, güce ve rekabete daha fazla, topluluk oluşturmaya, kendini sevmeye ve aile meselelerine daha az önem verirler (Stewart ve Stewart, 2006; McHoskey, 1999). Makyavelcilerin başkalarını manipüle etme ve strateji belirleme eğilimleri, onların oldukça zeki olabileceklerini akla getirir ancak alan yazında mevcut araştırmalar, IQ düzeyleri ile Makyavelizm arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Paulhus ve Williams, 2002). Genellikle makyavelist kişiler, diğere insanlar hakkında olumsuz görüştendirler ve bu bağlamda, etik olmayan tavırları başkalarına yönelterek normalmiş gibi gösterme çabasındadırlar (Jones ve Paulhus, 2009).

Psikopati: Psikopati ile ilgili ilk çalışmalar tekrar suç işlemenin araştırılması sonucunda ortaya çıkmıştır. Literatüre ilk kez Cleckley (1988) tarafından sunulmuş ve bir kişilik özelliği olarak girmiştir. Psikopati, manipülatif ve yapay çekicilik, utanmazlık, bencillik, sömürü, sinsilik, sorumsuzluk ve kibir ile karakterizedir. Dürtüsel heyecan arayışı, empati eksikliği ve kişisel ilişkilerde maniplatiflik, psikopatların ortak özellikleridir. Bu bağlamda, yüksek düzeyde psikopatiye sahip kişilerin kariyerlerinde ve ilişkilerinde kısa vadeli başarı elde ettiklerini, ancak uzun vadede kendileri ve çevreleri için yıkıcı sonuçları olduğu alan yazındaki çalışmalarda görülmektedir (Rauthmann ve Kolar, 2012). Psikopatlarda bulunan karakteristik dürtüsellik, bu kişilik özelliğini Makyavelizmden temel olarak ayırır. Örneğin; yüksek psikopat bireyler, uzun vadeli kazançlar için risk alsalar bile kısa vadeli ödüller için yalan söyleme olasılıkları daha yüksektir (Jones ve Paulhus, 2014).

Narsisizm: Karanlık üçlüdeki en parlak değişken Narsisizm olarak değerlendirmek mümkündür (Rauthmann ve Kolar, 2012). Narsisizmde gözlemlenen yüksek benlik saygısı ve olumlu ruh sağlığı etkileri hakkındaki görüşler bu görüşü destekler görünse de narsisizmde gözlenen uyumsuzluk ve zararlı davranışlar da hafife alınmamalıdır (Sedikides vd., 2004). Narsisizm temel olarak kendini sevmeyi tanımlar ve abartılı bir kendini tanımlama olarak kendini gösterir (Campell vd., 2002). Narsisizm ölçümüne bakıldığında yedi alt faktör karşımıza çıkmaktadır; otorite, kendi kendine yeterlilik, üstünlük, teşhircilik, sömürü, kendine hayranlık ve atılganlık (Raskin ve Terry, 1988). Narsisizmin en baskın özelliği, egoya yatırılan aşırı enerjidir. Narsisizmin aşırı örneklerinde, bir noktada kişinin kendini her şeye gücü yeten tanrı gibi hissinin olduğu bile belirtilmiştir (Twenge ve Campell, 2015; Lowen, 1997). Narsistlerin başkasını önemsememe ve empati kurmama gibi baskın uyumsuz tutumlarının birçok bağlamda değişik davranışlarına yön verdiği gibi tüketim davranışlarına da yansıdığı

sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan narsist kişilerin, toplum yararını gözetemeyen tüketim davranışlarını sergilemeye meyilli olmadıkları görülmektedir (Aytaç ve Akın, 2021).

Sadizm: Sadizm kelimesinin etimolojisi Fransız yazar Marquis de Sade'a dayanmaktadır. Yazarın çalışmaları genellikle şiddet ve pornografi içermektedir. Sadizm bu nedenle cinsel şiddet ve bunun sonucunda elde edilen zevkle eş tutulmuştur. Fakat karanlık dörtlüye dahil edildiğinde, cinsellik daha az odak noktasıdır ve kavram daha basit ve günlük olarak kullanılmıştır. Sadizm, en basit haliyle, kurbanın çektiği acıdan tatmin olmak anlamına gelir (Baumeister ve Campbell, 1999). Genellikle cinsel tatmin olarak anlaşılan bu tatmin, her zaman cinsel tatmin anlamında değildir (Meere ve Egan, 2017). Bu patolojik ve cinsel olmayan sadizm, basit sadizm olarak tanımlanmıştır ve şiddet içeren televizyon programları izlemek veya dövüş sanatları yapmak gibi günlük davranışlarda ortaya çıktığı düşünülmektedir (Baumeister ve Campbell, 1999). Paulhus vd. (2021) sadizmi karanlık dörtlüye eklerken yapılan tanımlama şu şekildedir; başkalarının acı çekmesine sebep olmaktan veya acı çekmelerini izlemekten keyif almaya meyilli olmak. Bunlara örnek olarak şu davranış ve tutumlar sıralanabilir; şiddet içeren videoları izlemekten keyif alma, internet trollüğü, silahlara hayranlık duyma, internet zorbalığı, intikam hissi, internetten insanları taciz etme, cinsel şiddet, toksik liderlik (Paulhus vd., 2021).

Karanlık Dörtlü Kuramı, diğer kişilik kuramlarına ve kişilik çalışmalarına göre görece güncel bir kişilik modeli önermektedir. Dolayısıyla karanlık kişilik özelliklerini inceleyen çalışma sayısı yetersizdir. Kişilik literatüründe önemli yer tutan Beş Büyük Kişilik Kuramı, kişilik çalışmalarında yaygın olarak kullanılması sebebiyle bu konuda yapılan çalışmalarda kullanılan baskın kuram olarak oturmuş bir literatür mevcuttur. Ancak Karanlık Dörtlü Kuramının literatüre yeni kazandırılması nedeniyle bu alanda henüz çok fazla çalışmaya ulaşılamamaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışmada Beş Büyük Kişilik Kuramı yerine Karanlık Dörtlü Kuramı ile kişilik özelliklerinin ölçülmesi tercih edilmiştir. Çünkü karanlık kişilik özelliklerinin spor yapıp/yapmama durumu ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle combat sporlarla uğraşan sporcularda sadist davranışlar ve psikopati kişilik özellikleri baskın durumdadır. Kişiliğin dışında akademik yılmazlık ve akademik başarı üzerinde sosyal faktörlerin de etkili olabileceği varsayılarak sosyo-ekonomik statü kavramı da bağımsız bir değişken olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Takip eden bölümde sosyal faktörlerden Sosyo-ekonomik statü kavramı açıklanacaktır.

1.3. Sosyo-Ekonomik Statü ve İlgili Kavramlar

Bu bölümde sosyo-ekonomik statü kavramı ve sosyo-ekonomik statünün ölçülmesi tanımlanmaya ve tartışılmaya çalışılmıştır.

1.3.1. Sosyo-ekonomik statü kavramı

SES kavramı ilk olarak 1883'te Amerikalı sosyolog Lester Ward tarafından sosyal ve ekonomik alanlar arasında bir ara yüz olarak formüle edildi. SES'in ilk resmi ölçümü, sosyal alanda mesleki statüye ekonomik alanda ise mesleğe dayalı olarak 1911'de İngiltere'de yapılırken, 1917'de Amerika'da ise kol ve kafa işçiliği gibi becerilere dayalı olarak sosyo-ekonomik gruplar tanımlanmıştır (Kalaycıoğlu vd., 2008). SES sadece basit bir ekonomik kavram olmayıp, aynı zamanda bireyin eğitim durumu, gelir durumu, adetleri, dünya görüşü ve yaşam tarzı gibi daha geniş bir anlama sahiptir. Bireylerin ve/veya hanelerin toplumsal katmanlardaki konumu, sosyo-ekonomik duruma göre tanımlanmaktadır (Kalaycıoğlu vd., 2010).

Sarsani (2011), sosyo-ekonomik statüyü; bir bireyin toplumdaki konumunu varlık, meslek ve sosyal sınıf faktörlerine göre belirleme, eğitim, meslek ve gelir faktörlerinin bir kombinasyonu olarak tanımlamıştır. Marshall (2005) ise sosyoekonomik statüyü, meslek, gelir ve eğitim gibi değişkenlere dayalı olarak bireyleri, aileleri veya haneleri sınıflandırma süreci olarak görmüştür. Cirino vd., (2002) tarafından yapılan bir çalışmada da sosyoekonomik statü, öğrenme güçlüğü, okul performansı, gençlerin dini davranışları, kaygı ve depresyon gibi değişkenlerle ilişkilendirilmiştir. Yukarıda ele alınan çalışmalar ışığında sosyo-ekonomik statüyü; ailenin geliri, eğitim durumu, mesleklerine bakılarak toplumda edinilen yer olarak tanımlamak mümkündür.

1.3.2. Sosyo-ekonomik düzeyin ölçülmesi

TÜSES (2017) göre, SES ölçeğini oluşturmanın ilk adımı, indeksin kapsadığı seviyeleri belirlemektir. Sosyoekonomik durum ilk bakışta bir bireyin özelliği gibi görünse de Türkiye'de ve birçok ülkede halen hane düzeyinde şekillenen ve yaşanan bir olgu olarak görülmektedir. Hane düzeyinde yapılmayan SES ölçeği, yüksek oranda yetişkin nüfusla sınırlı olacak, çocuk ve yaşlı bireyler gibi çalışmayan ve geliri olmayan grupları dışta bırakacaktır. Aynı zamanda, hane düzeyindeki normal iş bölümünün göz ardı edildiği anlamına da gelir. Türkiye'de aile hala ebeveynlik sayıldığı için kadınlar evde kalıyor, erkekler ise işe gidiyor. Aynı şekilde, bir aile üyesi çok fazla mesai gerektiren bir iş yapıyorsa, diğeri genellikle daha az yoğun çalışacak ve daha düşük gelire ve telafi edici statüye sahip olacaktır. Bu nedenle Türkiye için geliştirilen SES endeksinin hanehalkı düzeyinde olması gerekmektedir.

Katılımcılara hanedeki kişi sayısı, yaşı ve cinsiyeti, hane halkının eğitim seviyesi, kişilerin meslekleri ve hane geliri hakkında bilgileri not edilir.

*546.(+)22.756([+])Standardize Edilmiş Hane Mesleki İtibar Skoru
*552.(+)22.410([= Hane Genel SES])Standardize Edilmiş Hane Geliri
*515.(+)24.488([+])Standardize Edilmiş Hane Eğitim Skoru

Şekil 1.1. Sosyo-ekonomik Statü Skoru Formülü

Kaynak: Sunar, L., Kaya, Y., & Otrar, M. (2016). Türkiye Sosyoekonomik Statü Endeksi, Araştırma Raporu.

Bu noktada yukarıdaki formül kullanılarak her hane için bir SES skoru oluşturulur ve oluşturulan bu skorlar oluşan maksimum değerle bölünüp 100 ile çarpılarak 100'lük bir standart bir skala oluşturulur.

1.3.3. Eğitim durumu

Türkiye'de belirli statülerin ve dikey hareketliliğin sağlanmasındaki en önemli faktörlerden biridir. Bir kişinin Türkiye'de bulunduğu statüden farklı bir statü kazanmasının en önemli yolu eğitime erişimdir. Zira bazı yüksek statülü ve yüksek maaşlı kariyerler ancak eğitim yoluyla elde edilebilir. Bu nedenle eğitim, Türkiye için geliştirilen SES endeksinin ana bileşenlerinden biri olmalıdır. Ancak hanehalkı düzeyinde geliştirilen SES ölçeğinde, hane halkının eğitim düzeyi, bireyin eğitim düzeyinden daha ön plana çıkmaktadır. Bir hanenin eğitim seviyesinin nasıl hesaplandığı sıklıkla tartışılmaktadır. TÜSES'de bir hanenin eğitim düzeyi, o hanedeki en yüksek eğitim düzeyine göre belirlenir (TÜSES, 2017).

1.3.4. Meslek durumu (mesleki itibar skorları)

Mesleki itibar, SES modellerinin neredeyse değişmez bir parçasıdır. Bir kişinin modern yaşamdaki sosyal konumunu belirleyen en temel faktörün mesleği olduğu sıklıkla söylenir. Ayrıca meslek, eğitim ve gelir için ek bir faktör olarak kabul edilir.

Meslek bireysel bir özellik olmakla birlikte gelir, yaşam biçimi ve meslekle oluşan kimliğin haneye de yansıdığı görülmektedir. Bu nedenle hanehalkı düzeyinde SES indeksinde mesleki

itibarın nasıl ele alındığı önemlidir. Literatürde, bir hane halkının veya ailenin mesleki statüsünün, hane içindeki en yüksek mesleğe göre belirlendiği sıklıkla tartışılmaktadır. Görüldüğü gibi Türk hane halkının mesleki statüsünün yanı sıra eğitim düzeyi de hanedeki en yüksek mesleğe göre belirlenmektedir (Sunar vd., 2016).

1.3.5. Gelir durumu

Bir hane halkının gelir düzeyi öncelikle sosyal yapı içindeki konumunu etkiler. Çünkü gelir, Türkiye'de sosyo-ekonomik göstergeler olan tüketim ve yaşam tarzı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Hanelerin gelirleri üzerinden şekillendirdiği yaşam tarzı statü göstergelerine yansıtılmaktadır. Gelirin brüt mü yoksa ortalama mı olarak kabul edilmesi gerektiği konusunda bazı tartışmalar vardır, ancak SES modellerinde ortalama hane geliri olarak yaygın olarak kullanılır. Çünkü toplam gelir, çeşitli karşılaştırma sorunları doğurabilir. Aynı zamanda, hane halkı kullanılabilir gelirinin SES üzerinde gelirden daha güçlü bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu hane büyüklüğü ile yakından ilgilidir (Sunar vd., 2016).

Mevcut çalışmada kişisel faktörler altında karanlık dörtlü kişilik özellikleri; sosyal faktörler altında sosyo-ekonomik statü bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri akademik yılmazlık ve akademik başarıdır bu bölümden sonra bu iki kavram ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

1.4. Kişilik Özellikleri, Sosyo-Ekonomik Statü, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarıyla İlgili Araştırmalar

Akyol (2019) yaptığı çalışmada; engelli bakımı ön lisans öğrencilerinin sabır düzeyleri ile sınıflara dayalı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ilişki araştırması modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın verilerini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Türkiye'deki 10 devlet ve 2 vakıf üniversitesinden toplanmıştır. Veri setine 560 devlet üniversitesi öğrencisi ve 42 vakıf üniversitesi öğrencisi kaydedilmiştir. Araştırmadaki veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Sabır Ölçeği" ve "Sınıflara Dayalı Kişilik Testi" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde dokuz farklı istatistiksel analiz kullanılmış ve bu analizler SPSS22 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; veriler normal dağılıma uygun olduğu ve sabır boyutları ile sabır ölçeği toplam puanı; dışa dönüklük, deneyime açıklık, uyumluluk ve sorumluluk Cronbach Alpha katsayısı daha yüksek bulunmuş, 'Duygusal dengesizlik/nevroz' yönü için Cronbach Alpha katsayısı orta düzeyde bulunmuştur. Engelli bakımı ve rehabilitasyon programı ön lisans öğrencilerinin yüksek azim göstermiş ve azim ile cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve öğrencinin devlet veya vakıf üniversitesinde okuyup okumadığı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Azim düzeyleri ile ortalama kişilik özelliği puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Engelli bakım ve rehabilitasyon

programlarına devam eden ön lisans öğrencilerinin azim düzeylerinin kişilik özelliklerini net bir şekilde açıkladığı görülmüştür.

Beder (2015) çalışmayı, ailenin sosyo-ekonomik durumunun öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini, öğrencilerin beş faktör kişilik özelliklerinin ve akademik işlerde algıladıkları özyeterlik düzeylerinin bu etkide aracı bir rol oynayıp oynamadığını tespit etmek amacıyla yapmıştır. Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören 420 katılımcıdan anket yoluyla elde edilen veriler kullanılmıştır. Korelasyonlar, t-testleri, tek yönlü ANOVA ve regresyon analizleri SPSS ve AMOS paket programları kullanılarak yapılmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, öğrencinin bazı demografik özelliklerinin çalışmada incelenen değişkenler üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik durumun bölüme ve sınıfa göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kişilik özellikleri cinsiyete göre farklılık gösterir ve kadınların erkeklere göre daha dışa dönük, uyumlu ve disiplinli olduğu gözlemlenmiştir. Algılanan akademik öz-yeterlik düzeyine bakıldığında, Türk dili ve edebiyatı öğrencilerinin kendilerini iktisat ve endüstri mühendisliği öğrencilerine göre daha yetkin gördükleri tespit edilmiştir. Yine kadınların akademik olarak erkeklerden daha başarılı olduğu görülmüştür.

Bağımsız ve aracı değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelendiğinde, Bağımsız ve aracı değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelendiğinde, ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin öğrencilerin akademik başarılarını negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Ayrıca kişiliğin alt boyutlarından sadece öz disiplin (sorumluluk) boyutunun akademik performans etkilediği görülmüştür. Algılanan akademik öz yeterlik düzeylerinin akademik performans üzerindeki etkisini incelediğimizde, etkililik düzeyinin başarının güçlü bir pozitif yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Kişilik özellikleri ve algılanan akademik öz-yeterlik düzeyleri, sosyo-ekonomik durumun akademik performans üzerindeki etkisinde aracı bir rol oynamazken, beş faktör, kişilik özellikleri ve algılanan akademik öz-yeterlik düzeyleri, sosyoekonomik durumun akademik performans üzerindeki etkisinde aracı bir rol oynamamıştır. Tüm sonuçlar değerlendirildiğinde, çalışmada elde edilen sonuçların modeli kısmen desteklediği görülmektedir.

Yüce (2019) gerçekleştirdiği çalışmada, ergenlerde akademik yılmazlığı yordamada algılanan sosyal desteğin, algılanan özyeterliliğin ve cinsiyetin yordayıcı gücünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çalışmada demografik özellik olan cinsiyet korelasyon analizine yordayıcı olarak dahil edilmiştir. Ayrıca cinsiyet ve akademik yılmazlık arasındaki ilişki ve ergenlerin akademik yılmazlıklarının cinsiyete göre daha fazla farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Bu çalışma yordayıcı korelasyon çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma grubunu Antalya, Muratpaşa, Döşemealtı ve Konyaaltı illerinde bulunan 2018-2019 öğretim yılında öğrenim gören, 2 meslek lisesi, 3 Anadolu lisesi, 1 sosyal bilimler lisesi ve 1 doğa bilimleri lisesi olmak üzere 7 okuldan, 10. ve 11. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Söz konusu okul ve sınıflardan 1.070 öğrenci ile iletişime geçilmiş ve bu öğrencilerden risk tablosunu işaretleyen 677 öğrenci örneklemeyi tamamlamak üzere seçilmiştir.

Martin (2006) çalışmasında, akademik yılmazlığın eğitimsel ve psikolojik bağıntılarını incelemiştir. 402 Avustralyalı lise öğrencisinden oluşan bir örneğe dayanarak, sağlam madde ve faktör özelliklerine sahip ağ geçerliliğinde bulunan yeni bir tek boyutlu akademik başarı yapısı geliştirilmiştir. Ağlar arası geçerlilik açısından, korelasyon, yol ve küme analizi akademik dayanıklılığı yordayan; öz yeterlik, kontrol, planlama, düşükkaygı, azim olmak üzere beşfaktör ortayaçıkarmıştır. Bu nedenle, bir 5-C akademik dayanıklılık modeli sunulmuştur: güven (confidence), koordinasyon (coordination), kontrol, soğukkanlılık (control, composure) ve bağlılık (commitment). Ayrıca çalışmanın sonucunda, akademik dayanıklılığın daha sonra okuldan zevk alma, derse katılım ve genel öz saygı olmak üzere üç eğitimsel ve psikolojik sonucu olduğu görülmüştür.

Martin (2013) yaptığı bir diğer çalışmada, akademik canlılık ve akademik yılmazlığın ne ölçüde farklı ve ilişkili faktörler olduğunu ve akademik yılmazlığın olumsuz ve düşük düzeyli sonuçlarla ne ölçüde ilişkili olduğunu yansıtmaktadır. Akademik canlılığın endişe, belirsiz kontrol, başarısızlıktan kaçınma ile arasındaki ilişkiyi araştıran ilk çalışmadır. Akademik yılmazlığın önemli olumsuz sonuçlarla (kendini sabote etme, ilgisizlik) ilişkili olması muhtemel görülmüştür. Dokuz Avustralya okulundan 918 lise öğrencisinin sonuçları, akademik canlılık ve akademik dayanıklılığın yaklaşık %35 varyansı paylaşan farklı faktörleri temsil ettiğini göstermektedir. Akademik canlılık, düşük düzeyli olumsuz sonuçları olumsuz olarak yordamada daha belirgin; akademik dayanıklılık, büyük olumsuz sonuçları olumsuz olarak yordamada daha belirgin olarak görülmüştür. Tamamlayıcı analizlerde, akademik zindeliğin olumsuz alt düzey sonuçlar üzerindeki etkilerinin doğrudan olma eğiliminde olduğunu, akademik zindeliğin kritik olumsuz sonuçlar üzerindeki etkilerine ise akademik dayanıklılığın aracılık ettiğini bulunmuştur.

1.5. Akademik Başarıya Etki Eden Faktörler

Bir öğrencinin akademik başarısını etkileyen birçok faktör vardır. Birçok sosyal, kültürel ve ekonomik faktörün öğrenci performansını etkilediği gözlemlenmiştir. Bir ülkenin sosyal ve ekonomik kalkınması, yalnızca bireysel refah düzeyi üzerinde değil, aynı zamanda eğitim fırsatlarının kalitesi ve dağılışı üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla ailenin ekonomik durumu, eğitimi, mesleği ve çocuk sayısı o ailede büyüyenlerin başarısında önemli değişkenlerdir. Bireyler yetenekleri, öğrenme ve düşünme stilleri, akademik motivasyonları ve ilgileri bakımından farklılık gösterir. Öğrenme seviyenizin yanı sıra, akademik başarı birçok faktöre bağlıdır. Akademik performansın zekâ ile pozitif bir ilişkisi olduğuna inanılmaktadır (Yıldırım, 2000).

Aşağıda akademik başarıyı etkileyen faktörlerle ilgili yapılan çalışmalar incelenmiş ve şu şekilde özetlenmiştir:

Köse (1990), 1988 Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) sonuçlarına göre ailenin sosyo ekonomik durumu, lise özellikleri ve sınav hazırlık derslerinin akademik performansa etkisi

incelenmiştir. Araştırma sonucunda; ailenin sosyo-ekonomik durumunun deneme başarısı için en etkili değişken olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada öğrenci başarısı ile en çok ilişkilendirilen okul özelliği öğretmen-öğrenci oranı, en az ilişkilendirilen okul özelliği ise öğretmenin iş tecrübesi olmuştur.

Büyüköztürk ve Deryakulu (2002)'nin yaptıkları çalışmadaki amaç, bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği (BÖTE) ile sınıf öğretmenliği (SÖ) programlarında son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin akademik başarılarının önemli yordayıcılarını belirlemektir. Üniversite öğrencilerinin akademik performansını en iyi tanımlayan regresyon denklemini belirlemek için adım adım çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmalar, lise mezuniyetinin ve sosyal uyumun bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmenliği öğrencileri için önemli olduğunu göstermektedir. Akademik uyum, üniversiteye kabul puanı, cinsiyet, ikamet yeri, sosyal uyum ve üniversite derecesi, sınıf öğretmenliği öğrencilerinde akademik başarının önemli yordayıcılarıydı. Çalışmada akademik başarının önemli yordayıcısı olan cinsiyet değişkeni açısından, kız öğrencilerin erkeklere göre akademik başarılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan araştırmada yurtda kalan öğrencilerin akademik başarılarının, arkadaşlarıyla evde kalan öğrencilere göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Şaşmaz (2006) tarafından yapılan araştırmada, evdeki kitap sayısı akademik başarının en etkili yordayıcısı olmuştur. Ailenin ekonomik durumunun değil, eğitim ve kültürün, evdeki eğitim kaynaklarının bolluğunun öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ek olarak, öğrencilerin bilgisayar becerilerinin başarılarını olumlu yönde artırdığı ve etkilediği bulunmuştur.

PISA (2000) verilerini kullanarak yapılan araştırmada, PISA uygulamasına katılan ülkelerde aile yapısının öğrencilerin fen, matematik, okuma ve akademik başarıları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre daha çok kardeşe sahip olmanın başarıyı olumsuz etkilediğini, ancak kardeş sayısının özellikle okuma ve matematik alanında daha etkili olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim seviyeleri de öğrenci başarısını etkilediği görülmüştür. Anne babanın eğitim seviyelerinin düşük olması başarıyı olumsuz etkilerken, özellikle fen bilgisi alanında daha etkili olduğu belirtilmiştir. Ebeveynlerin yüksek statülü bir işe sahip olması durumunda, araştırma yapılan üç alanı da olumlu yönde etkilemiştir (Xu, 2006).

Marks (2008)'in yaptığı araştırmasında, kız öğrencilerin okuma alanında erkek öğrencilerden daha başarılı, matematikte ise daha az başarılı olmalarında etkili faktörler incelenmiştir. Yapılan araştırmada amaç, PISA 2000 verilerine bakılarak 15 yaşındaki kız ve erkek öğrenciler arasında okuma ve matematik alanlarında cinsiyete bağlı fark olup olmadığını araştırmaktır. Araştırmanın sonucuna bakıldığında, okuma alanında ortaya çıkan kız ve erkek öğrencilerin arasındaki farkın okul sistemine bağlı özelliklerle ilişkili olduğu görülürken, matematik alanında ortaya çıkan kız ve erkek öğrenciler arasındaki farkın okul sistemine bağlı özelliklerle ilişkili olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Kız ve erkek öğrencilerin okuma ve matematik başarıları

arasındaki farkın belirlenmesinde en etkili değişken olarak, ülkelerin izledikleri politikalar olduğu belirlenmiştir.

PISA (2009) uygulamasında, ülkelerin başarıları değerlendirme sonuçlarına tesir edebilecek sosyo-ekonomik temel, kişi başına düşen Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla, eğitime ayrılan bütçe, ebeveynlerin eğitim düzeyi, okumaya olan ilgi, öğrenme stratejilerinin farkında olma ve bunları kullanma ile okuma becerileri başarıları arasındaki ilişki ulusal ön raporda analiz edilmiştir. Çalışmada varılan sonuçlarda, okuma alanında öğrenci başarısına etki eden pek çok faktörün olduğu gözlemlenmiştir (MEB, 2010).

Alanyazında ulaşılan sonuçlara bakıldığında, bireylerin akademik başarılarını etkileyen birçok değişken olduğu görülmektedir. Öğrenme değişkenleri olarak da bilinen bu değişkenler, neredeyse tamamen fizyolojik, psikolojik ve sosyal durum ve koşullarla ilişkilidir. Öğrenme değişkenleri, bireyin öğrenme durumunu ve bununla birlikte başarı düzeyini olumlu ya da olumsuz etkileyebilir (Uluğ, 1999).

1.6. Spor ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Çalışmalar

Bu bölümde; sporun, akademik başarıya olan etkileri ile ilgili çalışmalar incelenmiştir.

Mücevher vd., (2016) yaptıkları çalışmada; yürüme, koşma, bisiklete binme, yüzme, tırmanma vb. hareketlerle fiziksel aktiviteler yapması şeklinde en sade şekilde ifade etmişler ve spor kavramının, çok yönlü olması nedeniyle, farklı kaynaklarda birbirinden çok farklı tanımlamışlardır. “Spor” kelimesi Türkçe’ye, Fransızca’da da aynı anlama gelen “sport” kelimesinden gelmektedir. Kelimenin kökü Eski Fransızca’da “eğlence, fiziksel ve zihinsel zevk” anlamına gelen “desport” kelimesine dayanır. Kullanıldığı ilk zamanlarda amatör olarak yapılan bir spor faaliyetleri; resmi ve gayri resmi olarak düzenlenen yarışmalar, ulusal ve uluslararası arenalarda gerçekleştirilen organizasyonlar ve Olimpiyat Oyunları gibi dünya çapında kabul görmüş etkinlikler giderek daha özel hale gelmiş ve zamanla daha bilinçli hale gelerek sürekli bir faaliyet halini almıştır.

Yine Whitley (1999) yapmış olduğu çalışmada, 1993-1996 yılları arasında Kuzey Carolina Liseleri Spor Birliği’ne bağlı olan 301 okulda 9-12. sınıflarda öğrenim gören, sporcu olan ve olmayan öğrencilerin; genel not ortalamaları, devamsızlıkları, disiplin problemleri, okul terki durumları ve mezuniyet durumları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmanın sonucunda sporcuların genel not ortalamalarının daha iyi, devamsızlık oranlarının, disiplin sorunlarının ve okul bırakma durumlarının daha az, mezuniyet durumlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Er (2010) tarafından TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesindeki 76 öğrenci ile yapılan çalışmada, öğrencilerin akademik başarı parametreleri tanımlayıcı istatistik değerleri incelenmiş, spor ile ilgilenen öğrencilerin başarı puan parametreleri 2.36 ± 0.96 , spor ile ilgilenmeyen öğrencilerin başarı puan parametreleri 1.70 ± 0.88 olarak bulunmuştur. Spor

yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin akademik başarı parametreleri karşılaştırıldığında ise 0.05 düzeyinde anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir.

Saygılı vd. (2015) tarafından, Isparta'da Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı olan 3 ortaokulda, düzenli spor yapan 61, düzenli spor yapmayan 153 ortaokul öğrencisi olmak üzere toplam 214 8. sınıf öğrencilerine yaptığı ve spora katılımın kişilik üzerine ve kişiliğinde akademik başarı üzerine etkisini incelediği araştırma sonuçlarına göre; düzenli spor yapan öğrenciler üzerinde sorumluluk duygularını, açıklık özelliklerini arttırdığı, dışa dönük bir kişilik kazanmalarına yardımcı olduğu görülmüştür. Dışa dönüklük ve açıklık özelliği arttıkça akademik başarının da arttığı gözlemlenmiştir.

Tosun vd. (2015) Kocaeli Üniversitesi'nde 320 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, spor aktivitelerinin başarı ve motivasyonu ile ilişkisini araştırmış ve fiziksel anlamda daha aktif olan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Literatürde sporun akademik başarıya etkisi ile ilgili yapılan araştırmalarda tam tersi yönde bulgularla da karşılaşmıştır. Bunlardan birkaçına bakacak olursak;

Özcanoglu'nun (1993), Ankara'da okullarda uyguladığı araştırmada, okuldaki sportif aktivitelere katılım sağlayan öğrenciler ile sportif aktiviteye katılmayan öğrencilerin akademik başarıları arasında istatistiksel olarak önemli bir farklılık bulunmamıştır.

Şenses (2009), Trabzon'da bulunan İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 5 ilköğretim okulunda toplam 1142 kız ve erkek öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmada, sporun okuldaki ders başarıları üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerini belirlemeye çalışılmıştır. Yapılan araştırmada, seviye tespit sınavında ağırlıklı dersler olan matematik, Türkçe, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji dersleri ele alınmıştır. Çıkan sonuçlara bakıldığında, sadece Türkçe ikinci dönem dersinin spor yapmayan öğrencilerde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer derslere bakıldığında spor yapmanın bu dersler üzerinde herhangi bir etkisine rastlanmamıştır. Lisanslı sporcu olan öğrenciler kendi aralarında değerlendirildiğinde ise anlamlı bir fark görülmemiştir. Ancak genel olarak lisanslı sporcu olmanın dersleri olumsuz etkisi görülmediği, hatta okul sporlarıyla ilgilenen özellikle erkek öğrencilerin ders başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Literatürdeki çalışmalarda görüldüğü üzere amatör veya profesyonel olarak spor aktiviteleri ile ilgilenen öğrencilerin akademik başarıları daha yüksektir. Çünkü sportif etkinlikler ile ilgilenen bireyler fiziksel olarak kendilerini daha canlı ve sağlıklı hissetmekte, sorumluluk duyguları artmakta, daha mutlu hissetmekte, kendilerine olan güveni artmakta, şiddetten uzaklaşmakta, streslerini daha kolay atmakta ve daha sosyal bir hayat yaşamaktalar. Tüm bu nedenlerden dolayı ailelerin, öğretmenlerin veya öğrenciler üstünde söz sahibi olan kişilerin daha küçük yaştan itibaren öğrencilere spor yapma alışkanlığı kazandırmalı ve öğrencilerin spor faaliyetlerine katılabilmeleri için onları desteklemeli ve olanak sağlamalıdır (Mücevher, Demirgil ve Erdem, 2016).

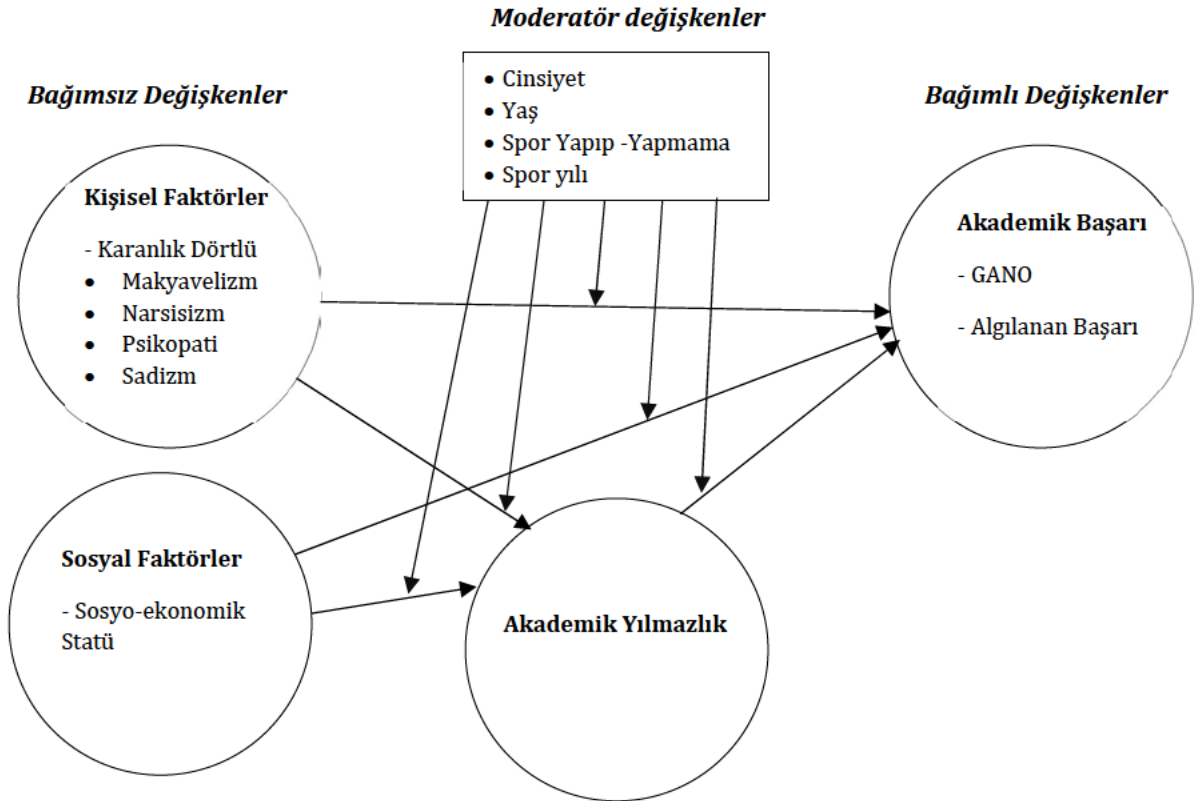
2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örneklemi, verilerin toplanması ile verilerin çözümlenmesi gibi konular ele alınacaktır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada yöntemsel yaklaşım olarak nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Creswell, 2012). Genel tarama modeli türlerinden, ilişkisel tarama modeli; iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında, birlikte değişim varlığı ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Fraenkel ve Wallen, 2009; Karasar, 2005). İlişkisel tarama desenleri, araştırmacıdan kaynaklı yanlılığı en aza indirmek ve deneysel desenlerden farklı olarak değişkenleri kontrol etmek veya manipüle etmek gibi herhangi bir dış müdahaleye olanak vermemesi açısından önemli avantajları olan güçlü desenlerdir. Mevcut çalışmada ele alınan değişkenlerin doğal bağlamında olduğu gibi incelenmesi amaçlandığından bu desen tercih edilmiştir. Araştırmanın deseni, bağımlı, bağımsız ve düzenleyici (moderatör) değişkenlerini içeren hipotez edilen regresyon modeli Şekil 2.1’de sunulmuştur.

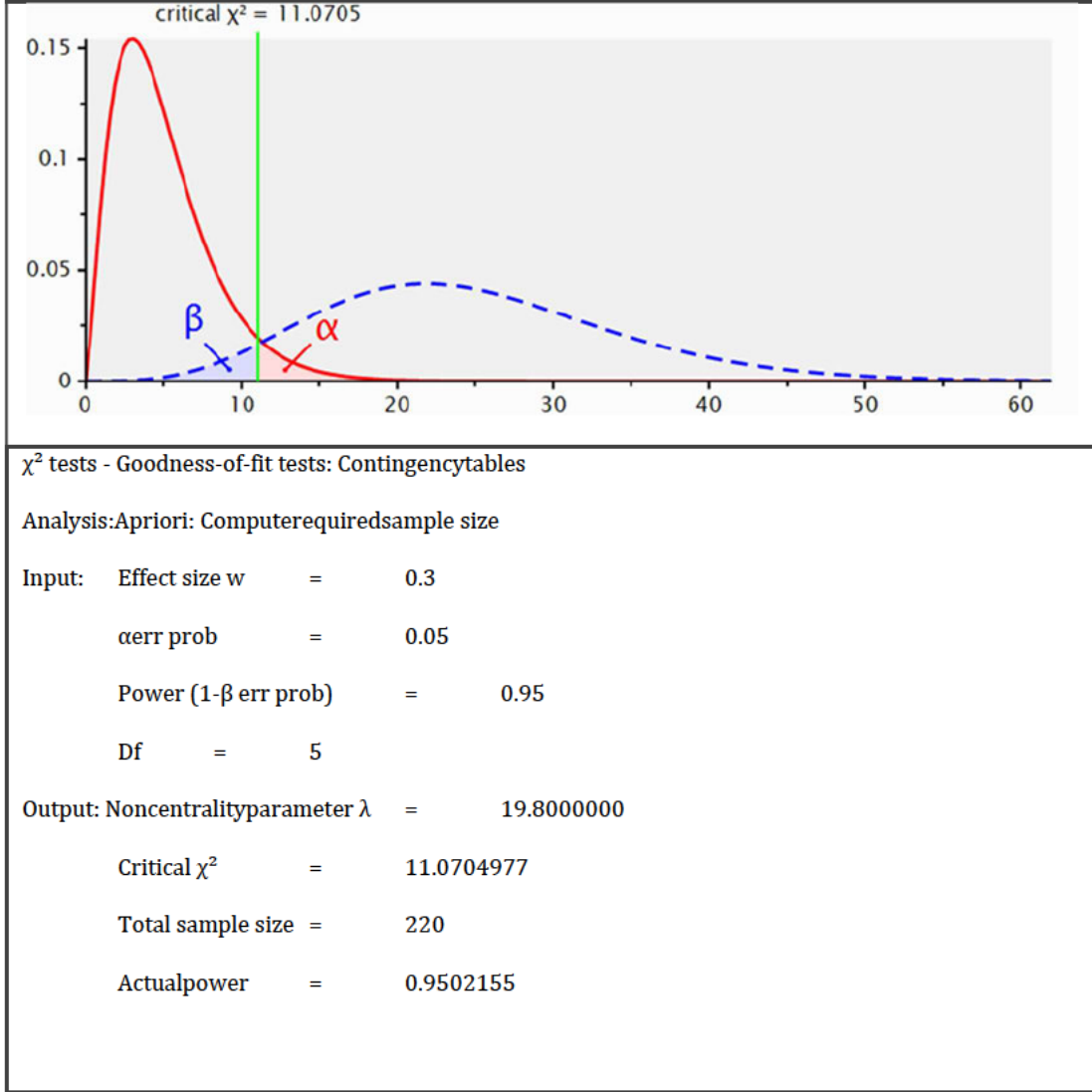
Şekil 2.1. Hipotez edilen araştırma modeli

Şekil 2.1.'de araştırmanın modeli verilmiştir. Buna göre çalışmada ele alınan bağımsız değişkenler kişisel ve sosyal faktörler olarak iki grupta toplanmıştır. Kişisel faktörler altında, Karanlık Dörtlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Sadizm) yer almaktadır. Sosyal faktörler altında ise Sosyo-Ekonomik Statü değişkeni yer almaktadır. Çalışmanın bağımlı değişkenleri ise Akademik Başarı altında yer alan Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (GANO) ile algılanan akademik başarı değişkenidir. Öte yandan bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkide Akademik Yılmazlık değişkeninin aracı rolü olabileceği hipotez edilmiştir. Test edilen bu aracılık modeli için cinsiyet ve spor yapma yapmama değişkenlerinin düzenleyici etkisi incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini üniversite öğrenimlerine devam eden spor yöneticiliği, rekreasyon, antrenörlük eğitimi, beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri oluştururken örneklemi ise 2022-2023 eğitim öğretim yılında Hitit Üniversitesi'nde yukarıda adı geçen bölümlerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem grubu belirlenirken uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2012). Seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi çeşitli sınırlılıklar sebebiyle en ulaşılabilir katılımcılardan başlayarak örneklemin oluşturulması esasına dayanır (Büyüköztürk vd., 2008).

Örneklem grubu belirlenirken evrenin tamamına ulaşılmasının güçlüğü göz önünde bulundurularak örneklem seçimi stratejisi benimsenmiş ve çalışmada Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde 2022-2023 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören lisans öğrencileri katılımcı olarak belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarının genellenebilirliğinden ziyade seçilen örnek olay bağlamında elde edilecek sonuçların anlamlılığı önem arz ettiğinden amaçlı örnekleme yöntemlerinde uygun durum örnekleme tercih edilmiştir. Bu nedenle örneklem büyüklüğü hesaplanmamıştır. Ancak yine de sonuçların veri setiyle uyumu ve istatistiksel olarak anlamlı olabilecek sonuçların etki büyüklüğünün kestirilebilmesi için Gpower 3.1 kullanılarak güç analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre merkezi ve merkezi olmayan dağılımlar ve a priori güç analizi sonuçlarının protokolü aşağıdaki Şekil 2.2'de sunulmuştur.

Şekil 2.2. Güce dayalı örneklem hesaplamasına ilişkin Gpower çıktısı

Çalışma kapsamında Yapısal Eşitlik Modeli ile regresyon analizleri gerçekleştirileceğinden ki-kare uyum testi (χ^2 Goodness-of-Fit tests) için yapılan a priori güç analizi sonuçlarına göre, etki büyüklüğü değeri Cohen'in (1992) kriterleri göz önüne alındığında orta ($w=0.3$) düzeyde bulunmuştur. Buna ek olarak, Gpower 3.1 çıktısı incelendiğinde orta düzey etki büyüklüğü için güç=.95 ve $\alpha=.05$ olarak alındığında gerekli örneklem büyüklüğü 220 öğrenci olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle, eksik veriler ve anketlerin geri dönüş oranları dikkate alındığında çalışmanın amacına ulaşması için en az 220 katılımcıya ulaşılmasının yeterli olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada veri toplamaya başlamadan önce Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kuruluna başvurularak onay alınmıştır (Toplantı Tarihi: 04.11.2022, Karar: 2022-23).

Çalışmada başlangıçta yüz yüze veri toplanması planlanmıştır. Ancak 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan ve tüm Türkiye'yi etkileyen Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan merkezli depremler

nedeniyle üniversite öğrencilerinin buldukları şehirlerde çevrimiçi (online) eğitim almaları şeklinde bir düzenlemeye gidilmiştir. Bundan dolayı veri toplamada güçlükler yaşanmış ve bu nedenle katılımcılara yüz yüze ulaşma imkânı bulunmadığından uygun örnekleme tekniği kullanılarak çevrimiçi form (googleform) aracılığıyla örneklem grubuna ulaşılmıştır. Çevrimiçi yayınlanan ölçeklere gönüllü olarak katılım sağlayan toplam 225 katılımcıya ait sosyo-demografik özellikleri içeren veriler Tablo 2.1’de sunulmuştur.

Tablo 2.1. Örnekleme yer alan katılımcıların sosyo-demografik özellikleri

Değişkenler	Gruplar	f	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	146	64,9
	Erkek	79	35,1
	Toplam	225	100
<i>Yaş</i>	18-19	21	9,3
	20-21	57	25,3
	22-23	92	40,9
	24 yıl ve üzeri	55	24,4
	Toplam	225	100
<i>Sınıf Düzeyi</i>	1. Sınıf	53	23,6
	2. Sınıf	30	13,3
	3. Sınıf	31	13,8
	4. Sınıf	111	49,3
	Toplam	225	100
<i>Düzenli Spor Yapma Durumu</i>	Evet yapıyorum	76	33,8
	Hayır yapmıyorum	149	66,2
	Toplam	225	100
<i>Spor Yılı</i>	Hiç	150	66,7
	1-9 yıl arası	39	17,3
	10 yıl ve üzeri	36	16,0
	Toplam	225	100
<i>Algılanan Başarı</i>	Zayıf	12	5,3
	Orta	108	48,0
	İyi	105	46,7
	Toplam	225	100
Değişkenler	Min.	Maks.	\bar{X}

<i>Yaş</i>	18	40	22,62
<i>GANO</i>	1,80	3,88	2,89
<i>Akademik Başarı</i>	0	100	71,12
<i>Spor Yılı</i>	0	17	2,89

Tablo 2.1’de sunulan betimsel istatistikler incelendiğinde, araştırmaya katılan 225 lisans öğrencisinin çoğunluğunun (%65) kadın olduğu, yine çoğunluğunun 22 yaş ve üzerinde (%65) olduğu, ayrıca yarıya yakınının son sınıf öğrencisi olduğu (%60), çoğunluğunun düzenli spor yapmadığı (%66) ve neredeyse tamamının kendisini orta ya da iyi düzeyde başarılı bulduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların ortalama yaşı $\bar{X}=22,62 \pm 2,91$, ortalama GANO $\bar{X}=2,89 \pm 0,38$, algılanan ortalama akademik başarı (0-100) $\bar{X}=71,12 \pm 16,33$ ve düzenli spor yapanların (n=76) ortalama spor yılı $\bar{X}=2,89 \pm 4,68$ olarak hesaplanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Mevcut çalışmada (1) Kişisel Bilgi Formu, (2) Karanlık Dörtlü Ölçeği, (3) Sosyo-Ekonomik Statü Skoru, (4) Akademik Dayanıklılık Ölçeği ve (5) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçları ve psikometrik özelliklerine ilişkin detaylar aşağıda verilmiştir.

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Çalışmada katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu ortalama puanların çeşitli gruplar açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemede kullanılan cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, düzenli spor yapıp yapmama durumu, spor yapanların kaç yıldır spor yaptığı gibi çeşitli değişkenlere yer verilmiştir. Ayrıca kişisel bilgi formunda öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Statülerini belirlemeye yönelik açık uçlu soruların yanı sıra akademik başarı düzeylerini belirlemeye yönelik “GANO’nuz nedir?” ve “Genel akademik başarınıza 0’da 100’e kadar bir puan verseydiniz kaç verirdiniz?” şeklinde açık uçlu sorular da yer almıştır.

2.3.2. Karanlık dörtlü ölçeği

Çalışmada öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek için Paulhus ve diğerleri (2021) tarafından geliştirilen Aytaç (2022) tarafından Türkçeye uyarlanan Karanlık Dörtlü Ölçeğinin Kısa Formu (TheShort Dark Tetrad-SD4) kullanılmıştır. Karanlık Dörtlü Ölçeğinin Türkçe Formu (KDÖ-TR) orijinal ölçekte olduğu gibi 5’li Likert tipte puanlanan (1= Kesinlikle katılmıyorum – 5 = Kesinlikle katılıyorum) toplam 28 maddeden oluşmaktadır. KDÖ-TR orijinal

ölçekle benzer şekilde her biri 7 madde içeren 4 faktörden meydana gelmektedir. Bunlar sırasıyla *Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati ve Sadizm* şeklindedir.

Aytaç (2022) tarafından gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında orijinal ölçekten farklı olarak Makyavelizm faktörünün Maske ve Strateji şeklinde iki alt boyuttan, Sadizm boyutunun ise Davranışsal sadizm ve Sadistik tutum şeklinde iki alt boyuttan oluştuğu öne sürülmüştür. Mevcut çalışmada da veri seti üzerinde açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilerek ölçeğin faktörel yapısı keşfedilmiştir. Buna göre uyarlama çalışmasıyla benzer sonuçlar elde edilmiş ve ölçek altı faktörlü bulunmuştur (Bkz. Ek-1). Keşfedici faktör analizi ve uyarlama çalışmasıyla önerildiği şekilde ölçek altı faktörlü olarak kullanılmıştır. Uyarlama çalışmasında ölçeğin faktörel yapısına ilişkin iç tutarlılık kat sayıları (Cronbach's Alpha) incelendiğinde, Makyavelist strateji $\alpha = .464$, Makyavelist Maske $\alpha = .651$, Narsisizm $\alpha = .784$, Psikopati $\alpha = .696$, Sadistik tutum $\alpha = .614$ ve Davranışsal sadizmin $\alpha = .776$ şeklinde raporlanmıştır (Aytaç, 2022). Bu çalışmada da ölçeğin faktörlerinin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve şu şekilde bulunmuştur. Makyavelist Maske $\alpha = .718$, Makyavelist Strateji $\alpha = .754$, Narsisizm $\alpha = .848$, Psikopati $\alpha = .857$, Davranışsal Sadizm $\alpha = .846$ ve Sadist Tutum $\alpha = .731$. Buna göre uyarlama çalışmasında Makyavelist strateji hariç diğer faktörlerin güvenilirlik standartlarını karşıladığı, mevcut çalışmada ise uyarlama çalışmasından daha yüksek güvenilirlik standartlarına ulaşıldığı ve tüm faktörlerin kabul edilebilir ve yüksek güvenilirlik katsayıları verdiği sonucuna varılmıştır (Büyüköztürk vd., 2015).

2.3.3. Sosyo-ekonomik statü

Katılımcıların Sosyo-Ekonomik Statülerini (SES) belirlemek için hanedeki kişi sayısı, hane halkının yaşı, cinsiyeti, eğitim seviyesi, meslekleri ve hane geliri hakkında kişisel bilgi formunda açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Daha sonra elde edilen veriler Toplumsal Yapı Araştırmaları projesi kapsamında Sunar ve diğerleri (2016) tarafından gerçekleştirilen "Türkiye Sosyoekonomik Statü Endeksi" araştırma raporunda (Bkz. <https://tyap.net/tuses>) yayınlanan aşağıdaki formüle göre SES skoru hesaplanmıştır.

**546.(+)22.756([+])Standardize Edilmiş Hane Mesleki İtibar Skoru*

**552.(+)22.410([= Hane Genel SES])Standardize Edilmiş Hane Geliri*

**515.(+)24.488([+])Standardize Edilmiş Hane Eğitim Skoru*

Her bir katılımcının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar bu formüle yerleştirilerek hane halkı SES skorları elde edilmiştir. Elde edilen SES skorları maksimum değere bölünüp 100 ile çarpılarak 0-100 arası standart bir SES skalası oluşturulmuştur.

2.3.4. Akademik dayanıklılık ölçeği

Çalışmada öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerini belirlemek için Martin ve Marsh (2006) tarafından geliştirilen Akademik Yılmazlık Ölçeği (AYÖ) kullanılmıştır. AYÖ, Kapıkıran (2012) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve Akademik Dayanıklılık Ölçeği (ADÖ) olarak isimlendirilmiştir. ADÖ orijinal AYÖ formuyla benzer şekilde Türkçe formunda da 7'li Likert tipte puanlanan (1= *Hiç katılmıyorum*; 7= *Tamamen katılıyorum*) toplam 6 maddeden ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlama çalışmasında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiş ve tek boyutlu yapı doğrulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık (Cronbach'sAlpha) katsayısı orijinal ölçek için $\alpha = .89$ olarak, uyarlama çalışmasında ise $\alpha = .86$ olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ADÖ için Cronbach'sAlpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve orijinal çalışmada olduğu gibi $\alpha = .89$ olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçla da ADÖ Türkçe formunun yüksek güvenilirlik standartlarına sahip olduğu sonucu desteklenmiştir (Büyükoztürk vd., 2015).

2.3.5. Akademik başarı

Öğrencilerin Akademik başarı düzeylerini belirlemek katılımcılara kişisel bilgi formunda "Genel Ağırlıklı Not Ortalamanız (GANO) nedir?" ve "Genel akademik başarıınıza 0'da 100'e kadar bir puan verseydiniz kaç verirdiniz?" şeklinde iki tane açık uçlu soru yöneltilmiştir. Kişisel Bilgi Formunda yer verilen bu açık uçlu sorulara katılımcıların öz bildirimine dayalı (self-report) verdikleri cevapların ortalaması %50 ağırlıklandırılarak kompozit bir değişkene dönüştürülmüş ve akademik başarıları belirlenmiştir.

Tablo 2.2. Çalışmada kullanılan veri toplama araçları ve özellikleri

Ölçekler	Yazar(lar)	Psikometrik Özellikler
<i>Akademik Yılmazlık Ölçeği</i>	Martin & Marsh (2006)'dan uyarlayan Kapıkıran (2012)	7'li Likert, 6 madde, Tek boyut
<i>Karanlık Dörtlü Ölçeği</i>	Paulhus vd., (2021)'den uyarlayan Aytaç (2022)	5'li Likert, 28 madde, 6 boyut (<i>Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narssizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm, Sadist Tutum</i>)
Demografikler		
<i>Cinsiyet</i>	2'li kategorik, öz-bildirim, 1 madde	
<i>Yaş</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde	
<i>Sınıf</i>	4'lü kategorik, öz-bildirim, 1 madde	

<i>Spor Yapma Durumu</i>	2'li kategorik, öz-bildirim, 1 madde
<i>Spor Yılı</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
Akademik Başarı	
<i>GANO</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>Algılanan Akademik Başarı</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 0-100 arası puanlanan 1 madde
Sosyo-Ekonomik Statü	
<i>Ailedeki Kişi Sayısı</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>Ailedeki Kişilerin Yaş ve Cinsiyetleri</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>Ailedeki Kişilerin Eğitim Durumu</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>Ailedeki Kişilerin Eğitim Durumu</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>Ailedeki Kişilerin Aylık Gelirleri</i>	Açık uçlu, öz-bildirim, 1 madde
<i>SES Skoru</i>	<p>*546.(+)22.756([+])Standardize Edilmiş Hane Mesleki İtibar Skoru</p> <p>*552.(+)22.410([= Hane Genel SES])Standardize Edilmiş Hane Geliri</p> <p>*515.(+)24.488([+])Standardize Edilmiş Hane Eğitim Skoru</p> <p>*Açık uçlu sorulara verilen yanıtlar yukarıda verilen formüle girilerek SES skorları hesaplanmıştır.</p>

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 25 ile AMOS 21 paket programları kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce, veri setinin eksik veya yanlış kodlanmış değerlere sahip olup olmadığı kontrol edilmiştir. Veri setinin eksik veya yanlış kodlanmış değerlere sahip olmadığı gözlemlendikten sonra, Kolmogorov-Smirnow (KS) ve Shapiro-Wilk (SW) testleri, Q-Q plotları ve çarpıklık (skewness) ile basıklık (kurtoisis) değerleri analiz edilerek, homojen dağılım ve normallik varsayımlarının ihlal edilip edilmediği incelenmiştir. KS ve SW test sonuçları ile birlikte, Q-Q plotlar ve çarpıklık (skewness) ile basıklık (kurtoisis) değerleri incelenmiş çarpıklık-basıklık katsayıları +1.5 ve -1.5 olan referans değerler aralığında bulunduğundan (Tabachnick ve Fidell, 2007) dağılımın parametrik olduğu ve normallik varsayımlarının ihlal edilmediği kabul edilmiştir.

Betimsel analizlerde aritmetik ortalama (M), standart sapma (SS), karşılaştirmalı analizlerde bağımsız örneklemeler t -Testi ve one-way ANOVA, yordayıcı analizlerde Yapısal Regresyon Modeli kullanılarak veriler analiz edilmiştir. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri yordamasında moderatör değişkenlerin etkisi olup olmadığını incelemek için AMOS 21 programında %95 güven aralığında 5000 bootstrap yeniden örnekle çoklu grup analizi gerçekleştirilmiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, tez çalışması kapsamında araştırma problemi ile alt problemlerin çözümlenmesine ilişkin elde edilen nicel verilerin analizi neticesinde ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bölüm boyunca araştırmada cevap aranan araştırma sorularının sırası takip edilmiş ve elde edilen bulgular bu sıraya göre sunulmuştur. Bu doğrultuda bulguların sunulmasında ilk araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenlerine ilişkin elde edilen ortalama puanların dağılımlarına ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Daha sonra ortalama puanların örneklem içinde yer alan çeşitli gruplara göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem *t*-Testi ve çoklu grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) sonuçları sunulmuştur. Son olarak ise bağımsız değişkenlerin yordayıcı gücünü ortaya oymak için test edilen yapısal regresyon modeline ilişkin sonuçlar sunulmuştur. Ayrıca hipotez edilen modelde cinsiyet ve spor yapma durumu gibi moderatör değişkenlerin düzenleyici etkisi olup olmadığı incelenmiştir.

3.1. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri nedir?

Çalışmanın birinci alt problemi “Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*), *Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri nedir?*” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesi için ölçeklerden elde edilen puanların aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (*ss*) değerlerine ilişkin bulgular Tablo 3.1, 3.2, 3.3 ve 3.4’te sunulmuştur.

3.1.1. Öğrencilerin kişilik özellikleri (*makyavelist maske, makyavelist strateji, narsisizm, psikopati, davranışsal sadizm ve sadist tutum*) nedir?

Öncelikle çalışmanın bağımsız değişkenlerinden öğrencilerin Kişilik Özelliklerine (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*) ilişkin betimsel bulgulara ait aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (*ss*) değerleri analiz edilmiş ve bulgular Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Öğrencilerin kişilik özelliklerine (*makyavelist maske, makyavelist strateji, narsisizm, psikopati, davranışsal sadizm ve sadist tutum*) ilişkin betimsel bulgular (*N= 225*)

<i>Değişkenler / Maddeler</i>	<i>Karanlık Dörtlü Kişilik Özellikleri</i>	\bar{X}	<i>ss</i>
Madde 2	Ne olursa olsun önemli kişileri yanınızda tutmalısın.	3,48	1,22

Madde 3	Diğer insanlarla doğrudan zıtlasma içerisinde girmekten kaçınmak gerekir çünkü ileride faydalı olabilirler.	3,22	1,26
Madde 4	İstedğini elde etmek istiyorsan göze batmamalısın.	3,15	1,29
(1/1) Makyavelist Maske		3,36	1,07
Madde 5	Bir durumu manipüle etmek (kendi çıkarınız için kullanmak) planlama gerektirir.	2,72	1,32
Madde 6	Pohpohlama insanları kendi yanına çekmek için iyi bir yöntemdir.	2,25	1,38
Madde 7	Kurnazca planlanmış (hileli) bir planın başarılı olmasını çok seviyorum	1,96	1,34
(1/2) Makyavelist Strateji		2,30	1,10
Madde 8	İnsanlar beni doğuştan lider olarak görüyor.	2,82	1,28
Madde 9	İnsanları ikna etme konusunda özel bir yeteneğe sahibim.	3,28	1,20
Madde 10	Bensiz grup aktiviteleri sıkıcı olur.	2,97	1,35
Madde 11	Özel olduğumu biliyorum çünkü insanlar devamlı böyle söylüyor.	3,04	1,28
Madde 12	Ender rastlanan bazı özelliklerim var.	3,03	1,34
Madde 13	Muhtemelen gelecekte, bir alanda meşhur olacağım.	2,84	1,40
(2) Narsisizm		3,00	0,99
Madde 14	Arada bir gösteriş yapmak hoşuma gider.	2,69	1,40
Madde 15	İnsanlar sık sık kontrolden çıktığımı söylüyor.	2,32	1,29
Madde 17	Yaşıtlarıma ve hemcinslerime kıyasla daha fazla kavga etmişliğim vardır.	2,24	1,35
Madde 18	Mevzuya balıklama dalıp soruları sonra sormaya meyilliyimdir.	2,12	1,26
Madde 19	Kanunla başımın belaya girdiği olmuştur.	1,69	1,21
Madde 20	Ara sıra tehlikeli durumlara bulaşırım.	1,89	1,25
(3) Psikopati		2,16	0,99
Madde 22	Yumruk yumruğa bir kavgayı izlemek beni heyecanlandırır.	2,05	1,37
Madde 23	Şiddet içeren filmler veya bilgisayar oyunlarından keyif alırım.	2,19	1,43
Madde 25	Şiddet içeren sporları izlemekten keyif alırım.	1,88	1,30
(4/1) Davranışsal Sadizm		2,09	1,20
Madde 21	Bana bulaşan/çatan insanlar her zaman pişman olur.	2,48	1,39
Madde 26	Bazı insanlar acı çekmeyi hak eder.	2,67	1,49
Madde 28	Bir insanı sadece sözlerimle nasıl inciteceğimi bilirim.	2,82	1,56
(4/2) Sadist Tutum		2,65	1,19

Tablo 3.1’de sunulan, öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla uygulanan 5’li Likert tipte puanlanan (1= Bana hiç uygun değil – 5= Bana tamamen uygun) Karanlık Dörtlü Ölçeğinin alt boyutlarına (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum) ilişkin betimsel bulgular incelendiğinde, öğrencilerin en yüksek düzeyde katılım gösterdiği maddenin Madde 2 “Neolursa olsun önemli kişileri yanınızda tutmalısın.” olduğu ($\bar{X} = 3.48$) sonucuna varılmıştır. Makyavelist maske alt boyutunda yer alan bu maddeye öğrencilerin yüksek düzeyde katılımı çalışmanın ilginç bulgularından biri olarak

değerlendirilmiştir. Öte yandan öğrencilerin *en düşük* düzeyde katılım gösterdikleri maddenin ise Madde 19 “*Kanunla başımın belaya girdiği olmuştur.*” ($\bar{X} = 1.69$) olduğu ortaya çıkmıştır. Maddenin içeriği incelendiğinde bu sonucun beklenen durumu ortaya koyduğu ve araştırma bulgularının sağlamlığına işaret ettiği düşünülebilir. Diğer taraftan öğrencilerin görüşlerinin *en fazla* farklılaştığı maddenin Madde 28 ($ss= .81$) olduğu, *en az* farklılaştığı maddenin ise Madde 9 ($ss= 1,20$) olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak, Karanlık Dörtlü Ölçeğinin alt boyutları açısından betimsel bulgular incelendiğinde, ortalama puanlar *en yüksek* Makyavelist maske ($\bar{X} = 3.36$) boyutunda, *en düşük* Davranışsal sadizm ($\bar{X} = 2,09$) boyutunda hesaplanmıştır. Bu sonuç beklenen durumu ortaya koymakta ve araştırma bulgularının sağlamlığına işaret etmektedir.

3.1.2. Öğrencilerin sosyo-ekonomik statüleri (ses skorları) nedir?

Çalışmada bağımsız değişken olarak kullanılan Sosyo-Ekonomik Düzeye ilişkin betimsel bulgulara ait aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (ss) değerleri analiz edilmiş ve bulgular Tablo 3.2’de sunulmuştur.

Tablo 3.2. Öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerine ilişkin betimsel bulgular ($N= 225$)

<i>Değişkenler / Maddeler</i>	<i>Sosyo-Ekonomik Statü</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	\bar{X}	ss
TÜSES Skoru	Türkiye Sosyo-Ekonomik Statü Araştırmasında önerilen hanehalkı meslek, gelir ve eğitim değişkenlerinin ölçülmesine yönelik açık uçlu sorulardan elde edilen veriler TÜSES tarafından önerilen formüle yerleştirilerek standart puanlar elde edilmiştir.	17,30	59,50	32,49	5,87
(5) Sosyo-Ekonomik Statü Skoru (Z puanı)		-2,59	4,60	0,00	1,00

Tablo 3.2’de sunulan, öğrencilerin Sosyo-ekonomik statülerine ait TÜSES endeksine göre oluşturulan SES skorları incelendiğinde örneklem grubunda ortalama SES skorunun $\bar{X} = 32,49$ olduğu, *en düşük* SES skorunun 17,30 *en yüksek* SES skorunun ise 59,50 olduğu ortaya çıkmıştır. Örneklem grubunun homojen yapısı dikkate alındığında SES skorlarının grup içinde benzerlik gösterdiği söylenebilir.

3.1.3. Öğrencilerin akademik yılmazlık düzeyleri nedir?

Çalışmada hem bağımsız hem bağımlı hem de aracı değişken olarak kullanılan öğrencilerin Akademik Yılmazlık düzeylerine ilişkin betimsel bulgulara ait aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (ss) değerleri hesaplanmış ve bulgular Tablo 3.3'te sunulmuştur.

Tablo 3.3. Öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerine ilişkin betimsel bulgular (N= 225)

<i>Değişkenler / Maddeler</i>	<i>Akademik Yılmazlık</i>	\bar{X}	ss
Madde 1	Sınavlarda zihinsel gücüme inanırım.	5,09	1,19
Madde 2	Başarmamın zor olduğu görevlerde bile yılmadan çalışırım.	4,91	1,54
Madde 3	Derslerimdeki zayıf noktaları kurtarmada iyiyimdir.	4,84	1,44
Madde 4	Okul çalışmalarımda baskılarla baş etmede iyi olduğumu düşünüyorum.	4,80	1,45
Madde 5	Kötü bir notun kendime olan güvenimi etkilemesine izin vermem.	4,80	1,61
Madde 6	Okuldaki başarısızlıkla başa çıkmada iyiyimdir.	4,80	1,53
(6) Akademik Yılmazlık		4,88	1,19

Tablo 3.3'te sunulan, öğrencilerin akademik yılmazlıklarını belirlemek amacıyla uygulanan 7'li Likert tipte puanlanan (1= *Hiç katılmıyorum* – 7= *Tamamen katılıyorum*) Akademik Dayanıklılık ölçeğine ilişkin betimsel bulgular incelendiğinde, öğrencilerin *en yüksek* düzeyde katılım gösterdiği maddenin Madde 1 "*Sınavlarda zihinsel gücüme inanırım.*" olduğu ($\bar{X} = 5.09$), aynı zamanda bu maddenin (ss= 1,19) öğrenci görüşlerinin *en az* farklılaştığı madde olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrenci görüşleri *en fazla* Madde 5'te (ss= 1,61) farklılaşmıştır.

3.1.4. Öğrencilerin akademik başarı düzeyleri nedir?

Çalışmada bağımlı değişken olarak kullanılan Akademik Başarı değişkenine ilişkin betimsel bulgulara ait aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (ss) değerleri hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3.4'te sunulmuştur.

Tablo 3.4. Öğrencilerin akademik başarıları düzeylerine ilişkin betimsel bulgular (N= 225)

<i>Değişkenler / Maddeler</i>	<i>Akademik Başarı</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	\bar{X}	ss
Madde 1	Genel Ağırlıklı Not Ortalamanız (GANO) nedir?	1,80	3,88	2,89	0,38
(7) Genel Ağırlıklı Not Ortalaması (Z puanı)		-2,91	2,63	0,00	1,00

Madde 2	Kendi akademik başarıınıza 0'dan 100'e kadar bir puan verseniz kaç verirdiniz?	0	100	71,12	16,33
(8) Algılanan Akademik Başarı (Z puanı)		-4,35	1,77	0,00	1,00

Tablo 3.4'te katılımcıların akademik başarı düzeylerini belirlemeye yönelik kişisel bilgi formunda öz-bildirime dayalı iki adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bunlardan ilki katılımcıların Genel Ağırlıklı Not Ortalama (GANO) skorlarını elde etmeye yöneliktir. Tablo 3.4'te sunulan betimsel bulgular incelendiğinde, örneklem grubunda *en düşük* GANO skorunun 1,80, *enyüksek* GANO skorunun ise 3,88 olduğu, aynı zamanda katılımcıların *ortalama* GANO skorunun ise $\bar{X} = 2,89$ olduğu tespit edilmiştir. Standardize GANO skorları incelendiğinde ise *en düşük* standardize GANO skorunun -2,91, *en yüksek* standardize GANO skorunun ise 2,63 olduğu sonucuna varılmıştır. Öte yandan katılımcıların 0'dan 100'e kadar puanlanan algılanan akademik başarı ham puanları incelendiğinde örneklem grubunun algılanan akademik başarı ortalamasının $\bar{X} = 71,12$ olduğu tespit edilmiştir. Bu puanlar standardize edildiğinde örneklem grubunda algılanan akademik başarı *en düşük* -4,35, *en yüksek* 1,77 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), (b) Sosyo-Ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO Ve Algılanan Akademik Başarı) Düzeyleri Çeşitli Değişkenler Göre (Cinsiyet, Yaş, Spor Yapma Durumu, Spor Yılı Vb.) Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?

Çalışmanın ikinci alt problemi "Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri çeşitli değişkenler göre (*cinsiyet, yaş, spor yapma durumu, spor yılı vb.*) anlamlı farklılık göstermekte midir? şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesi için ölçeklerden elde edilen ortalama puanların cinsiyet, yaş, spor yapma durumu, spor yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin gerçekleştirilen t-Testi ve One-way ANOVA sonuçları Tablo 3.5, 3.6, 3.7 ve 3.8'de sunulmuştur.

3.2.1. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (gano ve algılanan akademik başarı) düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Katılımcı öğrencilerin Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için bağımsız örneklem t-Testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 3.5'te sunulmuştur.

Tablo 3.5. Ortalama puanların cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin *t*-Testi sonuçları (*N*= 225)

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Mak1	Kadın	146	3,24	1,10	223	-2,40	,017*
	Erkek	79	3,60	1,00			
Mak2	Kadın	146	2,12	0,99	223	-3,58	,000*
	Erkek	79	2,66	1,20			
Nars	Kadın	146	2,82	0,96	223	-3,71	,000*
	Erkek	79	3,32	0,97			
Psi	Kadın	146	1,92	0,86	223	-5,24	,000*
	Erkek	79	2,60	1,06			
Sad1	Kadın	146	1,67	0,96	223	-8,06	,000*
	Erkek	79	2,87	1,22			
Sad2	Kadın	146	2,47	1,16	223	-3,23	,001*
	Erkek	79	3,00	1,18			
SES	Kadın	146	32,30	5,82	223	-0,66	,512
	Erkek	79	32,84	5,98			
AY	Kadın	146	4,72	1,16	223	-2,63	,009*
	Erkek	79	5,20	1,20			
GANO	Kadın	146	2,92	0,36	223	1,38	,170
	Erkek	79	2,85	0,40			
AAB	Kadın	146	70,73	17,36	223	-0,49	,626
	Erkek	79	71,84	14,31			

* $p < .05$

Mak1 : Makyavelist Maske SES : Sosyo-Ekonomik Statü
Mak2 : Makyavelist Strateji AY : Akademik Yılmazlık
Nars : Zorlukla Başa Çıkma GANO : Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
Psi : Antrenörlük Durumu AAB : Algılanan Akademik Başarı
Sad1 : Davranışsal Sadizm
Sad2 : Sadist Tutum

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için gerçekleştirilen bağımsız örneklem *t*-Testi sonuçlarını gösteren Tablo 3.5 incelendiğinde, karanlık kişilik özelliklerinin alt boyutlarının tamamında (Makyavelist Maske [$t_{(223)} = -2.40, p < .05$], Makyavelist Strateji [$t_{(223)} = -3.58, p < .05$], Narsisizm [$t_{(223)} = -3.71, p < .05$], Psikopati [$t_{(223)} = -5.24, p < .05$], Davranışsal Sadizm [$t_{(223)} = -3.71, p < .05$], Sadist Tutum [$t_{(223)} = -3,71, p < .05$]) ve Akademik Yılmazlık ($t_{(223)} = -2.63, p < .05$) değişkeninde ortalama puanların cinsiyet grupları arasında erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle erkek öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm,*

Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum) ve akademik yılmazlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öte yandan katılımcıların SES ($t_{(223)} = -0.656, p = .512$), GANO ($t_{(223)} = 1.378, p = .170$) ve algılanan akademik başarı ($t_{(223)} = -0.488, p = .626$) ortalama puanları cinsiyet grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmamıştır.

3.2.2. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (gano ve algılanan akademik başarı) düzeyleri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) ve post-hoc testi olarak Scheffe ve Dunnet-C gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 3.6'da sunulmuştur.

Tablo 3.6. Ortalama puanların yaş değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin *One-way ANOVA* sonuçları ($N = 225$)

Gruplar/ Değişkenler	Grup 1:		Grup 2:		Grup 3:		Grup 4:		KT	sd	OK	F	p	Post-Hoc (Scheffe/ Dunnet C)
	18-19 yaş n = 21		20-21 yaş n = 57		22-23 yaş n = 92		24 ≥ n = 55							
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss						
Mak1	3.16	.92	3.33	1.10	3.36	1.05	3.50	1.21	257.495	3-221	1.165	.547	.651	
Mak2	2.30	1.09	2.34	1.19	2.32	1.02	2.26	1.16	271.453	3-221	1.228	.054	.983	
Nars	2.93	1.01	2.92	.922	3.03	.985	3.05	1.07	217.656	3-221	.985	.257	.856	
Psi	2.01	.761	2.15	1.09	2.20	.991	2.17	.962	217.409	3-221	.984	.206	.892	
Sad1	1.65	.927	2.50	1.36	2.05	1.14	1.92	1.12	307.200	3-221	1.390	3.680	.013*	1 < 2
Sad2	2.48	1.15	2.95	1.21	2.71	1.16	2.32	1.18	306.810	3-221	1.388	2.971	.033*	2 > 4
SES	32.8	6.25	32.0	4.47	32.6	6.54	32.6	5.95	7706.477	3-221	34.871	.152	.929	
AY	4.88	.999	4.84	1.08	4.72	1.25	5.17	1.25	311.504	3-221	1.410	1.619	.186	
GANO	2.81	.265	2.79	.384	2.95	.389	2.93	.362	30.542	3-221	.138	2.513	.059	
AAB	69.0	16.1	70.9	18.5	71.2	13.2	71.9	19.0	59630.66	3-221	269.822	.164	.921	

* $p < .05$

Mak1	: Makyavelist Maske	SES	: Sosyo-Ekonomik Statü
Mak2	: Makyavelist Strateji	AY	: Akademik Yılmazlık
Nars	: Zorlukla Başa Çıkma	GANO	: Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
Psi	: Antrenörlük Durumu	AAB	: Algılanan Akademik Başarı
Sad1	: Davranışsal Sadizm	KT	: Kareler Toplamı
Sad2	: Sadist Tutum	OT	: Ortalama Kareler

Tablo 3.6'da sunulan tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları incelendiğinde, dört kategoride toplanan yaş gruplarına göre öğrencilerin karanlık kişilik özellikleri arasında yer alan Davranışsal Sadizm [$F_{(3-221)} = 3.680$; $p < .05$] ve Sadist Tutum [$F_{(3-221)} = 2.971$; $p < .05$] ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu anlamak için post-hoc testlerinden Scheffe ve Dunnet-C gerçekleştirilmiştir. Buna göre 20-21 yaş grubundaki öğrencilerin Davranışsal Sadizm ortalama puanlarının ($\bar{X} = 2.50 \pm 1.36$), 18-19 yaş grubundakilere göre ($\bar{X} = 1.65 \pm .927$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, 20-21 yaş grubundaki öğrencilerin Sadist Tutum ortalama puanlarının ($\bar{X} = 2.95 \pm 1.21$), 24 yaş ve üzeri grubundakilere göre ($\bar{X} = 2.31 \pm 1.18$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan diğer değişkenlerden elde edilen ortalama puanlar yaş gruplarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

3.2.3. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (gano ve algılanan akademik başarı) düzeyleri spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Katılımcı öğrencilerin Kişilik Özellikleri (Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için bağımsız örneklem t-Testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 3.7'de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Ortalama puanların spor yapma durumu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin t-Testi sonuçları (N= 225)

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Mak1	Evet	76	3,36	1,13	223	-0,03	,973
	Hayır	149	3,37	1,05			
Mak2	Evet	76	2,63	1,25	223	3,15	,002*
	Hayır	149	2,15	,98			
Nars	Evet	76	3,30	,96	223	3,38	,001*
	Hayır	149	2,84	,97			
Psi	Evet	76	2,54	1,01	223	4,25	,000*
	Hayır	149	1,97	,92			
Sad1	Evet	76	2,68	1,18	223	5,55	,000*
	Hayır	149	1,79	1,10			
Sad2	Evet	76	3,03	1,18	223	3,43	,001*
	Hayır	149	2,46	1,16			
SES	Evet	76	33,49	6,07	223	1,84	,068
	Hayır	149	31,98	5,72			
AY	Evet	76	5,02	1,26	223	1,32	,189

	Hayır	149	4,80	1,15			
GANO	Evet	76	2,87	,39	223	-0,59	,557
	Hayır	149	2,90	,37			
AAB	Evet	76	72,84	15,45	223	1,13	,259
	Hayır	149	70,24	16,75			

* $p < .05$

Mak1	: Makyavelist Maske	SES	: Sosyo-Ekonomik Statü
Mak2	: Makyavelist Strateji	AY	: Akademik Yılmazlık
Nars	: Zorlukla Başa Çıkma	GANO	: Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
Psi	: Antrenörlük Durumu	AAB	: Algılanan Akademik Başarı
Sad1	: Davranışsal Sadizm		
Sad2	: Sadist Tutum		

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*), Sosyo-Ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için gerçekleştirilen bağımsız örneklem t -Testi sonuçlarını gösteren Tablo 3.7 incelendiğinde, karanlık kişilik özelliklerinin Makyavelist Maske hariç tüm alt boyutlarında (Makyavelist Strateji [$t_{(223)} = 3.15, p < .05$], Narsisizm [$t_{(223)} = 3.38, p < .05$], Psikopati [$t_{(223)} = 4.25, p < .05$], Davranışsal Sadizm [$t_{(223)} = 5.55, p < .05$], Sadist Tutum [$t_{(223)} = 3,43, p < .05$]) ortalama puanların spor yapan ve yapmayanlar arasında düzenli spor yapan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle düzenli spor yapan öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin (*Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*) spor yapmayan öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Öte yandan katılımcıların Makyavelist Maske ($t_{(223)} = -0.03, p = .973$), SES ($t_{(223)} = 1,84, p = .068$), Akademik Yılmazlık ($t_{(223)} = 1.32, p = .189$), GANO ($t_{(223)} = -0,59, p = .557$) ve algılanan akademik başarı ($t_{(223)} = 1.13, p = .259$) ortalama puanlarının spor yapıp yapmama durumuna göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı sonucuna varılmıştır.

3.2.4. Öğrencilerin (a) kişilik özellikleri, (b) sosyo-ekonomik statüleri, (c) akademik yılmazlık ve (d) akademik başarı (GANO ve algılanan akademik başarı) düzeyleri spor yılı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*), Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeylerinin spor yılı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) ve post-hoc testi olarak Scheffe ve Dunnet-C gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 3.8'de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Ortalama puanların spor yılı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin *One-way ANOVA* sonuçları ($N= 225$)

Gruplar/ Değişkenler	Grup 1:		Grup 2:		Grup 3:		KT	sd	OK	F	p	Post-Hoc (Scheffe/ Dunnet C)
	0 yıl n = 150		1-9 yıl n = 39		10 ≥ yıl n = 36							
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss						
Mak1	3,353	1,065	3,31	1,014	3,482	1,204	258.805	2-222	1.166	.257	.773	
Mak2	2,142	,9795	2,650	1,279	2,639	1,240	259.038	2-222	1.167	5.405	.005*	1 < 2,3
Nars	2,841	,9657	3,308	1,003	3,315	,9291	207.370	2-222	.934	5.913	.003*	1 < 2,3
Psi	1,970	,9184	2,530	1,016	2,551	1,026	201.765	2-222	.909	8.942	.000*	1 < 2,3
Sad1	1,793	1,095	2,598	1,269	2,787	1,093	281.778	2-222	1.269	16.06	.000*	1 < 2,3
Sad2	2,460	1,158	2,96	1,270	3,120	1,081	301.915	2-222	1.360	6.348	.002*	1 < 2,3
SES	31,93	5,733	32,32	4,162	35,02	7,345	7444.714	2-222	33.535	4.139	.017*	1 < 3
AY	4,805	1,148	4,765	1,374	5,287	1,107	311.041	2-222	1.401	2.608	.076	
GANO	2,904	,3699	2,954	,3467	2,779	,4142	30.959	2-222	.139	2.241	.109	
AAB	70,27	16,69	73,82	15,96	71,72	15,27	59357.28	2-222	267.375	.759	.469	

* $p < .05$

Mak1	: Makyavelist Maske	SES	: Sosyo-Ekonomik Statü
Mak2	: Makyavelist Strateji	AY	: Akademik Yılmazlık
Nars	: Zorlukla Başa Çıkma	GANO	: Genel Ağırlıklı Not Ortalaması
Psi	: Antrenörlük Durumu	AAB	: Algılanan Akademik Başarı
Sad1	: Davranışsal Sadizm	KT	: Kareler Toplamı
Sad2	: Sadist Tutum	OT	: Ortalama Kareler

Tablo 3.8'de sunulan tek yönlü varyans analizi (One-way ANOVA) sonuçları incelendiğinde, üç kategoride toplanan spor yılı gruplarına göre öğrencilerin karanlık kişilik özellikleri arasında yer alan Makyavelist Strateji [$F_{(2-222)} = 5.405$; $p < .05$], Narsisizm [$F_{(2-222)} = 5.913$; $p < .05$], Psikopati [$F_{(2-222)} = 8.942$; $p < .05$], Davranışsal Sadizm [$F_{(2-222)} = 16.06$; $p < .05$], Sadist Tutum [$F_{(2-222)} = 6.348$; $p < .05$] ve SES endeksi [$F_{(2-222)} = 4.139$; $p < .05$] ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için post-hoc testlerinden Scheffe ve Dunnet-C gerçekleştirilmiştir. Buna göre hiç spor yapmayan öğrencilerin Makyavelist Strateji ($\bar{X} = 2.14 \pm .978$), Narsisizm ($\bar{X} = 2.14 \pm .978$), Psikopati ($\bar{X} = 1.97 \pm .918$), Davranışsal Sadizm ($\bar{X} = 1.79 \pm 1.10$) ve Sadist Tutum ($\bar{X} = 2.46 \pm 1.16$) ortalama puanlarının 1-9 yıl ve 10 yıl üzeri spor yapan öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha düşük düzeyde ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, hiç spor yapmayan öğrencilerin SES endeksi ortalama puanlarının ($\bar{X} = 31.93 \pm 5.73$) 10 yıldan fazla spor yapanlara göre ($\bar{X} = 35.02 \pm 7.35$) anlamlı bir şekilde daha düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan diğer değişkenlerden elde edilen ortalama puanlar spor yılı gruplarına göre karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3.3. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri, (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Çalışmanın üçüncü alt problemi, “Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri, (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarı (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) düzeyleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesine ilişkin her bir ölçeğin alt boyutlarına ait ortalama puanlar (\bar{X}) ve standart sapma (ss) değerleri ile değişkenler arasındaki korelasyonları belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı (r) hesaplanmıştır. Sonuçlar Tablo 3.9’da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Değişkenler arası korelasyonlar ($N= 225$)

Değişkenler	\bar{X}	ss	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
(1) Mak1	3,37	1,08	1	,250**	,164*	,118	,070	,125	,032	,126	-,034	,044
(2) Mak2	2,31	1,10		1	,427**	,520**	,430**	,451**	,102	,108	-,011	,075
(3) Nars	2,99	,987			1	,458**	,293**	,401**	,015	,355**	,112	,216**
(4) Psi	2,16	,987				1	,637**	,582**	,165*	,011	-,067	-,022
(5) Sad1	2,09	1,20					1	,547**	,167*	-,033	-,044	,009
(6) Sad2	2,65	1,19						1	,185**	,112	-,026	,068
(7) SES	32,49	5,87							1	,043	-,030	-,084
(8) AY	4,88	1,19								1	,288**	,332**
(9) GANO	2,89	,376									1	,233**
(10) AAB	71,12	16,33										1

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

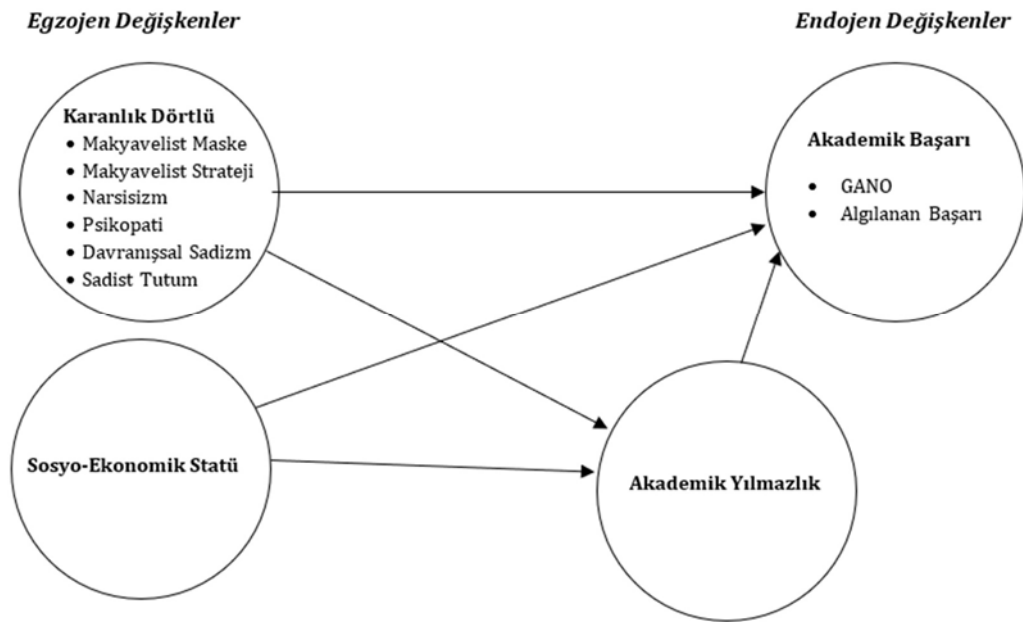
Tablo 3.9 verilen Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı (r) değerleri incelendiğinde değişkenler arası pozitif yönlü korelasyonların .64 ile .16 arasında değiştiği görülmektedir. Öte yandan negatif yönlü korelasyonların ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin karanlık kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler gözlemlenmekle birlikte karanlık kişilik özelliklerinden Narsisizm ile Akademik Yılmazlık ($r = .355$, $p < .01$) ve Algılanan Akademik Başarı ($r = .216$, $p < .01$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu bulgu kayda değer ve dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3.9’da verilen değişkenler arası ilişkiler detaylı incelendiğinde ise bağımsız değişkenlerden Makyavelist Maske ile Makyavelist Strateji arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü ($r = .250$, $p < .01$), Narsisizm arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönlü ($r = .164$, $p < .05$); bir diğer bağımsız değişken Makyavelist Strateji ile Narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzeye yakın ($r = .427$, $p < .01$), Psikopati arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .520$, $p < .01$), Davranışsal Sadizm arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .430$, $p < .01$) ve Sadist Tutum arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .451$, $p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Yine bir diğer bağımsız değişken Narsisizm ile Psikopati arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r =$

.458, $p < .01$), Davranışsal Sadizm arasında zayıf pozitif yönlü ($r = .293, p < .01$) ve Sadist Tutum arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .401, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Karanlık kişilik özelliklerinden Psikopati ile Davranışsal Sadizm arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .637, p < .01$) ve Sadist Tutum arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .582, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Psikopati ile SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .165, p < .05$) anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Davranışsal Sadizm ile Sadist Tutum arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .547, p < .01$) ve SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .167, p < .05$) anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır çıkmıştır. Benzer şekilde, Sadist Tutum ile SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .185, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır çıkmıştır. Son olarak Akademik Yılmazlık ile GANO ($r = .288, p < .01$) ve Algılanan Akademik Başarı ($r = .332, p < .01$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır.

3.4. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarının (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) anlamlı birer yordayıcısı mıdır?

Çalışmanın dördüncü alt problemi, “Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-ekonomik Statüleri, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarının (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) anlamlı birer yordayıcısı mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözülmesi için gözlenen ve gizil değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya konduğu yapısal bir regresyon modeli hipotez edilmiştir. Şekil 3.3 hipotez edilen modeli göstermektedir.

Şekil 3.3. Hipotez edilen regresyon modeli

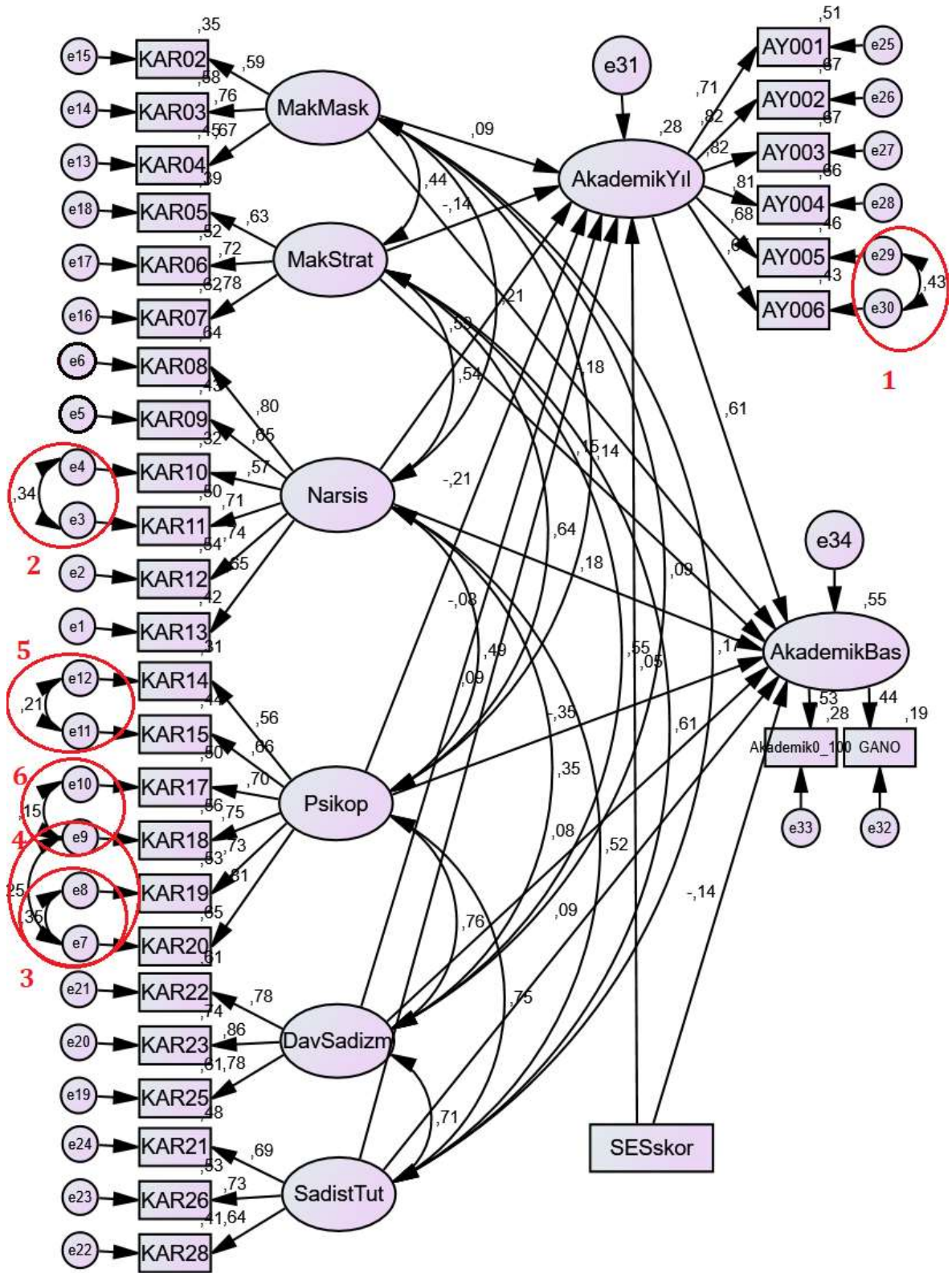
Şekil 3.3'te sunulan model oluşturulurken literatür taraması ve ilgili araştırmalar esas alınmıştır. Modelde yer alan değişkenler incelendiğinde, dışsal (egzojen) değişkenler Kişisel faktörler altında yer alan Karanlık Dörtlü Kişilik Özellikler (*Makyavelist Maske, Makyavelist Strateji, Narsisim, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum*) ile Sosyal faktörler altında yer alan Sosyo-Ekonomik Statü ortalama puanları gizil değişkenler olarak modele dahil edilmiştir. İçsel (endojen) değişkenlerden Akademik Başarı altında öğrencilerin öz-bildirimlerine dayalı GANO skorları ve yine öz-bildirime dayalı algıladıkları akademik başarı puanlarının ortalaması kullanılarak modele dahil edilmiştir. Ayrıca Akademik Yılmazlık bu modelde hem endojen bağımsız hem de endojen bağımlı değişken olarak yapılandırılmıştır. Bağımsız değişkenler arası kovaryans yolları da çizilerek hipotize edilen model bu şekilde AMOS 21 paket programında oluşturulmuş ve yapısal regresyon modeli ile test edilmiştir. Sonuçlar Şekil 3.4'te sunulmuştur.

Tablo 3.10. Hipotize edilen modele ait uyum iyiliği indeksleri

Model	X^2	df	p	X^2/df	IFI	NFI	CFI	RMSEA
İyi uyum				≤ 3	$\geq .95$	$\geq .95$	$\geq .95$	$\leq .05$
Kabul edilebilir uyum				≤ 5	$\geq .90$	$\geq .90$	$\geq .90$	$\leq .08$
Hipotize Edilen Model	879,428	466	.00	1.887	.876	.769	.874	.063
İyileştirme Sonrası Model	772,399	460	.00	1.679	.906	.797	.905	.055

Tablo 3.10'da hipotize edilen modele ait uyum iyiliği değerleri verilmiştir. Bu değerler incelendiğinde, hipotize edilen modelin yalnızca bir parametrede iyi uyum ($X^2/df=1.89$), diğer parametrelerde ise ve kabul edilebilir uyum ya da buna yakın değerlere (IFI=.88, NFI=.77 CFI=.87, RMSEA=.063) sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum model üzerinde bazı iyileştirmelerin yapılabileceğine işaret etmektedir. Buna göre düzenleme öneriler incelenmiş ve elde edilen modifikasyon önerileri doğrultusunda bazı iyileştirmeler yapılmıştır. Bu önerilerden, modelin ki-karesine en yüksek katkıyı sağlaması beklenenler ve kuramsal olarak desteklenebilecek öneriler dikkate alınmış, diğerleri dikkate alınmamıştır. Bu doğrultuda ilk olarak modelin ki-kare değerine en büyük eksiltici katkıyı sağlayacak öneriden (34.373) başlayarak Akademik Dayanıklılık ölçeğinin 5. ve 6. maddelerine ait hata terimleri (e29-e30) arasında kovaryans doğrusu ile bağlanmıştır. Sonraki aşamada model çalıştırılarak tek tek öneriler incelenmiş ve uygun öneriler sırasıyla gerçekleştirilmiştir. İkinci olarak Karanlık Dörtlü ölçeği, Narsisizm alt boyutuna ait 10. ve 11. maddelere ait hata terimleri (e3-e4=19.818) arasında, Psikopati alt boyutunda 19. ve 20. maddelere ait hata terimleri (e7-e8=19.088) arasında, 18. ve 20. maddelere ait hata terimleri (e7-e9=11.743) arasında, 14. ve 15. maddelere ait hata terimleri (e11-e12=9.735) arasında ve son olarak 17. ve 18. maddelere ait hata terimleri (e9-e10=9.382) arasında kovaryans doğruları çizilerek öneriler gerçekleştirilmiştir. İyileştirme önerileri sonrasında hipotize edilen modele ilişkin uyum iyiliği değerleri incelendiğinde, iyi uyum ($X^2/df=1.68$, RMSEA=.055) ve kabul edilebilir uyum (IFI=.91, CFI=.91) eşiklerine sahip değerler elde edilmiştir. Yalnızca NFI indeksinde kabul edilebilir uyuma yakın (NFI= .80) bir değer olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak veri setiyle hipotize edilen model arasında iyi uyum ve kabul edilebilir uyum gösterdiği değerlendirilmiştir. İyileştirme önerileri uygulandıktan sonra modele ait AMOS çıktısı Şekil 3.5'te sunulmuştur.

Şekil 3.5. İyileştirme önerilerini ve standardize regresyon değerlerini gösteren AMOS çıktısı

Şekil 3.5'te detayları verilen iyileştirme önerileri sonrası elde edilen standardize olmayan regresyon değerleri ve anlamlı yollara ait detaylar Tablo 3.11'de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Değişkenlere ait Standardize Olmayan (*b*), Standart Hata ve Anlamlılık Değerleri

Yol			<i>b</i>	Standart Hata	<i>p</i>
Akademik Yılmazlık	←	Mak1	.102	.103	.322
Akademik Yılmazlık	←	Mak2	-.125	.128	.329
Akademik Yılmazlık	←	Nars	.619	.121	.000***
Akademik Yılmazlık	←	Psi	-.198	.151	.191
Akademik Yılmazlık	←	Sad1	-.072	.128	.574
Akademik Yılmazlık	←	Sad2	.088	.153	.568
Akademik Yılmazlık	←	SES	.009	.010	.402
Akademik Başarı	←	Mak1	-.034	.028	.226
Akademik Başarı	←	Mak2	.023	.034	.500
Akademik Başarı	←	Nars	.033	.032	.310
Akademik Başarı	←	Psi	-.058	.041	.160
Akademik Başarı	←	Sad1	.013	.034	.701
Akademik Başarı	←	Sad2	.015	.040	.709
Akademik Başarı	←	SES	-.004	.003	.158
Akademik Başarı	←	AY	.106	.029	.000***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Mak1 : Makyavelist Maske
Mak2 : Makyavelist Strateji
Nars : Zorlukla Başa Çıkma
Psi : Antrenörlük Durumu
Sad1 : Davranışsal Sadizm
Sad2 : Sadist Tutum
SES : Sosyo-Ekonomik Statü

Tablo 3.11'de verilen endojen değişkenlerden Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı bağımsız değişkenlerinin yordanmasına ilişkin standardize olmayan regresyon katsayıları (*b*) incelendiğinde, Karanlık Kişilik özelliklerinden yalnızca Narsisizm değişkeninin Akademik Yılmazlık üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi ($b = .619, p < .001$) olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca endojen bağımsız değişkenlerden Akademik Yılmazlık değişkeninin de Akademik Başarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir ($b = .106, p < .001$).

Şekil 3.5 ve Tablo 3.11'de verilen egzogen bağımsız değişkenler ile endojen bağımlı ve endojen bağımsız değişkenlerle endojen bağımlı değişken akademik yılmazlık arasında anlamlı yollar ve istatistiksel olarak anlamlı yordayıcılığa işaret etmeyen yollar incelendiğinde doğrudan anlamlı yordayıcılığı bulunmayan değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde akademik yılmazlık üzerinden aktarılan anlamlı dolaylı etkilere sahip olabilecekleri değerlendirilmiştir. Buna göre AMOS programında %95 Güven Aralığı ile BC (Bias-corrected) 5000 bootstrap örnekle anlamlı dolaylı etkiler test edilmiştir. Dolaylı etkilerin anlamlılığının test edilmesinde Güven Aralığı

üst sınır ve alt sınırlarına ilişkin değerlerden sıfır içermeyenlerin anlamlı olduğu kabul edilmiştir (Preacher ve Hayes, 2004). Buna göre egzojen değişkenlerin endojen değişkenler üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkilerine ilişkin elde edilen değerler ile çoklu regresyon modellerine ait R^2 değerleri Tablo 3.12’de sunulmuştur.

Tablo 3.12.Hipotize edilen modelde yer alan değişkenlere ait doğrudan, dolaylı ve toplam etkiler ile R^2 değerleri

<i>Endojen Değişkenler</i>	<i>Egzojen Değişkenler</i>	<i>Toplam Etki</i>	<i>Doğrudan Etki</i>	<i>Dolaylı Etki</i>	<i>Alt sınır GA</i>	<i>Üst sınır GA</i>	<i>R²</i>
Akademik Yılmazlık	1. Mak1	.102	.102	.000	-.140	.378	.277
	2. Mak2	-.125	-.125	.000	-.435	.174	
	3. Nars	.619	.619	.000	.386	.932	
	4. Psi	-.198	-.198	.000	-.712	.180	
	5. Sad1	-.072	-.072	.000	-.368	.256	
	6. Sad2	.088	.088	.000	-.269	.629	
	7. SES	.009	.009	.000	-.014	.030	
Akademik Başarı	1. Mak1	-.023	-.034	.011	-.013	.050	.551
	2. Mak2	.010	.010	-.013	-.062	.014	
	3. Nars	.098	.033	.066	.025	.123	
	4. Psi	-.079	-.058	-.022	-.084	.019	
	5. Sad1	.005	.013	-.008	-.054	.025	
	6. Sad2	.024	.015	.009	-.030	.081	
	7. SES	-.003	-.004	.001	-.001	.004	
	8. AY	.180	.180	.000	.034	.180	
	Mak1 : Makyavelist Maske		Sad1 : Davranışsal Sadizm				
	Mak2 : Makyavelist Strateji		Sad2 : Sadist Tutum				
	Nars : Zorlukla Başa Çıkma		SES : Sosyo-Ekonomik Statü				
	Psi : Antrenörlük Durumu		AY : Akademik Yılmazlık				

Tablo 3.12’de verilen bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki standardize edilmemiş doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri incelendiğinde, Akademik Yılmazlık bağımlı değişkeni üzerinde doğrudan etkiye sahip değişkenlerden yalnızca Narsisizm değişkeninin anlamlı etkisi olduğu ($b = .62, p < .001, [.386/.932]$), diğer değişkenlerin ise zayıf doğrudan etkileri olduğu ancak bu etkilerin anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Kişisel ve sosyal faktörler altında ele alınan bu yedi değişken, Akademik Yılmazlık değişkeninin toplam varyansının $R^2 = .28$ ’sini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akademik yılmazlık düzeyleri %28 oranında kişisel ve sosyal faktörlere göre şekillenmektedir.

Öte yandan Tablo 3.12’de verilen Akademik Başarı değişkeninin yordayıcıları incelendiğinde Kişisel faktörler arasında yer alan Narsisizm değişkeninin akademik başarı üzerinde doğrudan

anlamli etkisi olmasa da ($b = .033, p = .310$), Akademik Yılmazlık üzerinden aktarılan dolaylı anlamli etkisi olduğu ($b = .07, p < .001, [.025/.123]$) ortaya çıkmıştır. Kişisel ve sosyal faktörler altında ele alınan bu sekiz değişken, Akademik Başarı değişkeninin toplam varyansının $R^2 = .55$ 'ini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akademik başarıları %55 oranında araştırmada ele alınan kişisel ve sosyal faktörlere göre şekillenmektedir.

3.5. Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri ve (b) Sosyo-Ekonomik Statülerinin, Öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarını Yordadığı Modelde Cinsiyet ve Spor Yapma Durumu Değişkenlerinin Anlamli Düzenleyici Etkisi Var Mıdır?

Çalışmanın beşinci alt problemi, "Öğrencilerin (a) Kişilik Özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Sadizm) ve (b) Sosyo-ekonomik Statülerinin, öğrencilerin (c) Akademik Yılmazlık ve (d) Akademik Başarılarını (GANO ve Algılanan Akademik Başarı) yordadığı modelde cinsiyet ve spor yapma durumu değişkenlerinin anlamli düzenleyici etkisi var mıdır?" şeklinde belirlenmiştir. Bu alt problemin çözümlenmesi için Şekil 3.5.'de sunulan model üzerinde çoklu grup analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar Tablo 3.13'te sunulmuştur.

Tablo 3.13. Çoklu Grup Analizi

Hipotez Yollar	Kadın	Erkek	Gruplar Arası Fark	Düzenli Spor	Düzenli Spor	Gruplar Arası Fark
	(n=146)	(n=79)		Yapan	Yapmayan	
	b (t-değeri)	b (t-değeri)	$\Delta \chi^2/df$	b (t-değeri)	b (t-değeri)	$\Delta \chi^2/df$
Mak1→AY	-.030(-.163)	.466(2.093)*	1,716	.115(.601)	.079(.526)	-0,151
Mak2→AY	-.138(-.502)	-.069(-.530)	-0,228	-.181(-.906)	-.030(-.147)	0,662
Nars→AY	.574(3.284)***	.513(2.542)*	-0,228	.974(3.115)**	.480(3.533)***	-1,448
Psi→AY	-.441(-2.008)*	-.033(-.122)	1,166	-.173(-.949)	-.230(-1.055)	-0,39
Sad1→AY	-.080(-.372)	-.434(-1.558)	-1,005	.008(.012)	.134(-.540)	-0,019
Sad2→AY	.191(1.048)	.236(1.036)	0,153	-.074(-.178)	-.082(-.031)	0,429
SES→AY	.008(.669)	.010(.672)	0,072	.022(1.168)	.000(-1.722)	-1,017
Mak1→AB	-.026(-.480)	-.071(-1.069)	0,227	-.042(-1.020)	.000(.004)	0,662
Mak2→AB	.036(.449)	.024(.598)	1,166	.020(.491)	.036(.542)	0,209
Nars→AB	.023(.464)	.062(.959)	0,485	.053(.832)	.023(.531)	-0,39
Psi→AB	-.058(-.901)	-.101(-1.130)	-0,39	-.012(-.337)	-.130(-1.722)	-1,406
Sad1→AB	.045(.726)	.092(.969)	0,411	.018(.233)	.060(1.184)	0,429
Sad2→AB	-.001(-.013)	-.045(-.614)	-0,491	-.006(-.051)	.003(.056)	0,068
SES→AB	-.006(-1.527)	-.003(-.627)	0,479	-.007(-1.539)	-.001(-.291)	1,007
AY→AB	.106(2.795)**	.189(2.935)**	1,103	.058(1.621)	.159(3.662)***	1,812

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Mak1	: Makyavelist Maske	Sad1	: Davranışsal Sadizm
Mak2	: Makyavelist Strateji	Sad2	: Sadist Tutum
Nars	: Zorlukla Başa Çıkma	SES	: Sosyo-Ekonomik Statü
Psi	: Antrenörlük Durumu	AY	: Akademik Yılmazlık
AB	: Akademik Başarı		

Şekil 3.3'te hipotize edilen modele ait regresyon yollarının *cinsiyet* ve *düzenli spor yapan/yapmayan* gruplar arasında anlamlı farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için AMOS 21 programında tam yapısal model üzerinden çoklu grup analizi gerçekleştirilmiş ve bulgular Tablo 3.13'te sunulmuştur. Tablo 3.13 incelendiğinde, Kadınlarda Narsisizm ($b = .57, p < .001$) ve Psikopati ($b = -.44, p < .05$) kişilik özelliklerinin Akademik Yılmazlığın anlamlı birer yordayıcısı olduğu, yine akademik yılmazlığın da akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı ($b = .11, p < .01$) ortaya çıkmıştır. Öte yandan erkeklerde ise Makyavelist Maske ($b = .47, p < .05$) ve Narsisizm ($b = .51, p < .05$) kişilik özelliklerinin Akademik Yılmazlığın anlamlı birer yordayıcısı olduğu, Kadınlarda olduğu gibi akademik yılmazlığın da akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı ($b = .19, p < .01$) tespit edilmiştir. Cinsiyet gruplarında hipotize edilen modelin nasıl çalıştığını ortaya koymak için gerçekleştirilen $\Delta \chi^2/df$ testi sonuçları incelendiğinde, cinsiyet grupları açısından hipotize edilen yollarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Son olarak Tablo 3.13'te sunulan düzenli spor yapan ve yapmayanlarda hipotize edilen modelin nasıl çalıştığına ilişkin çoklu grup analizi sonucu elde edilen veriler incelendiğinde, Narsisizm hem düzenli spor yapanlarda ($b = .97, p < .01$) hem de spor yapmayanlarda ($b = .48, p < .001$) Akademik Yılmazlığı anlamlı bir şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca, spor yapmayanlarda akademik yılmazlığın akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı ($b = .16, p < .001$) görülmektedir. Spor yapan ve yapmayan gruplarda hipotize edilen modelin nasıl çalıştığını ortaya koymak için gerçekleştirilen $\Delta \chi^2/df$ testi sonuçları incelendiğinde, spor yapma durumu açısından hipotize edilen yollarda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile sosyo-ekonomik düzeylerinin akademik yılmazlık ve akademik başarı düzeyleri arasındaki açıklayıcı ve yordayıcı ilişkileri incelemeyi amaçlayan bu çalışma beş araştırma sorusuna cevap aramaktadır. Araştırmaya ait sonuçlar aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişilik özelliklerine ilişkin elde edilen ortalama puanlar *en yüksek* Makyavelist maske ($\bar{X} = 3.36$) boyutunda, *en düşük* Davranışsal sadizm ($\bar{X} = 3.36$) boyutunda olduğu görülmüştür. Makyavelist Maske ve Davranışsal Sadizm boyutlarında önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin bazı manipülatif veya saldırgan davranışlar sergileyebileceğini düşündürülebilir. Eğitimciler, bu kişilik özelliklerini dikkate alarak öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek ve olumsuz davranışları önlemek için uygun önlemler almalıdır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin SES düzeylerinin homojen olduğu ve elde edilen skorların benzerlik gösterdiği söylenebilir. Başka bir ifadeyle öğrencilerin SES düzeylerinin farklılık göstermediği sonucuna varılabilir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerinin benzer olduğu ve homojenlik gösterdiği belirtilmiştir. Bu durum, eğitim fırsatlarının eşitlikçi bir şekilde dağıtıldığını ve öğrencilerin ekonomik faktörler nedeniyle eğitimde dezavantajlı olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, eşitlikçi bir eğitim sisteminin önemini vurgulamakta ve sosyal yardım programlarının öğrencilerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini gerektirmektedir.

Öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde akademik yılmazlık düzeylerinin birbirlerinden farklı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin benzer akademik yılmazlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Akademik yılmazlık düzeyleri açısından öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirtilmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin benzer bir motivasyon düzeyine sahip olduğunu ve genel olarak akademik sorumluluklarını yerine getirdiğini göstermektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin motivasyonlarını sürekli olarak yüksek tutmak için rehberlik ve destek mekanizmalarının sağlanması önemlidir.

Örneklem grubunda *en düşük* GANO skorunun 1,80, *enyüksek* GANO skorunun ise 3,88 olduğu ve katılımcıların *ortalama* GANO skorunun ise $\bar{X} = 2,02$ olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin akademik başarı düzeylerinin birbirinden anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle öğrenciler farklı başarı düzeylerine sahiptir. Akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin farklı akademik yetenek ve performans düzeylerine

sahip olduğunu göstermektedir. Bu durumda, eğitimciler bireysel farklılıklara odaklanmalı, öğrencilere farklı öğrenme stratejileri sunmalı ve öğrencilerin potansiyellerini maksimize etmeleri için destekleyici ortamlar oluşturmalıdır.

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Öğrencilerin Kişilik Özellikleri, Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi sonucunda erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle erkek öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin ve akademik yılmazlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Öte yandan katılımcıların SES ve akademik başarı değişkenleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Başka bir ifadeyle kadın ve erkek katılımcıların SES ve akademik başarı düzeyleri birbirinden farklı değildir. Cinsiyet değişkeni göz önüne alındığında, erkek öğrencilerin karanlık kişilik özellikleri ve akademik yılmazlık düzeyleri konusunda kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle, erkek öğrencilere yönelik olarak karanlık kişilik özelliklerinin farkındalığını artıracak ve sağlıklı davranışlar geliştirmelerine yardımcı olacak eğitim programları ve destek mekanizmaları sağlanmalıdır. Cinsiyet değişkeninin sosyo-ekonomik statü ve akademik başarı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, kadın ve erkek öğrencilerin eğitim fırsatlarına eşit şekilde erişim sağladığını ve başarılarının cinsiyete bağlı olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin Kişilik, Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı düzeyleri yaş değişkenine göre incelendiğinde karanlık kişilik özellikleri arasında yer alan Davranışsal Sadizm [$F_{(3-221)} = 3.680; p < .05$] ve Sadist Tutum [$F_{(3-221)} = 2.971; p < .05$] ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.. Buna göre 20-21 yaş grubundaki öğrencilerin Davranışsal Sadizm ortalama puanlarının ($\bar{X} = 2.50 \pm 1.36$), 18-19 yaş grubundakilere göre ($\bar{X} = 1.65 \pm .927$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, 20-21 yaş grubundaki öğrencilerin Sadist Tutum ortalama puanlarının ($\bar{X} = 2.95 \pm 1.21$), 24 yaş ve üzeri grubundakilere göre ($\bar{X} = 2.31 \pm 1.18$) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Yaş değişkeni incelendiğinde, 20-21 yaş grubundaki öğrencilerin Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum boyutlarında diğer yaş gruplarından anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durum, genç yetişkinlik dönemindeki öğrencilere yönelik karanlık kişilik özelliklerini ve agresif tutumları azaltmaya yönelik önleyici stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öğrencilerin kişilik, sosyo-ekonomik statü, akademik yılmazlık ve akademik

başarı düzeyleri arasındaki ilişkilerin daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesi önemlidir. Bu tür araştırmalar, eğitimcilerin öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını ve potansiyellerini anlamalarına yardımcı olabilir ve uygun destek ve rehberlik sağlamalarına olanak tanır.

Katılımcı öğrencilerin Kişilik, Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı düzeylerinin spor yapma durumu değişkenine göre incelendiğinde, ortalama puanların spor yapan ve yapmayanlar arasında düzenli spor yapan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle düzenli spor yapan öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin spor yapmayan öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Spor yapıp yapmama durumu değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Düzenli spor yapan öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, spor yapmanın gençlerin sosyal ve psikolojik gelişimine pozitif etkileri olduğunu vurgulamak önemlidir. Eğitimciler, sporun sağlıklı bir yaşam tarzı ve kişisel gelişim için önemini vurgulamalı ve öğrencilere düzenli fiziksel aktivite yapma fırsatları sunmalıdır. Spor yapma durumu ile kişilik, sosyo-ekonomik statü, akademik yılmazlık ve akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bununla birlikte, spora katılımı teşvik etmek ve desteklemek, öğrencilerin genel sağlıklarını ve zihinsel refahlarını artırabilir. Spor kulüpleri, egzersiz programları ve rekabetçi spor etkinlikleri gibi kaynaklar öğrencilere sunulmalı ve spora katılımı teşvik eden ortamlar oluşturulmalıdır. Spor yapmanın yanı sıra, öğrencilerin karanlık kişilik özellikleri, sosyo-ekonomik statüleri, akademik yılmazlık ve akademik başarı düzeyleri üzerindeki diğer etkileri de dikkate alınmalıdır. Bu faktörlerin birbiriyle nasıl ilişkilendiğini daha ayrıntılı bir şekilde anlamak için daha fazla araştırma yapılması önemlidir.

Öğrencilerin Kişilik, Sosyo-ekonomik Statüleri, Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı düzeyleri spor yılı değişkenine göre incelendiğinde, karanlık kişilik özellikleri arasında yer alan Makyavelist Strateji [$F_{(2-222)} = 5.405; p < .05$], Narsisizm [$F_{(2-222)} = 5.913; p < .05$], Psikopati [$F_{(2-222)} = 8.942; p < .05$], Davranışsal Sadizm [$F_{(2-222)} = 16.06; p < .05$], Sadist Tutum [$F_{(2-222)} = 6.348; p < .05$] ve SES endeksi [$F_{(2-222)} = 4.139; p < .05$] ortalama puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Makyavelist Strateji ($\bar{X} = 2.14 \pm .978$), Narsisizm ($\bar{X} = 2.14 \pm .978$), Psikopati ($\bar{X} = 1.97 \pm .918$), Davranışsal Sadizm ($\bar{X} = 1.79 \pm 1.10$) ve Sadist Tutum ($\bar{X} = 2.46 \pm 1.16$) ortalama puanlarının 1-9 yıl ve 10 yıl üzeri spor yapan öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha düşük düzeyde ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, hiç spor yapmayan öğrencilerin SES endeksi ortalama puanlarının ($\bar{X} = 31.93 \pm 5.73$) 10 yıldan fazla spor yapanlara göre ($\bar{X} = 35.02$)

± 7.35) anlamlı bir şekilde daha düşük düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Spor faaliyetlerinin karanlık kişilik özellikleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Spor yapmanın Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum gibi özelliklerin düzeyini azalttığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin spor yapmaları teşvik edilmelidir. Okullar ve ebeveynler, çocuklara düzenli fiziksel aktiviteler ve spor etkinlikleri sunmalıdır. Spor yapan öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu durum, sporun sosyal hareketlilik ve fırsat eşitliği sağlama potansiyelini vurgulamaktadır. Eğitim kurumları, maddi imkanları kısıtlı olan öğrencilere spor imkanları sunarak sosyal adaleti sağlamaya çalışmalıdır. Burslar, spor malzemeleri ve tesislerin erişilebilirliği gibi destekler sağlanabilir. Spor yapmanın akademik başarı üzerinde olumlu bir etkisi olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada da spor yapan öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, spor faaliyetleri aracılığıyla öğrencilerin akademik motivasyonlarını artırmak ve başarı düzeylerini yükseltmek için okullarda spor programlarına daha fazla önem verilmelidir. Hiç spor yapmayan öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerinin daha düşük olduğu ve spor yapmayan öğrencilerin sosyo-ekonomik statülerinin spor yapanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, sporun sosyo-ekonomik eşitsizlikleri azaltabileceği ve dezavantajlı grupların sosyal hareketliliklerine katkıda bulunabileceği anlamına gelir. Bu bağlamda, spor olanaklarının dezavantajlı öğrencilere erişilebilir hale getirilmesi ve sporun maliyetlerinin azaltılması gerekmektedir.

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Karanlık kişilik özelliklerinden Narsisizm ile Akademik Yılmazlık ($r = .355, p < .01$) ve Algılanan Akademik Başarı ($r = .216, p < .01$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Bu bulgu kayda değer ve dikkat çekici bir bulgu olarak değerlendirilmiştir.

Makyavelist Strateji ile Narsisizm arasında pozitif yönlü orta düzeye yakın ($r = .427, p < .01$), Psikopati arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .520, p < .01$), Davranışsal Sadizm arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .430, p < .01$) ve Sadist Tutum arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .451, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Narsisizm ile Psikopati arasında orta düzeye yakın pozitif yönlü ($r = .458, p < .01$), Karanlık kişilik özelliklerinden Psikopati ile Davranışsal Sadizm arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .637, p < .01$) ve Sadist Tutum arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .582, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Psikopati ile SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .165, p < .05$) anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Davranışsal Sadizm ile Sadist Tutum arasında orta düzeyde pozitif yönlü ($r = .547, p < .01$) ve SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .167, p < .05$) anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Sadist Tutum ile SES arasında çok zayıf pozitif yönlü ($r = .185, p < .01$) anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak

Akademik Yılmazlık ile GANO ($r = .288, p < .01$) ve Algılanan Akademik Başarı ($r = .332, p < .01$) arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Narsisizm ile Akademik Yılmazlık ve Algılanan Akademik Başarı arasında zayıf düzeyde pozitif ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgu, narsistik özelliklerin akademik motivasyonu ve başarıyı etkileyebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, okullar ve eğitim kurumları, öğrencilerin sağlıklı bir özgüven geliştirmelerini teşvik etmeli ve akademik hedeflerine odaklanmalarını desteklemelidir. Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum arasında pozitif ilişkiler tespit edilmiştir. Bu durum, karanlık kişilik özelliklerinin birbirleriyle ilişkili olduğunu ve bir özelliğin varlığının diğer özelliklerin de ortaya çıkmasına katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Eğitimciler, bu karanlık kişilik özelliklerini tanıma ve müdahale etme konusunda eğitim almalıdır. Öğrencilere empati, iletişim becerileri ve etik değerlerin önemi gibi konuların vurgulandığı öğretim ve rehberlik programları uygulanabilir. Psikopati ile SES arasında zayıf pozitif ilişki tespit edilmiştir. Aynı şekilde, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum ile SES arasında da zayıf pozitif ilişkiler bulunmuştur. Bu durum, karanlık kişilik özelliklerinin sosyo-ekonomik faktörlerle ilişkili olabileceğini göstermektedir. Eğitim kurumları ve sosyal hizmetler, düşük sosyo-ekonomik statüye sahip öğrencilerin sosyal destek ve kaynaklara erişimini artırmak için çeşitli programlar geliştirmelidir. Akademik Yılmazlık ile GANO ve Algılanan Akademik Başarı arasında zayıf düzeyde pozitif ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu, akademik yılmazlığın akademik performansı etkileyebileceğini göstermektedir.

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Karanlık Kişilik özelliklerinden yalnızca Narsisizm değişkeninin Akademik Yılmazlık üzerinde anlamlı yordayıcı etkisi ($b = .619, p < .001$) olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca endojen bağımsız değişkenlerden Akademik Yılmazlık değişkeninin de Akademik Başarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir ($b = .106, p < .001$). Akademik Yılmazlık üzerinde yalnızca Narsisizm değişkeninin anlamlı etkisi olduğu ($b = .62, p < .001, [.386/.932]$), diğer değişkenlerin ise zayıf doğrudan etkileri olduğu ancak bu etkilerin anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Kişisel ve sosyal faktörler altında ele alınan bu yedi değişken, Akademik Yılmazlık değişkeninin toplam varyansının $R^2 = .57$ 'sini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akademik yılmazlık düzeyleri %28 oranında kişisel ve sosyal faktörlere göre şekillenmektedir. Diğer taraftan, Akademik Başarı değişkeninin yordayıcıları incelendiğinde Kişisel faktörler arasında yer alan Narsisizm değişkeninin akademik başarı üzerinde doğrudan anlamlı etkisi olmasa da ($b = .033, p = .310$), Akademik Yılmazlık üzerinden aktarılan dolaylı anlamlı etkisi olduğu ($b = .07, p < .001, [.025/.123]$) ortaya çıkmıştır. Kişisel ve sosyal faktörler altında ele alınan bu sekiz değişken, Akademik Başarı değişkeninin toplam varyansının $R^2 = .55$ 'ini açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin akademik başarıları %55 oranında araştırmada ele alınan kişisel ve sosyal faktörlere göre şekillenmektedir.

Öğrencilerin kişilik özellikleri ve sosyo-ekonomik statüleri, akademik başarılarını etkileyebilen faktörler arasında yer almaktadır. Ancak, her bireyin farklı bir deneyim ve

potansiyeye sahip olduğunu unutmamak önemlidir. Bu nedenle, bu faktörlerin akademik başarıyı yordama gücü kişiden kişiye farklılık gösterebilir. Kişilik özellikleri, bir öğrencinin çalışma alışkanlıkları, motivasyon düzeyi, disiplin ve sınav stresiyle başa çıkma becerisi gibi faktörleri etkileyebilir. Örneğin, düzenli ve disiplinli bir öğrencinin, başarılı olma olasılığı daha yüksek olabilir. Ancak, kişilik özelliklerinin tek başına akademik başarıyı yordama gücü sınırlı olabilir. Diğer faktörler, öğrencinin ilgi alanları, öğrenme stilleri ve öğrenme kaynakları gibi etkenler de önemli rol oynayabilir. Sosyo-ekonomik statü, öğrencilerin akademik başarılarını etkileyebilir. Daha yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip öğrenciler genellikle daha fazla kaynak ve destek imkanına sahip olabilir. Örneğin, daha iyi okullara erişim, daha fazla özel ders alma imkânı veya daha iyi öğrenme materyallerine sahip olma gibi avantajlara sahip olabilirler. Ancak, bu durum her öğrenci için geçerli değildir ve sosyo-ekonomik statünün akademik başarıyı yordama gücü tamamen belirleyici değildir. Öğrencilerin akademik başarısını yordamak için tek bir faktör yerine, çeşitli faktörlerin bir arada değerlendirilmesi önemlidir. Bunlar arasında kişilik özellikleri, sosyo-ekonomik statü, aile desteği, öğrencinin motivasyonu ve ilgi alanları gibi faktörler bulunabilir. Bu faktörlerin her biri, öğrencinin akademik başarısına farklı derecede katkıda bulunabilir.

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Cinsiyet ve spor yapma durumu değişkenlerinin, öğrencilerin akademik yılmazlık ve akademik başarılarını yordadığı modelde anlamlı düzenleyici etkisi olmadığı bulunmuştur. Kadınlarda, Narsisizm ($b = .57, p < .001$) ve Psikopati ($b = -.44, p < .05$) kişilik özelliklerinin akademik yılmazlığı anlamlı bir şekilde yordadığı ve akademik yılmazlığın da akademik başarıyı anlamlı bir şekilde etkilediği görülmüştür ($b = .11, p < .01$). Erkeklerde ise Makyavelist Maske ($b = .47, p < .05$) ve Narsisizm ($b = .51, p < .05$) kişilik özelliklerinin akademik yılmazlığı anlamlı bir şekilde yordadığı ve akademik yılmazlığın da akademik başarıyı anlamlı bir şekilde etkilediği saptanmıştır ($b = .19, p < .01$). Ayrıca, Narsisizm'in düzenli spor yapanlarda ($b = .97, p < .01$) ve spor yapmayanlarda ($b = .48, p < .001$) akademik yılmazlığı anlamlı bir şekilde etkilediği ortaya çıkmıştır. Spor yapmayanlarda akademik yılmazlığın akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı da görülmektedir ($b = .16, p < .001$). Bununla birlikte, cinsiyet değişkeninin öğrencilerin akademik motivasyonlarını, ilgi alanlarını ve öğrenme tarzlarını etkileyebileceği unutulmamalıdır. Örneğin, bazı araştırmalar kız öğrencilerin dil becerilerinde daha üstün olduğunu göstermiştir, bu da onların akademik performansında avantaj sağlayabilir. Spor yapma durumu değişkeni ise öğrencilerin fiziksel sağlıklarını ve enerji seviyelerini etkileyebilir. Düzenli olarak spor yapan öğrencilerin daha iyi konsantrasyon, stres yönetimi becerileri ve genel zindelikleri olabilir, bu da akademik başarıya katkıda bulunabilir. Araştırma bulguları ışığında, katılımcılar arasında Makyavelist Maske ve Davranışsal Sadizm boyutlarında önemli farklılıklar bulunmuştur. Bu durum öğrencilerin bazı manipülatif veya saldırgan davranışlar sergileyebileceğini düşündürülebilir. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda, Makyavelist maske kullanma eğilimi ile manipülasyon ve sosyal güç arayışı arasında pozitif bir

ilişki olduğu (Jones & Paulhus, 2009), makyavelist stratejilere başvurma eğiliminin, kişilerarası ilişkilerde manipülasyon ve dolandırıcılık davranışlarıyla ilişkili olduğu (Wilson et al., 1996) sonuçlarına ulaşmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin SES düzeylerinin homojen olduğu ve benzerlik gösterdiği söylenebilir. Alanyazında yüksek sosyo-ekonomik statüye sahip öğrencilerin, daha yüksek akademik başarıya sahip olduğu (Sirin, 2005), algılanan akademik başarının, gerçek akademik başarıyla uyumlu olduğu ve olumlu bir ilişkiye sahip olduğu (Honicke & Broadbent, 2016) vurgulanmaktadır. Erkek öğrencilerin karanlık kişilik özelliklerinin ve akademik yılmazlık düzeylerinin kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu ancak katılımcıların SES ve akademik başarı değişkenleri açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya koyulmuştur. Spor faaliyetlerinin karanlık kişilik özellikleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu ve spor yapmanın Makyavelist Strateji, Narsisizm, Psikopati, Davranışsal Sadizm ve Sadist Tutum gibi özelliklerin düzeyini azalttığı görülmüştür. Mevcut çalışma sonuçları Narsistik özelliklerin akademik başarı ve akademik yılmazlık üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmasına rağmen Trzesniewski vd. (2008) yüksek düzeyde narsisizme sahip öğrencilerin, daha düşük akademik başarıya sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma bulguları ışığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Öğrencilere düzenli spor yapmaları için teşvikler, spor etkinlikleriyle entegre edilmiş ders programları ve akademik destek programları gibi önlemler alınabilir.
- Sporun sadece fiziksel sağlık açısından değil, aynı zamanda akademik performans ve genel refah açısından da faydalı olduğunu vurgulayarak öğrencilere bu bilinci kazandırmak önemlidir.
- Okullar ve yerel yönetimler, spor altyapısının iyileştirilmesi ve maddi destek sağlamak için çeşitli projeler ve programlar başlatabilir.
- Eğitimciler, öğrencilerin spor yapma alışkanlıklarını teşvik etmek için bilinçlendirme programları ve kampanyalar düzenleyebilir.
- Eğitimciler, öğrencilerin kişilik özelliklerini ve akademik motivasyonlarını anlamak için değerlendirme araçlarını kullanabilir. Bu değerlendirmeler, öğrencilerin güçlü yönlerini belirlemek ve zayıf yönlerini geliştirmek için bireyselleştirilmiş öğrenme stratejileri ve destekleyici kaynaklar sağlamak için kullanılabilir.
- Spor yapmayan öğrenciler için alternatif fiziksel aktivite seçenekleri sunulmalıdır. Öğrencilerin çeşitli spor veya egzersizlerden zevk alabilecekleri, ilgi duyabilecekleri ve motivasyonlarını artıracabilecekleri seçenekler sunulmalıdır. Bu, öğrencilerin fiziksel aktiviteye katılımlarını teşvik edebilir ve sağlıklı yaşam tarzı alışkanlıklarını geliştirmelerine yardımcı olabilir.

- Öğrencilerin motivasyonunu artırmak için okullarda akademik destek programları uygulanmalıdır. Öğretmenler, öğrencileri bireysel hedefler belirlemeye teşvik etmeli, başarılarını takdir etmeli ve düzenli geri bildirim sağlamalıdır.
- Öğrencilerin kişilik özelliklerini ve sosyo-ekonomik statülerini dikkate alarak, onlara uygun destek ve kaynaklar sağlamak önemlidir.
- Öğrencilerin motivasyonunu artıracak, çalışma alışkanlıklarını geliştirecek ve ilgi duydukları konulara odaklanmalarını sağlayacak yöntemler uygulanabilir.
- Eşit fırsatlar sunmak için sosyo-ekonomik statüye bağlı dezavantajları azaltacak politikalar ve programlar da düşünülmelidir.
- Araştırmada incelenen etkilerin ne kadar önemli olduğunu ve diğer faktörlerle nasıl etkileşim içinde olduğunu belirlemek için daha ayrıntılı araştırmalar yapılması gerekmektedir. Bu araştırmalar, geniş bir örnekleme dayanmalı, uygun ölçüm araçları kullanılmalı ve istatistiksel analizlerle sonuçları değerlendirmelidir. Bu konuda daha fazla araştırma yapılması ve elde edilen bulguların paylaşılması önemlidir. Eğitim kurumları ve politika yapıcılar, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için cinsiyet ve spor yapma durumu gibi değişkenleri dikkate alabilirler. Cinsiyete göre farklı öğretim yöntemleri veya spor aktivitelerinin okul müfredatına dahil edilmesi gibi önlemler alınabilir. Bu önlemlerin etkilerinin tam olarak anlaşılabilmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- Abolmaali, K., & Mahmudi, R. (2013). The prediction of academic achievement based on resilience and perception of the classroom environment. *Open Science Journal of Education*, 1(1), 7-12.
- Akyol, B. (2019). *Engelli bakımı ön lisans öğrencilerinin sabır düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Alemdar, S. (2015). *Akademik başarıyı etkileyen faktörlerin etkili okul bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Allport, G. W. (1927). Concepts of trait and personality. *Psychological Bulletin*, 24(5), 284-293.
- Alva, S. A. (1991). Academic invulnerability among Mexican-American students: The importance of protective resources and appraisals. *Hispanic Journal of Behavioral Science*, 13(1), 18-34.
- Aytaç, M. B. (2022). Karanlık dörtlü (the short dark tetrad-sd4) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve karanlık dörtlünün pazarlama araştırmalarındaki yerinin tartışılması. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 129-149.
- Aytaç, M. B., & Akın, E. (2021). Hatzfeld syndrome: Narcissistic postpur chase state of mind. *Canadian Journal of Administrative Sciences/Revue Canadienne des Sciences de l'Administration*, 38 (4), 369-381.
- Aytaç, S. (2001). Örgütsel davranış açısından kişiliğin önemi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(1).
- Bacanlı, H., İlhan, T., & Aslan S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: sifatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Bağlı, M., & Ertan Ö. (2005). *Çok kültürlü vatandaşlık: Kanadalı Türklerin aidiyet çabaları ve değer yapıları*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Bartley, M., Schoon, I., Mitchell, R. & Blane, D. (2010). Resilience as an asset for healthy development. *Health Assets in a Global Context (pp. 101-115)*. Springer, New York, NY.
- Basım, H. N., & Çetin, F. (2011). Yetişkinler için psikolojik dayanıklılık ölçeği'nin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 104-114.
- Baumeister, R. F., & Campbell, W. K. (1999). The intrinsic appeal of evil: Sadism, sensational thrills, and threatened egotism. *Personality and Social Psychology Review*, 3(3), 210-221.
- Beder, N. (2015). Sosyo-Ekonomik Statünün Akademik Başarıya Etkisinde Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Akademik Öz-Yeterlilik Algı Düzeyinin Aracılık Rolü: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bekiroğlu, B. (2020). *Karanlık Üçlü Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin klinik bağlamda incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Bernard, B. (2004). *Resiliency: What we have learned*. San Francisco: WestEd.
- Bonanno, G. A. (2004). Loss, Trauma, and Human Resilience: Have We Underestimated the Human Capacity to Thrive After Extremely Aversive Events? *American Psychologist*, 59(1), 20-28.
- Brackenreed, D. (2010). Resilience and Risk. *International Education Studies*, 3(3), 111-121.

- Bradley, M. M., & Lang, P. J. (1994). Duygu ölçümü: öz değerlendirme modeli ve anlamsal diferansiyel. *Davranış Terapisi ve Deneysel Psikiyatri Dergisi*, 25 (1), 49-59.
- Budak, D. ve Kandil, N. (2022). Futbol ve Tenis Branşlarıyla İlgilenen Bireylerin Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerinin Karar Verme Stilleri Üzerine Etkisi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*.
- Buecker, S., Maes, M., Denissen, J. J., & Luhmann, M. (2020). Loneliness and the Big Five personality traits: A meta-analysis. *European Journal of Personality*, 34(1), 8-28.
- Büyüköztürk, Ş. & Deryakulu, D. (2002). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30, 187-204.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Campell, W. K., Rudich, E. A., & Sedikides, C. (2002). Narcissism, Self-Esteem, and the Positivity of Self-Views: Two Portraits of Self-Love. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(3), 358- 368.
- Christie, R. ve Geis, FL (1970). *Bölüm ı-neden machiavelli*. Makyavelistlik üzerine çalışmalar, 1-9.
- Christie, R., & Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York, NY: Academic Press.
- Cirino, P. T., Chin, C. E., Sevcik, R. A., Wolf, M., Lovett, M., ve Morris, R. D. (202). "Measuring Socioeconomic Status: Reliability And Preliminary Validity For Different Approaches" Assessment.
- Cohen, J. (1992). Statistical power analysis. *Current Directions in Psychological Science*, 1(3), 98-101.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education, Inc.
- Çelik, H., & Gültekin, A. R. T. S. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Akademik Motivasyonları ve Okul İklimi İlişkisi. *The Journal of Academic Social Science*, 48(48), 422-434.
- Devlet İstatistik Enstitüsü. (2002). 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımı: Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri-19 Çorum. Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü.
- Dil, S., Bulantekin, Ö. (2011). "Hemşirelik Öğrencilerinde Akademik Başarı Düzeyi ile Aile İşlevselliği ve Kontrol Odağı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi" *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*.
- Er, F. (2010). Düzenli Spor Yapan ve Yapmayan Üniversite Öğrencilerinin Fiziksel Uygunluk Düzeyleriyle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı.
- Erdoğan, M. Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik sosyal bilimler dergisi*, 5(17), 95-106.
- Ergezen, D. (2023). *Akademik yılmazlık gösteren sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı lise öğrencilerinin başarılarında koruyucu faktörlerin rolü* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Fallon, M. C. (2010). *School factors that promote academic resilience in urban latino high school students* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Loyola Üniversitesi, Chicago.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N.E., (2009). *How to Design and Evaluate Research in Education* (7th Ed.). New York: McGraw-Hill Companies.

- Garnezy, N. (1985). Stress-resistant children: The search for protective factors. In J. E. Stevenson (Ed.). *Recentre search in developmental psychopathology: Journal of Child Psychology and Psychiatry*, book 4 (pp. 213-233). Oxford: Pergam on Press.
- Garnezy, N., & Rutter, M. (1985). *Stress, copingand development in children*. New York, McGraw-Hill.
- Gizir, C. A. (2016). Psikolojik Sağlamlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 16.
- Gonzalez, R. & Padilla, A. M. (1997). The academic resilience of Mexican American high school students. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 19(3), 301-317.
- González-Hernández, J., Cuevas-Campos, R., Tovar-Gálvez, M. I., & Melguizo-Rodríguez, L. (2020). Why negative orpositive, if it makes me win? Dark personality in Spanish competitive athletes. *International journal of environmental research and public health*, 17(10), 3504.
- Hare, RD ve Neumann, CS (2009). Psikopati: Değerlendirme ve adli tıp uygulamaları. *Kanada Psikiyatri Dergisi*, 54 (12), 791-802.
- Henderson, N. & Milstein, M. M. (1996). Resiliency in schools: Making it hapen for students and educators. *California: CorwinPress, Inc.*
- Honick, T., & Broadbent, J. (2016). The influence of academic self-efficacy on academic performance: A systematic review. *Educational Research Review*, 17, 63-84.
- Howard, S., & Johnson, B. (2000). What makes the difference? Children and teachers talk about resilien tout comes for children "at risk." *Educational Studies*, 26, 321-337.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). *Machiavellianism*. In M. R. Leary& R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of Individual Differences in Social Behavior* (pp. 93-108). GuilfordPress.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2011). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 51, 670-682.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41.
- Jung, C. G. (2005). *Kişilik oluşumu ve sorunları*, İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., Çelen, Ü. & Türkyılmaz, S. "Temsili Bir Örnekleme Sosyo-Ekonomik Statü (SES) Ölçüm Aracı Geliştirilmesi: Ankara Kent Merkezi Örneği". *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 2010.
- Kalaycıoğlu, S., Kardam F., Rittersberger-Tılıç H., Çelik K., Türkyılmaz Z S. "Ankara Kent Merkezinde Toplumsal Tabakalasma, Hareketlilik ve Sosyoekonomik Statü Araştırması". *Tübitak Proje No: SOBAG 104 144K 039*, Ankara, 2008.
- Kapıkıran, Ş. (2012). Validity and reliability of the Academic Resilience Scale in Turkish high school. *Education*, 132, 474-483.
- Karaman, B. (2019). *Yetişkinlerde sıfatlara dayalı kişilik özellikleri, otomatik düşünceler ve yaşam doyumlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. *Nobel Yayıncılık*.
- Karataş, Z. ve Çakar, F. S. (2011). Benlik saygısı ve umutsuzluk ve yılmazlık: Türkiye'deki ergenler üzerine keşifsel bir çalışma. *Uluslararası Eğitim Çalışmaları*, 4 (4), 84-91.

- Kassin, S. (2003). *Psychology*. Prentice-Hall, New Jersey.
- Kılıç, M. E. (1995). Muhyiddin İbnu'l-Arabî'de Varlık Mertebeleri: Vucûd ve Merâtibu'l-Vucûd, (Doktora Tezi), *İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Köse, R. (1990). Aile Sosyoekonomik Durumu, Lise Özellikleri ve Üniversite Sınavlarına Hazırlanma Kurslarının Eğitimsel Başarı Üzerine Etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 78, 9-17.
- Krovets, ML (1999). *Esneklik: Risk altındaki gençleri desteklemek için kilit bir unsur. Takas Odası*, 73 (2), 121-123.
- Kuzgun, Y. & Deryakulu, D. (2006). *Eğitimde bireysel farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Longman. (2006). *Longman dictionary of contemporary english*. Newyork: Pearson.
- Lowen, A. (2016). *Narsisizm; Gerçek Benliğin İnkârı (2. b.)*. (T. Çetin, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.
- Marks, G.N. (2008). Accounting For The Gender Gaps In Student Performance In Reading And Mathematics: Evidence From 31 Countries. *Oxford Review of Education*, 34(1), 89-109.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü, (Çev.OsmanAkinhay, Derya Kömürcü)*, Ankara: Bilim ve Sanat.
- Martin, A. & Marsh, H. (2006). Academic resilience and its psychological and educational correlates: A construct validity approach. *Psychology in the Schools*, 43(3), 267-281.
- Martin, A. (2002). Motivation and academic resilience: Developing a model for student enhancement. *Australian Journal of Education*, 46(1), 34-49.
- Masten, (2001). Ordinary Magic. Resilience Processes in Development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.
- Masten, A. (1994). Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity. In Wang, M., Gordon, E. (Eds.) *Educational resilience in inner-city America*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85(1), 6-20.
- Masten, A. S., Morison, P., Pellegrini & D. Teliegen, A. (1990). Competence under stress: risk and protective factors. In J. Rolf, A. S. Masten, D. Cicchetti, K. H. Nuechterlein S. Weintraub (Eds.), *Risk and protective factors in the development of psychopathology (pp. 236-256)*. New York: Cambridge University Press.
- Masten, A., Best, K., & Garmezy, N. (1990). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425-444.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T (1990). *Personality in adulthood (First edition)*. New York: Guilford press.
- McHoskey, J. W. (1999). Machiavellianism, intrinsic versus extrinsic goals, and social interest: A self-determination theory analysis. *Motivation and Emotion*, 23(4), 267-283.
- MEB. (2010). *PISA 2009 Projesi Ulusal Ön Rapor*. Ankara: MEB Basımevi.
- Meere, M., & Egan, V. (2017). Everyday sadism, the Dark Triad, personality, and disgust sensitivity. *Personality and Individual Differences*, 112, 157-161.

- Morales, E. E. & Trotman, F.K. (2011). A focus on hope: 50 resilient students speak. *Lanham, MD: Rowman-Littlefield/University Press of America Press.*
- Mücevher, M. H., Demirgil, Z., & Erdem, R. (2016). *Sportif aktivitelerin akademik başarı üzerindeki etkisi: SDÜ İİBF öğrencileri üzerine bir araştırma.* V. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi-Bildiriler Kitabı I, 119-132.
- Oktik, N. & Füsün K. (2002). *Feminizmden Kadın Çalışmalarına Devletin Fonksiyonu.* *Doğu Batı*, 6(21), 213-230.
- Oxford. (2004). Oxford Advanced Learner's Dictionary. *Oxford: Oxford University Press.*
- Özbaş, M. (2012). "Kız Çocuklarının Ortaöğretimde Okullaşma Oranlarına Etki Eden Nedenlere İlişkin Algıları" *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(4).
- Özcanoglu, A.B. (1993). Ortaöğretimde Okul Spor Faaliyetlerine Katılımın Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerine Etkileri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), *Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.*
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K., & Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of dark triad Dirty Dozen (DTDD-T), short dark triad (SD3-T), and single item narcissism scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14.
- Padron, Y. N., Waxman, H. C., & Huang, S. L. (1999). Classroom Behavior And Learning Environment Differences Between Resilient And Non Resilient Elementary School Students. *Journal of Education for Student Placed At Risk*, 4 (1), 63-81.
- Panther-Brick, C. & Leckman, J. F. (2013). Editorial commentary: Resilience in child development Inter connected pathways to well being. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 54, 333-336. doi:10.1111/jcpp.12057.
- Passer, M. W., & Smith, R. E. (2008). *Psychology: The Science of mind and behavior.* McGraw Hill, Forth Edition, NY.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Paulhus, D. L., Buckels, E. E., Trapnell, P. D., & Jones, D. N. (2021). Screening for dark personalities: The Short Dark Tetrad (SD4). *European Journal of Psychological Assessment*, 37(3), 208-222.
- Peng, S. S. (1994). *Understanding resilient students: The use of national longitudinal data bases.* In M. Wang and E. Gordon (Ed.). *Educational resilience in inner city America: Challenges and prospects* (p. 73-84). Hillsdale, NJ: Erlbaum Publishers.
- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behav. Res. Methods Instrum. Comput.* 36, 717-731. doi: 10.3758/BF03206553.
- Raskin, R., & Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890-902.
- Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2012). How "dark" are the Dark Triad traits? Examining the perceived darkness of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 884-889.

- Reis, S. M., Colbert, R. D., & Hebert, T. (2005). Understanding resilience in diverse, talented students in an urban highschool. *Roeper Review*, 27, 110-120.
- Robbins S. P. & Judge T. A. (2013). *Örgütsel davranış. (Çev: İ. Erdem)*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık
- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2017). *Organizational Behavior*. Pearson, Essex.
- Roth, M., Pop, F., & Raiu, S. The Second World Congress on Resilience Timisoara 8-10 May, Medimond. *International Proceedings. 2014, editors M. Tomita, S. Cace, 643-646.*
- Sarıer, Y. (2016). Türkiye’de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: Bir Meta-analiz Çalışması The Factors That Affects Students' *Academic Achievement in Turkey: A Meta-Analysis Study.*
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M. & Hekim, M. (2015). Düzenli Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Kişilik Özellikleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Ocak: 2015, Cilt:23, No:1, 161-170.
- Sedikides, C., Rudich, E. A., Gregg, A. P., Kumashiro, M., & Rusbult, C. (2004). Are normal narcissists psychologically healthy?: *Self-esteem matters. Journal of Personality and Social Psychology*, 87(3), 400.
- Seligman, M. E., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology. An introduction. *The American psychologist*, 55(1), 5-14.
- Somer, O. & Goldberg, L. R. (1999). Personality processes and individual differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(3), 431-450.
- Somer, O. (1998). Türkçe’de Kişilik Özelliği Tanımlayan Sıfatların Yapısı Ve Beş Faktör Modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(42), 17-32.
- Soysal, Y. N. (2000). *Changing Citizen ship in Europe: Post national Member ship and the National State*. Redefining the Nation State and Citizen, Ed. Günay Göksu Özdoğan and Gül Tokay, (ss. 253-263), İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Stewart, A. E., & Stewart, E. A. (2006). The preference to excel and its relationship to selected personality variables. *Journal of Individual Psychology*, 62(3), 270-284.
- Sunar, L., Kaya, Y., & Otrar, M. (2016). Türkiye Sosyoekonomik Statü Endeksi, *Araştırma Raporu*.
- Swinburne, R. (1991). Tümevarımsal Kanıtlar. *Din Felsefesi Metinleri, Der.* Andrew Ripin, Çev. Türkan Ulu, (ss. 120-195). Ankara: Say Yayınları.
- Şam, M. (2022). *Akademik yılmazlık gelişim modeli: Bir karma yöntemler araştırması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Şaşmaz, A. G. (2006). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)'nda Türk Öğrencilerin Fen Bilgisi Başarılarını Etkileyen Faktörler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şenses, M. (2009). *Trabzon Merkezde Bulunan Bazı İlköğretim Okullarında 7. ve 8. Sınıfta Okuyan Lisanslı Sporcu Öğrenciler İle Lisanssız Öğrencilerin Okul Ders Başarılarının Karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Şimşir, Z. (2020). *Üniversite öğrencilerinin yaşamında öz-disiplin: Azim, yaşam doyumu ve huzur bağlamında karma bir araştırma.* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Şirin, S. R. (2005). Sosyo-ekonomik durum ve akademik başarı: Araştırmanın meta-analitik bir incelemesi. *Eğitim araştırmasının gözden geçirilmesi*, 75 (3), 417-453.

- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Experimental designs using ANOVA* (Vol. 724). Belmont, CA: Thomson/Brooks/Cole.
- Topçu, Y., & Uzundumlu, A. S. (2012). Yüksek öğretimde öğrencilerin başarısızlığına etki eden faktörlerin analizi. *Bilim ve Teknoloji Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 51-58.
- Tosun, A., Demir, B., Uçkun, G. & Konak, O. (2015). *Spor Aktivitelerinin Üniversite Öğrencilerinin Başarı ve Motivasyonu İle İlişkisi*. 4. Uluslararası Meslek Yüksek Okulları Sempozyumu, Cilt 2.
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., & Robins, R. W. (2008). Do today's young people really think they are so extraordinary? An examination of secular trends in narcissism and self-enhancement. *Psychological Science*, 19(2), 181-188.
- Twenge, J. M., & Campell, W. K. (2015). *Asrın vebası narsisizm illeti*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Uluğ, F. (1999). *Okulda başarı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Wang, M. C., Haertel, G. D., & Walberg, H. J. (1994). *Educational resilience in inner cities*. M. C. Wang ve E. W. Gordon (Ed.). *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects* (p. 45-72). NJ: Lawrence Erlbaum.
- Wang, M.C., Haertel, G.D., & Walberg, H.J. (1994). Educational resilience in innercities. In M.C. Wang & E.W. Gordon (Eds.), *Educational resilience in inner-city America: Challenges and prospects* (pp. 45-72). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Waxman, H. C., Gray, J. P. & Padron, Y. N. (2003). Review of Research on Educational Resilience (Research No. 11; p. 29). Retrieved from US Berkeley, Center for Research on Education, Diversity and Excellence web site: <https://cloudfront.escholarship.org/dist/prd/content/qt7x695885/qt7x695885.pdf?t=krnt0o>
- Werner, E. E. (1989). High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(1), 72-81. doi:10.1111/j.1939-0025.1989.tb01636.x
- Werner, E. E., & Smith, R. S. (1992). *Overcoming the odds: High-risk children from birth to adulthood*. New York: Cornell University Press.
- Werner, E. E., Bierman, J. M. & French, F. E. (1971). *The children of Kauai Honolulu: Hawaii*. University of Hawaii Press.
- Whitley, R.L. (1999). Those Dumb Jacks Are It Again: A Comparison Of The Educational Performances of Athletes And Non athletes In North Carolina High Schools From 1993 Through 1996, *High School Journal*, Vol.82 (4), 223-233.
- Wilson, D. S., Near, D., & Miller, R. R. (1996). Machiavellianism: A synthesis of the evolutionary and psychological literatures. *Psychological Bulletin*, 140(3), 674-693.
- Winfield, L. F. (1994). *Developing resilience in urban youth*. Urban Monograph Series. Oak Brook, IL: North Central Regional Educational Laboratory.
- Wright, M. O. & Masten, A. S. (2005). *Resilience Processes in Development*. In S. Goldstein ve R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of Resilience in Children* (pp. 1737). Boston, MA: Springer US.
- Xu, J. (2006). *Families, Investments in Children and Education: A Cross-National Approach*. Dissertation of Doctoral of Philosophy, Indiana University Department of Sociology, U.S.A.
- Yaşoğlu, D. T., & Atılgan, Ö. (2018). Karanlık Üçlü Ölçeği: Türkçe'ye uyarılma, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(3), 725-739.

Yavuz, H. Ç. (2015). *Ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerinin bazı koruyucu faktörler açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.

Yavuz, H. Ç., & Kutlu, Ö. (2016). Ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerinin bazı koruyucu faktörler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 41(186).

Yıldırım, (2000). Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 167-176.

Yüce, A. (2019). *Ergenlerde akademik yılmazlığın yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve öz yeterlilik algısı* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK-1. Çalışmada Kullanılan Ölçekler

Değerli öğrenciler;

Mevcut çalışmada üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri, sosyo-ekonomik durumu ve spor geçmişinin akademik başarı ve akademik yılmazlığa olan etkisinin incelendiği bir araştırma çerçevesinde kıymetli görüşlerinize ihtiyaç duyulmuştur. Toplam 4 sayfa ve 4 bölümden oluşan bu ankette yer alan sorulara isim belirtmeden vereceğiniz yanıtlar sadece araştırma amaçlı kullanılacak olup, kesinlikle gizli tutulacak, araştırma amacı dışında başka bir amaçla kesinlikle kullanılmayacaktır. Anketi doldururken lütfen tüm soruları eksiksiz cevaplamaya özen gösteriniz.

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

1. **Cinsiyetiniz:**
1. () Kadın 2. () Erkek

2. **Lütfen yaşınızı yazınız.**
.....

3. **Fakülteniz**
1. () Spor Bilimleri
2. () Sağlık Bilimleri
3. () İktisadi ve İdari Bilimler
4. () İlahiyat
5. () Mühendislik
6. () Diğer

4. **Kaçıncı sınıfa devam ediyorsunuz?**
() 1. Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf () Diğer

5. **Düzenli spor yapıyor musunuz?**
1. () EVET 2. () HAYIR

6. **Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?**

8. Lütfen aşağıdaki kutucukları ailenizdeki kişilerin bilgileriyle doldurunuz.

	Yakınlık Derecesi	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleği	Aylık Geliri
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

II. BÖLÜM: KARANLIK DÖRTLÜ ÖLÇEĞİ

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Çok Az Uygun	Orta Düzeyde Uygun	Bana Büyük Ölçüde Uygun	Bana Tamamen Uygun
Sevgili Öğrenciler, aşağıdaki her bir maddede sizinle ilgili açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamaların sizin için ne derecede uygun olduğunu her bir satırdaki rakamların olduğu kutucuklardan birine X işareti koyarak seçiminizi yapınız.					
1. İnsanların sırlarımızı bilmesine izin vermek akıllıca değildir.					
2. Ne olursa olsun önemli kişileri yanınızda tutmalısın.					
3. Diğer insanlarla doğrudan zıtlaşma içerisine girmekten kaçınmak gerekir çünkü ileride faydalı olabilirler.					
4. İsteddiğini elde etmek istiyorsan göze batmamalısın.					
5. Bir durumu manipüle etmek (kendini çıkarmanız için kullanmak) planlama gerektirir.					
6. Pöhpöhlama insanları kendi yanına çekmek için iyi bir yöntemdir.					
7. Kurnazca planlanmış (hileli) bir planın başarılı olmasını çok seviyorum.					
8. İnsanlar beni doğuştan lider olarak görüyor.					
9. İnsanları ikna etme konusunda özel bir yeteneğe sahibim.					
10. Bensiz grup aktiviteleri sıkıcı olur.					
11. Özel olduğumu biliyorum çünkü insanlar devamlı böyle söylüyor.					
12. Ender rastlanan bazı özelliklerim var.					
13. Muhtemelen gelecekte, bir alanda meşhur olacağım.					
14. Arada bir gösteriş yapmak hoşuma gider.					
15. İnsanlar sık sık kontrolden çıktığımı söylüyor.					
16. Otoritelere ve kurallarına karşı mücadele etmeye meyilliyimdir.					
17. Yaşıtlarıma ve hemcinslerime kıyasla daha fazla kavga etmişliğim vardır.					
18. Mevzuya balıklama dalıp soruları sonra sormaya meyilliyimdir.					
19. Kanunla başımın belaya girdiği olmuştur.					
20. Ara sıra tehlikeli durumlara bulaşırım.					
21. Bana bulaşan/çatan insanlar her zaman pişman olur.					
22. Yumruk yumruğa bir kavgayı izlemek beni heyecanlandırır.					
23. Şiddet içeren filmler veya bilgisayar oyunlarından keyif alırım.					
24. Aptalların başarısız olduğunu görmek eğlencelidir.					
25. Şiddet içeren sporları izlemekten keyif alırım.					
26. Bazı insanlar acı çekmeyi hak eder.					
27. Sırf eğlence olsun diye sosyal medyada kötü şeyler söylediğim olmuştur.					
28. Bir insanı sadece sözlerimle nasıl inciteceğimi bilirim.					

III.BÖLÜM: AKADEMİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ (ADÖ)

	Aşağıdaki ifadelerin size uyma derecesine göre karşısında bulunan sütunda 1 ile 7 arasında bir puan veriniz.	Bana hiç Uymuyor						Bana Tamamen Uymuyor
1	Sınavlarda zihinsel gücüme inanırım.	1	2	3	4	5	6	7
2	Başarmamın zor olduğu görevlerde bile yılmadan çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7
3	Derslerimdeki zayıf noktaları kurtarmada iyiyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Okul çalışmalarımın baskılarla baş etmede iyi olduğumu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5	Kötü bir notun kendime olan güvenimi etkilemesine izin vermem.	1	2	3	4	5	6	7
6	Okuldaki başarısızlıklarla başa çıkmada iyiyimdir. (Ev ödevlerimde olumsuz bir geri bildirim, kötü bir not gibi)	1	2	3	4	5	6	7

EK-2. Etik Kurul İzni

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 2022-250

09/11/2022

Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kemal AYDIN

Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul kararımız ve ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU
Başkan

Başvuru Numarası	2022-173
Sorumlu Araştırmacı	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kemal AYDIN
Araştırma Başlığı	Kişisel ve Sosyal Faktörlerin Akademik Yılmazlık Ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi
Toplantı Tarihi	04.11.2022
Karar Numarası	2022-23

- Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.
- Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.
- Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.*
- Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.

EK-3. Fakülte Uygulama İzni

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Spor Bilimleri Fakültesi

Sayı : E-36140808-199-2200085960
Konu : Veri Toplama İzni Hk.

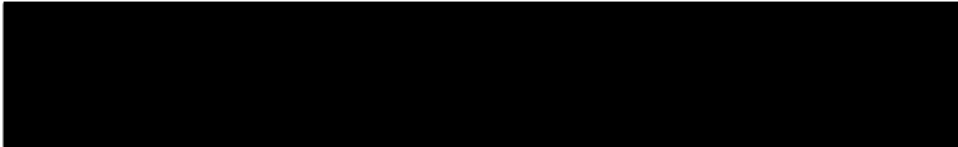
17.11.2022

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Kemal AYDIN

İlgi : 15.11.2022 tarihli ve 2200085700 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı dilekçenize istinaden, Danışmanı olduğunuz Merve Nur AĞCA isimli öğrencinin "Kişisel ve Sosyal Faktörlerin Akademik Yılmazlık ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkisi" konulu yüksek lisans tez çalışması kapsamında Fakültemiz lisans programı öğrencilerinden ölçekler aracılığıyla veri toplama talebiniz Dekanlığımızca uygun görülmüştür.
Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU
Dekan V.

Page/Index

EK-4. Karanlık Dörtlü Ölçeği AFA Çıktısı
FACTOR

```
/VARIABLES KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004 KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007  
KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013 KARANLIK014  
KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019 KARANLIK020 KARANLIK021 KARANLIK022  
KARANLIK023 KARANLIK025 KARANLIK026 KARANLIK028  
  
/MISSING LISTWISE  
  
/ANALYSIS KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004 KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007  
KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013 KARANLIK014  
KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019 KARANLIK020 KARANLIK021 KARANLIK022  
KARANLIK023 KARANLIK025 KARANLIK026 KARANLIK028  
  
/PRINT UNIVARIATE INITIAL KMO EXTRACTION ROTATION  
  
/FORMAT SORT  
  
/PLOT EIGEN  
  
/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)  
  
/EXTRACTION PC  
  
/CRITERIA ITERATE(25)  
  
/ROTATION VARIMAX  
  
/METHOD=CORRELATION.
```

Factor Analysis

Notes

OutputCreated		08-JUN-2023 13:12:40
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01_Aca demia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE_ AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225

Missing Value Handling

Definition of Missing

MISSING=EXCLUDE: User-defined missing values are treated as missing.

Cases Used

LISTWISE: Statistics are based on cases with no missing values for any variable used.

Notes

Syntax	<p>FACTOR</p> <p>/VARIABLES KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004 KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007 KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013 KARANLIK014 KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019 KARANLIK020 KARANLIK021 KARANLIK022</p> <p>KARANLIK023 KARANLIK025 KARANLIK026 KARANLIK028</p> <p>/MISSING LISTWISE</p> <p>/ANALYSIS KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004 KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007 KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013 KARANLIK014 KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019 KARANLIK020 KARANLIK021 KARANLIK022</p> <p>KARANLIK023 KARANLIK025 KARANLIK026 KARANLIK028</p> <p>/PRINT UNIVARIATE INITIAL KMO EXTRACTION ROTATION</p> <p>/FORMAT SORT</p> <p>/PLOT EIGEN</p> <p>/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)</p> <p>/EXTRACTION PC</p>
--------	--

	/CRITERIA ITERATE(25) /ROTATION VARIMAX /METHOD=CORRELATION.
--	--

Notes

	Processor Time	00:00:00,19
Resources	Elapsed Time	00:00:00,27
	Maximum Memory Required	68472 (66,867K) bytes

DescriptiveStatistics

	Mean	Std. Deviation	Analysis N
KARANLIK002	3,48	1,221	225
KARANLIK003	3,22	1,261	225
KARANLIK004	3,15	1,294	225
KARANLIK005	2,72	1,321	225
KARANLIK006	2,25	1,376	225
KARANLIK007	1,96	1,339	225
KARANLIK008	2,82	1,281	225
KARANLIK009	3,28	1,199	225
KARANLIK010	2,97	1,354	225
KARANLIK011	3,04	1,279	225
KARANLIK012	3,03	1,344	225
KARANLIK013	2,84	1,398	225
KARANLIK014	2,69	1,388	225
KARANLIK015	2,32	1,294	225
KARANLIK017	2,24	1,352	225

KARANLIK018	2,12	1,257	225
KARANLIK019	1,69	1,207	225
KARANLIK020	1,89	1,249	225
KARANLIK021	2,48	1,386	225
KARANLIK022	2,05	1,367	225
KARANLIK023	2,19	1,431	225
KARANLIK025	2,04	1,316	225
KARANLIK026	2,67	1,494	225
KARANLIK028	2,82	1,558	225

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,872
Approx. Chi-Square		2590,056
Bartlett's Test of Sphericity	df	276
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
KARANLIK002	1,000	,589
KARANLIK003	1,000	,689
KARANLIK004	1,000	,703
KARANLIK005	1,000	,663
KARANLIK006	1,000	,699
KARANLIK007	1,000	,692
KARANLIK008	1,000	,708
KARANLIK009	1,000	,652
KARANLIK010	1,000	,563

KARANLIK011	1,000	,718
KARANLIK012	1,000	,616
KARANLIK013	1,000	,526
KARANLIK014	1,000	,611
KARANLIK015	1,000	,675
KARANLIK017	1,000	,617
KARANLIK018	1,000	,616
KARANLIK019	1,000	,781
KARANLIK020	1,000	,699
KARANLIK021	1,000	,535
KARANLIK022	1,000	,697
KARANLIK023	1,000	,758
KARANLIK025	1,000	,751
KARANLIK026	1,000	,632
KARANLIK028	1,000	,756

ExtractionMethod: Principal Component
Analysis.

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings	
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance
1	7,950	33,124	33,124	7,950	33,124
2	2,637	10,988	44,112	2,637	10,988
3	1,970	8,207	52,320	1,970	8,207
4	1,245	5,188	57,508	1,245	5,188
5	1,128	4,699	62,207	1,128	4,699
6	1,018	4,240	66,447	1,018	4,240
7	,770	3,206	69,654		

8	,724	3,015	72,668	
9	,688	2,867	75,536	
10	,661	2,754	78,290	
11	,592	2,468	80,758	
12	,545	2,271	83,029	
13	,518	2,158	85,187	
14	,462	1,925	87,112	
15	,454	1,891	89,004	
16	,432	1,800	90,804	
17	,367	1,530	92,334	
18	,347	1,446	93,779	
19	,322	1,342	95,121	
20	,295	1,228	96,349	
21	,269	1,120	97,469	
22	,242	1,007	98,476	
23	,196	,816	99,293	
24	,170	,707	100,000	

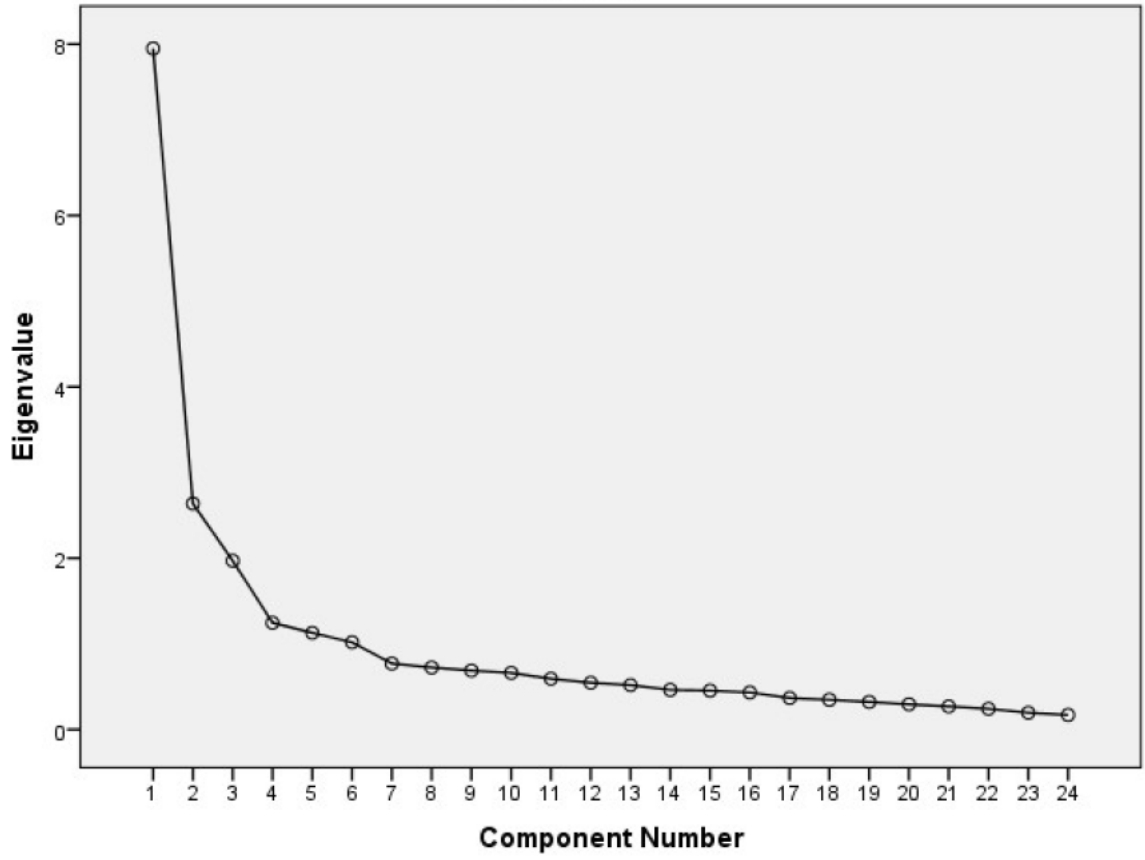
Total Variance Explained

Component	Extraction Sums of Squared Loadings	Rotation Sums of Squared Loadings		
	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	33,124	3,647	15,195	15,195
2	44,112	3,216	13,399	28,593
3	52,320	2,981	12,420	41,013
4	57,508	2,111	8,795	49,808
5	62,207	2,090	8,710	58,518
6	66,447	1,903	7,929	66,447

7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				

ExtractionMethod: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Component Matrix^a

	Component					
	1	2	3	4	5	6
KARANLIK020	,727	-,346	-,094	-,162	,110	-,068
KARANLIK018	,684	-,232	,104	-,075	,182	-,210
KARANLIK022	,678	-,343	,052	-,047	-,027	,338
KARANLIK019	,674	-,299	,069	-,463	,133	-,025
KARANLIK014	,670	,206	,067	-,047	,113	-,316
KARANLIK007	,670	-,025	,181	-,211	-,390	,116
KARANLIK023	,658	-,401	,017	,207	-,017	,349
KARANLIK021	,654	-,104	-,023	,298	,053	-,072

KARANLIK017	,644	-,356	-,083	-,003	,242	-,099
KARANLIK015	,625	-,153	-,020	-,152	,349	-,340
KARANLIK025	,607	-,443	,094	,108	,025	,406
KARANLIK026	,602	-,202	,025	,396	-,213	-,159
KARANLIK008	,600	,382	-,384	-,005	-,151	,179
KARANLIK013	,598	,340	-,162	,016	,089	,135
KARANLIK006	,570	,111	,234	-,253	-,493	,002
KARANLIK012	,555	,391	-,386	,075	-,018	,021
KARANLIK028	,535	-,074	-,043	,507	-,256	-,373
KARANLIK005	,508	,274	,351	-,097	-,385	-,223
KARANLIK010	,493	,463	-,208	-,170	,180	,037
KARANLIK011	,486	,526	-,403	-,205	,013	,017
KARANLIK009	,461	,463	-,260	,328	,137	,175
KARANLIK004	,248	,330	,634	,190	,283	,120
KARANLIK003	,254	,436	,632	-,143	,074	,094
KARANLIK002	,181	,377	,558	,234	,213	,051

ExtractionMethod: Principal Component Analysis.^a

a. 6 componentsextracted.

Rotated Component Matrix^a

	Component					
	1	2	3	4	5	6
KARANLIK011	,804	,165	-,076	,186	-,047	-,053
KARANLIK008	,770	,036	,199	,232	-,072	,123
KARANLIK012	,737	,122	,072	,098	-,031	,205
KARANLIK009	,714	-,042	,142	-,125	,210	,246
KARANLIK010	,679	,251	-,014	,103	,147	-,080
KARANLIK013	,636	,184	,198	,117	,165	,090
KARANLIK015	,182	,775	,103	,032	,066	,159
KARANLIK019	,102	,705	,382	,328	-,028	-,138
KARANLIK018	,102	,659	,283	,162	,109	,229
KARANLIK020	,174	,641	,438	,176	-,115	,147
KARANLIK017	,126	,621	,406	-,016	-,047	,221
KARANLIK014	,379	,524	-,016	,249	,239	,271
KARANLIK025	,032	,236	,817	,086	,053	,128
KARANLIK023	,111	,220	,791	,075	,019	,257
KARANLIK022	,137	,309	,727	,222	,015	,068
KARANLIK006	,183	,127	,196	,769	,091	,107
KARANLIK005	,167	,151	-,047	,677	,289	,261
KARANLIK007	,201	,201	,394	,664	,065	,106
KARANLIK004	,048	,053	,091	,033	,829	,042
KARANLIK002	,068	-,016	-,009	,029	,757	,102
KARANLIK003	,097	,059	-,026	,352	,726	-,154
KARANLIK028	,145	,175	,106	,165	-,006	,816
KARANLIK026	,100	,210	,339	,192	,017	,652
KARANLIK021	,254	,331	,353	,046	,113	,471

ExtractionMethod: Principal Component Analysis.

RotationMethod: Varimaxwith Kaiser Normalization.^a

a. Rotationconverged in 7 iterations.

Component TransformationMatrix

Component	1	2	3	4	5	6
1	,488	,535	,472	,352	,155	,323
2	,659	-,307	-,505	,129	,435	-,100
3	-,534	,020	,050	,327	,777	-,029
4	,002	-,374	,151	-,440	,215	,773
5	,087	,490	-,016	-,742	,350	-,280
6	,185	-,488	,705	-,089	,115	-,458

ExtractionMethod: Principal Component Analysis.

RotationMethod: Varimaxwith Kaiser Normalization.

EK-5. Karanlık Dörtlü Ölçeği Güvenirlik Analizi Çıktısı
RELIABILITY

/VARIABLES=KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA.

Reliability

Notes

OutputCreated	08-JUN-2023 13:22:14
Comments	
Data	E:\OneDrive\Belgeler\01 Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE AkademikYL_225.sav
Active Dataset	DataSet1
Filter	<none>
Weight	<none>
Split File	<none>
N of Rows in Working Data File	225
MatrixInput	
Definition of Missing	User-definedmissingvaluesaretreated as missing.
Missing Value Handling	
CasesUsed	Statisticsarebased on allcaseswithvaliddataforallvariables in theprocedure.

Syntax		RELIABILITY
		/VARIABLES=KARANLIK008 KARANLIK009 KARANLIK010 KARANLIK011 KARANLIK012 KARANLIK013
		/SCALE('ALL VARIABLES')
		ALL
		/MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00,00
	Elapsed Time	00:00:00,01

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	225	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

ReliabilityStatistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,848	6

RELIABILITY

/VARIABLES=KARANLIK014 KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019
KARANLIK020

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability

Notes

OutputCreated	08-JUN-2023 13:24:25
Comments	
Data	E:\OneDrive\Belgeler\01 Aca demia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE AkademikYL_225.sav
Input	
Active Dataset	DataSet1
Filter	<none>

	Weight	<none>	
	Split File	<none>	
	N of Rows in Working Data File		225
	MatrixInput		
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.	
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.	
Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=KARANLIK014 KARANLIK015 KARANLIK017 KARANLIK018 KARANLIK019 KARANLIK020 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA.	
Resources	Processor Time		00:00:00,00
	Elapsed Time		00:00:00,00

[DataSet1] E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL
TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

	N	%
Valid	225	100,0
Cases Excluded ^a	0	,0
Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,857	6

RELIABILITY

```
/VARIABLES=KARANLIK022 KARANLIK023 KARANLIK025
```

```
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA.
```

Reliability

Notes

OutputCreated		08-JUN-2023 13:25:03
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01 Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225
	MatrixInput	
	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
Missing Value Handling	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.
		RELIABILITY
		/VARIABLES=KARANLIK022 KARANLIK023 KARANLIK025
Syntax		/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
		/MODEL=ALPHA.
	Processor Time	00:00:00,00
Resources	Elapsed Time	00:00:00,01

[DataSet1] E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL
TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
	Valid	225	100,0
Cases	Excluded ^a	0	,0
	Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,846	3

RELIABILITY

/VARIABLES=KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability

Notes

OutputCreated		08-JUN-2023 13:25:59
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225
	MatrixInput	
	Definition of Missing	User-definedmissingvaluesare treated as missing.
Missing Value Handling	CasesUsed	Statisticsarebased on allcaseswithvaliddataforall variables in theprocedure.
		RELIABILITY
		/VARIABLES=KARANLIK005 KARANLIK006 KARANLIK007
Syntax		/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
		/MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00,00
	Elapsed Time	00:00:00,00

[DataSet1] E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL
TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	225	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,754	3

RELIABILITY

/VARIABLES=KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004

/SCALE('ALL VARIABLES') ALL

/MODEL=ALPHA.

Reliability

Notes

OutputCreated		08-JUN-2023 13:26:28
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225
	MatrixInput	
	Definition of Missing	User-definedmissingvaluesare treated as missing.
Missing Value Handling	CasesUsed	Statisticsarebased on allcaseswithvaliddataforall variables in theprocedure.
		RELIABILITY /VARIABLES=KARANLIK002 KARANLIK003 KARANLIK004
Syntax		/SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA.
	Processor Time	00:00:00,00
Resources	Elapsed Time	00:00:00,01

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	225	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,718	3

RELIABILITY

```
/VARIABLES=KARANLIK021 KARANLIK026 KARANLIK028
```

```
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
```

```
/MODEL=ALPHA.
```

Reliability

Notes

OutputCreated		08-JUN-2023 13:27:00
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01_Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE_AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225
	MatrixInput	
	Definition of Missing	User-definedmissingvaluesare treated as missing.
Missing Value Handling	CasesUsed	Statisticsarebased on allcaseswithvaliddataforall variables in theprocedure.
		RELIABILITY /VARIABLES=KARANLIK021 KARANLIK026 KARANLIK028 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA.
Syntax		
	Processor Time	00:00:00,02
Resources	Elapsed Time	00:00:00,00

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	225	100,0
	Excluded ^a	0	,0
	Total	225	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,731	3

EK-6. Akademik Yılmazlık Ölçeği AFA Çıktısı FACTOR

```
/VARIABLES AY001 AY002 AY003 AY004 AY005 AY006  
/MISSING LISTWISE  
/ANALYSIS AY001 AY002 AY003 AY004 AY005 AY006  
/PRINT INITIAL KMO EXTRACTION ROTATION  
/FORMAT SORT  
/PLOT EIGEN  
/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)  
/EXTRACTION PC  
/CRITERIA ITERATE(25)  
/ROTATION VARIMAX  
/METHOD=CORRELATION.
```

Factor Analysis

Notes

OutputCreated		09-JUN-2023 01:07:00
Comments		
	Data	E:\OneDrive\Belgeler\01 Academia\Danismanlik\YL TEZ\Merve\Veriler\MERVE AkademikYL_225.sav
	Active Dataset	DataSet1
Input	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	225
	Definition of Missing	MISSING=EXCLUDE: User-definedmissingvaluesaretreated as missing.
Missing Value Handling	CasesUsed	LISTWISE: Statisticsarebased on caseswithnomissingvaluesfor anyvariableused.

		FACTOR
		/VARIABLES AY001 AY002 AY003 AY004 AY005 AY006
		/MISSING LISTWISE
		/ANALYSIS AY001 AY002 AY003 AY004 AY005 AY006
		/PRINT INITIAL KMO EXTRACTION ROTATION
Syntax		/FORMAT SORT
		/PLOT EIGEN
		/CRITERIA MINEIGEN(1) ITERATE(25)
		/EXTRACTION PC
		/CRITERIA ITERATE(25)
		/ROTATION VARIMAX
		/METHOD=CORRELATION.
		Processor Time 00:00:00,20
Resources	Elapsed Time	00:00:00,20
		Maximum Memory Required 5544 (5,414K) bytes

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,879
Approx. Chi-Square		710,163
Bartlett's Test of Sphericity	df	15
	Sig.	,000

Communalities

	Initial	Extraction
AY001	1,000	,556
AY002	1,000	,693
AY003	1,000	,694
AY004	1,000	,716
AY005	1,000	,619
AY006	1,000	,594

ExtractionMethod: Principal
Component Analysis.

Total Variance Explained

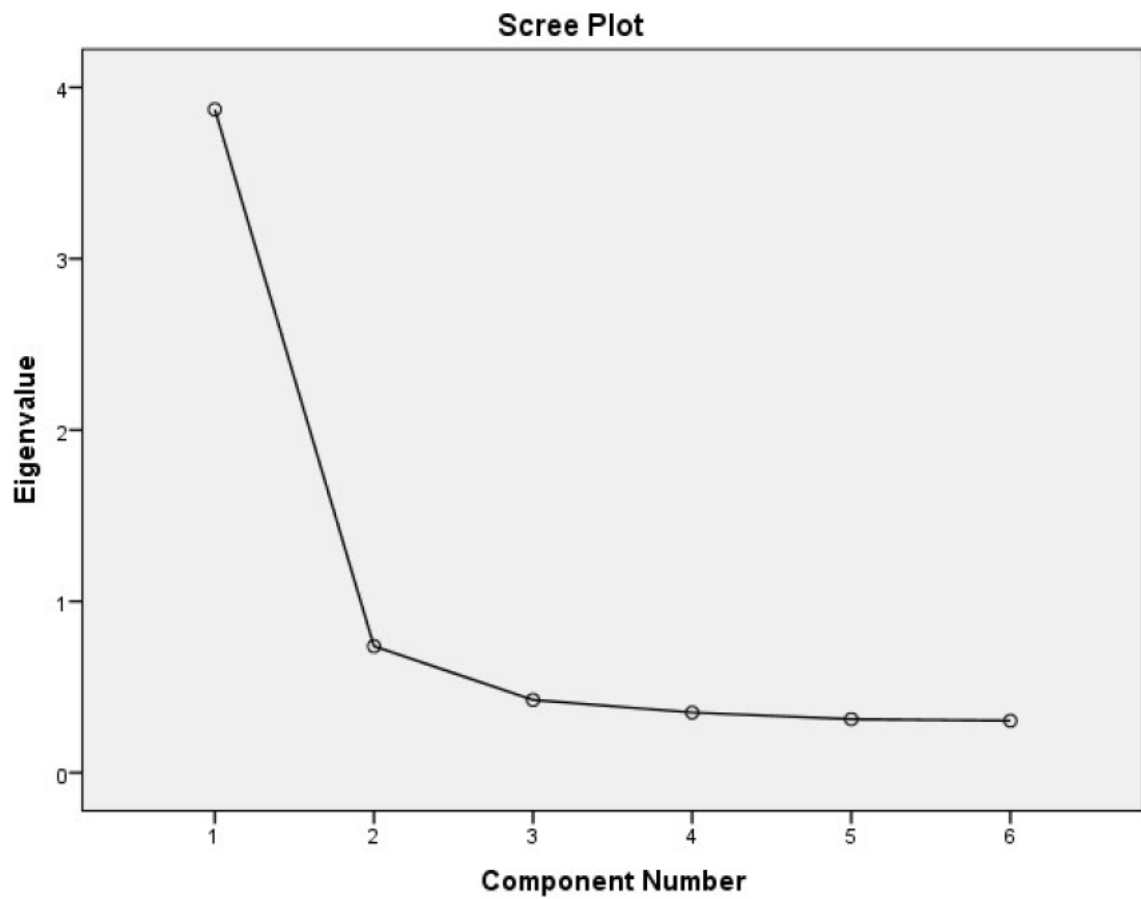
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings	
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance
1	3,871	64,510	64,510	3,871	64,510
2	,738	12,308	76,818		
3	,424	7,074	83,892		
4	,351	5,852	89,744		
5	,312	5,204	94,948		
6	,303	5,052	100,000		

Total Variance Explained

Component	Extraction Sums of Squared Loadings

	Cumulative %
1	64,510
2	
3	
4	
5	
6	

ExtractionMethod: Principal Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component
	1
AY004	,846
AY003	,833
AY002	,832
AY005	,786
AY006	,771
AY001	,745

ExtractionMethod:
Principal Component
Analysis.^a

a. 1 componentsextracted.

**Rotated
Component
Matrix^a**

--

a.
Onlyonecompone
ntwasextracted.
Thesolutioncanno
t be rotated.

